

**Zliya Yəwən kwəma wəzə naa
dzəkən Yesəw Kəristəw njasa
tsasliti
Markə
Kwəma dza ghwəmməə gha
sənataa dzəkən zliya na**

Markə tsa tsasliti zliya na tsay, tsasliti slən tsa ci na mbəw. Ya tsəgha nzə kiy, mbə gəzə na nihwəti mbəzli, dzəkən Markə tsa va: «Ghəci na məgəla tsa niy pəlatanavəshi gwədəwri tsa ci va kaa mbəzli fəcaa niy kəsə məndi va Yesəw kwa Getəsemane» kə ghəshi (vəh 14:51-51). Ma kə nihwəti mbəzli dība na: «Ghəci na Zhan Markə tsa niy təwrə va ghəshi lə Pəl mba'a Barnabasə» kə ghəshi (Sləni ka kwal Yesəw 12:25; 13:5, 13; 15:37-39; Kwələsə 4:10; 2 Timəte 4:11). A Piyer ntsa ta səfa Yesəw niy sənay ghi tsa Markə wəzə wəzə (Sləni ka kwal Yesəw 12:12). Dība na mba'a kar Markə nzəyəhwə nzəy lə Piyer (1 Piyer 5:13). Zhini ma kə nihwəti dība na: «Kwəma tsasliti Markə na mbə zliya nay, Piyer slanakə na» kə ghəshi.

Ma kə nihwəti mbəzli ba na: «Pərba Markə tsa tsasliti na Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw kaa kar Matiye lə Ləwka mba'a Zhan» kə ghəshi. «Kaa mbəzli Kəristəw kamaa ka Zhəwifə tsasliti na, mbəzliy sa ngəra'wə tə sa nəw ghəshi Yesəw tə hidfi ka Rəm» kə ghəshi. A dfi Markə canshi kaa mbəzli va njasa nza bərçi va Yesəw, sa nzana Zəghwə Hyala, nza

mbəzli va mbəə sə'wa kwəma, kala hazləni ma. Mba'a ghəshi sənay, a bərçi və ta mbəli mbəzli gwərapə gwərapəshi ni, lə ta tahamti hyeler mbə vəgha mbəzli, lə ta pəli kwəma mbəzli jikir na gwa'a, zhini ka bananshi shiy kaa mbəzli lə bərçi, kə ghəshi.

Avanay njasa nəwva kwəma mbə zliya na:

Vəh 1 pa' tə vəh 9 Nzəy tsa Yesəw tə hidfi ka Galile, lə sləni ci ghərahwə na mbə.

Vəh 10 Yesəw mbə kwal ta dzəmbə məlmə Zherəwzalem.

Vəh 11 pa' tə vəh 16:1-8 Nzəy tsa Yesəw mbə Zherəwzalem pa' tə vici məti ci, lə səmə tsa ci kwa kwəli.

Vəh 16:9-20 Njasa citi Yesəw ghən tsa ci kaa mbəzli ci, sa satiy na mbə məti, lə njasa dzay naa dzəmə ghwəmə ta nzəy vəgha Dəy. Ma kə mbəzliy: «Markə tsasli na niva kwəshalahiw» kə ghəshi.

*Zhanj ndə məni *batem mbə gəzə kwəma Hyala kaa mbəzli*

(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Zhj 1:19-28)

¹⁻² Ma kwəma mbə zliya nay, Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw *Kəristəw, Zəghwə Hyala na. Njasa tsasliti *Ezay ndə gəzə kwəma Hyala vay, tsəgha ghatəvata na. Ma kə Hyalaa dzəkən zəghwə nzəy: «Avee taa ghwənəghə ndə kwal tsee a ghəci 'watəŋa kwal, ta gwəmantəŋa kwal tsa dza ghaa dza kwa, kə Hyala» kə

Ezay. ³ Zhini ma kə Ezay dibay: «Ava məli ntsa vaa gaka mbə zlapə mbə gamba, ma kəy: “Gwəmantim nefer ghwəy ta ka'wə Ndə sləkəpə, njasa ka məndi vaa zamti kwal wəzə wəzə ta ka'wə ntsa dikə tsa, mba'a ghwəy ghwənanamti nefer ghwəy wəzə wəzə” kə məli va» kə Ezay.

⁴ Njasa gəzəkə Ezay va kiy, tsəgha səəkəy Zhanj tsaa məni batem mbə gamba. Dza na ka gəzə kwəma Hyala kaa mbəzli, a kə na: «Tsam titihwə kwa kwəma Hyala, zhəghantim nzəy tsa ghwəy, ma nza məndi məntərwəy batem, nza Hyala pəlayɲwəy jikir tsa ghwəy mbə nəfə tsa nzə» kə.

⁵ Dza mbəzli mbə məlmə Zherəwzalem lə nihwəti mbəzli tə hidfi ka Zhəwde gwanashi mba'a ghəshi səəkəshiy dzəvəgha. Ma sa favə ghəshi kwəma ci va na, mba'a ghəshi cicikəvəri kwəma shi jikir na mənti ghəshi gwa'a gwa'a. Dza Zhanj ka mananshi batem kwa həl Zhərden ki.

⁶ Zhanj tsa vay, kwəbanj tsa tsati məndi tə shəti ngaləwba niy nza na kən ghən ci, mba'a pəhətəvay səvəri mbə hwər ci lə kanda hwətəbə. War kar hayer lə mbəzəkəwə tsa kwamti ni ci shi zəmə na. ⁷ Ma kə kaa mbəzli mbə gəzə kwəma ci va na: «A tsahwəti ndə taa səəkə ləy hwəmee, tsava ndəy, aa tanjətəra tə dikə. Məniree gar gələbə kwa səfa ci ta pəli yidfi mbə kwakwahə tsa mbə səfa ciw. ⁸ Yən na neyey, lə yam ngəri mənɲwəy ya batem. Na naci, lə *Safə tsa Hyala dza naa mənɲwəy batem» kə.

*Njasa mənim *batem kaa Yesəw lə njasa həərə *ndə jaka tsa Hyala*

(Mt 3:13–4:11; Lk 3:21–22; 4:1–13)

⁹ Ghala vici va ki na, mba'a Yesəw kafəy mbə məlmə Nazaretə tə hidfi Galile ta dzaa dzəvəgha Zhan, dza Zhan mba'a mananati batem kwa həl Zhərden. ¹⁰ Ma sa səməy Yesəw kwa yam na, nza'jəw ghwəmə ghwənita, ka səkwa Safə tsa Hyalaa dzəkən ndəba ghərpəpə pə gha. ¹¹ Ma fa na na, məli ndəə gaka, ka gəzanci kwəma səəkə mə ghwəmə, a kə ngəci na: «Gha na Zəghwee, tərəjw dīneə, mbə vəshi nzee dalala tə gha!» kə.

¹² War ghwəla tsəgha ləy hwəm batem tsa mananati Zhan va na, mbahə Safə tsa Hyala mbahəghə dzəmbə gamba. ¹³ Dzəghwa vici fadə mətəkə ghəci mənti tə gamba va. War mbə həərə ndə jaka tsa Hyala ka nighə kwəma ci. War ghəshi lə shəkwadəshi ka naa nza gwa'a tsəgha, Ka kəəti ka kwal Hyala.

Kar Yesəw lə ka kəəsə kərpi fadə

(Mt 4:12–22; Lk 4:14–15; 5:1–11)

¹⁴ Dza məndi ki, mba'a məndi kalambə Zhan tsaa məni *batem mbə ciki fərshina. Ma ləy hwəm sa kalay məndi Zhan na, mba'a Yesəw səəkəy dzəti hidfi ka Galile, ka gəzəpə Yəwən kwəma Hyala wəzə na. ¹⁵ A kə kaa mbəzli na: «A vəghwə bərkəy nana, ndəkwə ndəkwə na vəghwə ta səəkə Hyala ta sləkə mbəzli. Tsam titihwə kaa Hyala a ghwəy zhəghanti nzəy tsa

ghwəy kwatana, mba'a ghwəy zləbavə Yəwən kwəma wəzə na» kə.

¹⁶ Dza mad Yesəw madfiy, ka dza dzəy miy kwəfa Galile. Ma dza na na, mba'a kəsashi kar Shimanjw ghəshi lə zəmbəghəy Andəre, ghəshi mbə bazla zlekwer dzəti kwəfa ta kəəsə kərpi, sa nza ghəshiy ka kəəsə kərpi. ¹⁷ Ma kə Yesəw ngəshi sa kəsashi na na: «A mbəzli ni, nəwram, zlashim kəəsə kərpi, e dzaa məntənwəy ka mbəzliy haka mbəzliy səəkə ta nəwra» kə. ¹⁸ Dza nza'jəw mbərəkə mbəzli va zlashi zlekwer, mba'a ghəshi nəwhwə.

¹⁹ Ma sa nə na kət, kə kaa dza kwa kwəma jəw na, mba'a kəsashi kar tsahwəti ndə lə zəmbəghəy, kar Zhakə lə Zhan, ndərazhi Zhebede ghəshi kwa kwambəwal, ka gwama zlekwer shi. ²⁰ Da' Yesəw harhwəshi bə, mba'a ghəshi zlay dəshi ghəshi lə mbəzli ka ghəra sləni ci tifa kwa kwambəwal, mba'a ghəshi nəwhwə Yesəw.

*Kar Yesəw ghəshi lə ndə gazlaka
(Lk 4:31-37)*

²¹ 'Wakəvə Yesəw ghəshi lə mbəzli ta səfa ci va ki, mba'a ghəshi madfihi ka dzashiy dzəmbə məlmə Kapernahwəm. Ma ghəshi mbəba, sa mənta *vici dəkəva na, mba'a Yesəw dzəmbəy mbə *ciki basəva tsa ka Zhəwifə, tapə ghəci ta bənanshi kwəma. ²² Ma mbəzli tifa ki na, mba'a shi bənanavəshi na va səvəri məhərli shi. Sa nzanay, niy mənta na ci va kwəma bənipə na, nja bəni kwəma *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti

Hyalaw, lə bama ti niy nza na ci va kwəma bəni na kaa mbəzli.

²³ Ma ge'i ghala pətsa va ki na, mba'a tsahwəti ndə niy nza tifa mbə ciki basəva tsa va, lə gazlaka ghəci niy nza və. ²⁴ Ka 'wanə, a kə na: «A Yesəw, ndə ka Nazaretə, ta njaa dī gha lə ghəya? Ta zamtənjəy səəkə gha shəkəna? Ma na neyey, e sənəja wəzə. Ghay, ntsa dewdew tsa ghwənay Hyala nza gha!» kə. ²⁵ Dza Yesəw mba'a 'yamanakə cihə kaa gazlaka mbə ghən ntsa va va, ma kə na: «Dekədəkə pə gha. Ə pə ghaa səvəri mbə ghən zal tsa, mbala kərakə!» kə. ²⁶ Dza gazlaka va mba'a kəsəy ntsa vaa gwanzəti lə bərci tərənjw, mba'a səvərita lə 'wanə zlanzlanj zlay ntsa va. ²⁷ Mba'a mbəzliy nza tifa gwanashi hashishi va nava kwəma, ka dəfəw kwəma kwa jipə shi, a kə ghəshi na: «A na tsətsə na na kwəma kia? Kwəmaa bənipə nahwəti yəwən kwəma ki naa, njaa? Gwəravə, mba'a gəzanakə kwəma lə bərci kaa gazlaka na, ka dī fəti ghənzə və!» kə ghəshi.

²⁸ War ghwəla tsəgha na, nza'jəw kwəma Yesəw pəlita, war ka sla məndi gwa'a gwa'a dzar mbə məlməhi tə hidī ka Galile.

*Kar Yesəw lə ka zəlghwə d'an
(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)*

²⁹ Dzəghwa Yesəw ki mba'a səvəriy mbə ciki basəva tsa va, mba'a ghəshi dzashiy dzakə ghi tsa kar Shimanjw lə Andəre. Mba'a kar Zhakə ghəshi lə Zhanj nəwvə. ³⁰ Ma ghala pətsa va na, mba'a shiy Shimanjw məhəni ndəba ghwə, pə

gha vəgha nzə. War sa tsəhəshi kar Yesəw na, mba'a məndi gəzanci kwəma zəlghwə tsa mali va va. ³¹ Dza Yesəw mba'a dzəvəghay, dza na tasl kəsəvə dəvə nzə, kafə kafakati tə pi həni. Nza'jəw rəniki vəgha mali va mənta ki. Dza na ka dza ta bənsi shi zəmə.

³² Ma sa pəkəwəta vici ki na, mba'a mbəzli basanakə nihwəti ka zəleghwer ghəngəhən ghəngəhən, mba'a ka gezlekiki kaa Yesəw. ³³ Te' te' mbəzli mbə məlmə va gwanashi basəshi kwa dəgha va. ³⁴ Dzəghwa Yesəw mba'a mbal-anti ka zəlghwə dəŋ ni va va zəlghwə tsa shi va ghəngəhən ghəngəhən tsa gwa'a. Mba'a tahamti lə gezlekiki shi dəŋ tərəŋw. Kala bənavəshi kwal Yesəw kaa gezlekiki va ta gəzə kwəma. Sa nzana, mba'a ghəshi niy sənay Yesəw.

Yesəw tə hidfi ka Galile
(Lk 4:42-44)

³⁵ Ma tə həzlimə va mekəshi pəətə, pi ghwəlay həvir ki na, dza Yesəw mba'a kafəy kəghi, mba'a səvəriy mbə məlmə, ka dzay dzəti gamba. Dza na ka cə'wə Hyala tə gamba va ki. ³⁶ Dzəghwa kar Shimaŋw lə nihwəti mbəzli ka ghəshiy nza li shi ka pala ki. ³⁷ Dza ghəshi ndəs ghəshi kəsəy. A kə ghəshi ngəci sa kəsəy ghəshi na: «Ava mbəzli mbə pəlaŋa gwa'a gwa'a» kə ghəshi. ³⁸ Ma kə Yesəw kaa zləbanshi na: «Dzammə ghwəmmə dzəti tsahwəti pi, dzar mbə məlməhi jəw jəw ni ni ndəkəwə ndəkəwə ni, ta mbee gəzanshi kwəma Hyala kaa ni mbə shi mbəzli kwərakwə. Sa nzanay ghənzə na kwəma səəkee ta məni» kə.

³⁹ Dza na ki, ka dzay dzar mbə məlməhi tə hidfi ka Galile gwanashi, ka gazanshi kwəma Hyala kaa mbəzli mbə ciki ʒasəva tsa shi, ka titihə hyeler.

Kar Yesəw lə ndə dərna
(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰ Dzəghwa tsahwəti ndə dərna tifa, mba'a səkəy dzəvəgha Yesəw. 'Wakəvə na tsəfəkwə tsəfəkwəy kwa kwəma ci, ka cə'wə kwəma və, a kə na: «A Ndə sləkəpə, war mba'a pə ghaa dī sənzenway a ghaa mbəlantera dewdew va dərna kənee na» kə. ⁴¹ Dza tapə hwər tsa Yesəw ta zhanci ti tsəgha, kaf kafəti dəvə ci mba'a dapay. A kə ngəci na: «E dī ghaa mbəliṇa, mbəliṇa kwəriṇ!» kə. ⁴² Nza'jəw dərna va sərəbəta ti, mba'a mbəliy kwəriṇ. ⁴³ Dzəghwa Yesəw mba'a nabəti ki, mba'a gəzanci dzay jighi kyanwkyanw. ⁴⁴ A kə kaa ngəci na: «Favə tə gha kwəma dzee na ta gəzəṇa wəzə. Əntaa gha dzaa gəzə kwəma mbəli tsa mbəliṇa gha tsa kaa mbəzli ya jəw nzə ma. A pə ghaa madi, a gha dzaa canamti ghən tsa gha, njasa mbəliṇa gha kaa ndə ta Hyala. Nza gha dzaa vəliti vəli gha kaa Hyala njasa gəzəkə *Məyizə va, nza mbəzli mbəə sənay gwanashi, a gha mbəliṇa va dərna tə gha, kə ghəshi» kə.

⁴⁵ Ma ghəci naci ki, war sa dzay na na, mba'a ghati gəzə bar tsa va kaa mbəzli ya pa' kwəmaba. Kala zhini Yesəw mbəə dzavə dza ghwazhə ghwazhə dzar mbə məlmə ghwəla. Ma sa nzana tsəgha ki na, 'wakəvə na mba'a

dza nzəyəy kwamti mbə gamba kama mbəzli ti. Zhini mbəzli war ka səkə və ya dza kwəmafa diba.

2

Kar Yesəw lə ntsa mətita nahwəti bəla vəgha ci

(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

¹ Dzəghwa ləy hwəm hi jəw ki, mba'a Yesəw zhəghəkəvay səkə mbə məlmə Kapernahwəm, mba'a nzəyəy kəghi. Ma sa favə məndi: «Kəghi na Yesəw» kə məndi na, ² 'wakəvə mbəzli mba'a ghəshi basəshi dən tərənəw, kala tərə ma ngwəla gar nzəy ya kwa dəgha nzə gwa'a. Tapə Yesəw ta gəzanshi kwəma Hyala kaa mbəzli va.

³ Ma ghəci mbə gəzanshi kwəma Hyala va tsəgha, mba'a nihwəti mbəzli fadə səkəshi lə ntsa mətita bəla vəgha ci, bəbə kwa ghən shi.

⁴ Dzəghwa ki na, mbə ghəshiy tsəhəshi li vəgha Yesəw va dən tsa ntsa tibaw. 'Wakəvə ghəshi taram, dzəməshi mə ghən ciki tsa va li mba'a ghəshi ghwənivə kwal ge'i ge'i dzəghwa tə pətsa nza Yesəw va. Dza mba'a ghəshi vələghə ntsa va dzəghwa kwa kwal tsa va lə pi həni tsa ci vay gwa'a dzəghwa kwəma Yesəw ki.

⁵ Ma sa sənay Yesəw, a mbəzli va ndara nefer shi gwanashi, kə, ma kə kaa ntsa mətita bəla vəgha ci va na: «A zəghwee, a *kwəma gha jikir na pəlita!» kə.

⁶ Ma ghalaba ki na, mba'a nihwəti *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala niy nza tifa mənəy. Tapə ghəshi ta zəzə kwəma mbə nefer

shi, a kə ghəshi na: ⁷ «Njaa ka ntsa va gəzə gəla kwəma tsəgha naa, Hyalaa sawa na. A tsava ntsaa dza vaa mbay pəlatanay kwəma ndə jikir na tība kala war Hyala kwətita?» kə ghəshi. ⁸ Gwa'a gwa'a Yesəw sənata kwəma zəzə ghəshi va tsəgha na mbə nefer shi. Dza na ka dəw kwəma və shi, a kə na: «A mbəzli ni, sa wana tətəkə ghwəy kwemer tsətsə ni mbə nefer ghwəya? ⁹ Nama kwəma gwəra na bəlan, ndə kə ni: “A kwəma gha jikir na pəlita” kə, lə ndə ni kaa ndə zəlghwə: “Sati garəŋa, bə pi həni tsa gha, a gha dzaŋa” kaa? ¹⁰ Ma kiy, e di ghwəy sənay, a bərçi vəya, yən Zəghwə yakə ndə ngəri ta pəlanshi jikir tsa mbəzli tə hidī pə ghwəy» kə. Dza ma kə kaa ntsa mətita bəla vəgha ci va na: ¹¹ «A ntsa, avee gəzəŋa, sati madī bə pi həni tsa gha, mbalaa jighi!» kə. ¹² War nza'jəw tsəgha, tsər kwətīŋ, ntsa va kafəy, sati na kaa pi həni tsa ci va cimbəŋ bəkən, ka dzay tība kwa mətə mbəzli gwanashi. War nja madəŋa nava kwəmaa mananshi kaa mbəzli tə pətsa va gwanashi. Tapə ghəshi mbə fal Hyala, a kə ghəshi na: «Ghala nza ghwəmməy, səəkə ghwəmməə nata gəla nana kwəməw!» kə ghəshi.

Kar Yesəw lə Levi
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Zhini Yesəw mba'a zhəghəghəvay njasaa dzəy kwəfa Galile. Dzəghwa dəŋ mbəzli səəkəshiy dzəvəgha, mba'a ghəci bənanavəshi shiy. ¹⁴ Dza na ki, ka dzay. Ma ghəci mbə

dza kwa kwal na, mba'a nay tsahwəti ndə, Levi, zəghwə Alfe, ghəci mənəy mbə ciki *dəwan. Ma kə Yesəw ngəci na: «Sati, nəwra dzam» kə. Mba'a Levi tsa va satiy ka nəw.

¹⁵ Ma ləy hwəm shi va ki na, mba'a Yesəw tsəhəy kəghi tsa Levi ta zəmə shiy. Daŋ nihwəti ka dəwan lə nihwəti mbəzliy məni sləni jikir na nza tifa mbə nəw Yesəw. Dza ghəshi gwanashi mba'a ghəshi bəsəshi, ka zəmə shiy tə pətsa kwətiŋ tsa lə kar Yesəw ghəshi lə mbəzli ta səfa ci ki. ¹⁶ Dzəghwa nihwəti *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala lə *ka Farisahi mba'a ghəshi nay Yesəw lə mbəzli ta səfa ci, ghəshi mbə zəmə shi zəmə va jakə lə mbəzli jikir kwəma ni va. Dza ghəshi ka dəw va *mbəzli ta səfa Yesəw, a kə ghəshi na: «A mbəzli ni, tawa zəmə na shiy jakə lə ka dəwan mba'a nihwəti mbəzliy məni sləni jikir naa?» kə ghəshi. ¹⁷ Dza mba'a Yesəw favə kwəma shi va, ma kə kaa ngəshi sa favə na tsəgha na: «A mbəzli ni, səəkee nashi mbəzli kwəriŋ kwəriŋ vəgha ni mbə dza va dəkwətərəw, ka zəlghwə na shi kee nashiy dza və. Va tsəgha na kiy, yən na nee na, ta pəla mbəzli wəzə ni səəkə yaw, ta pəla mbəzliy məni *kwəma jikir na səəkəree» kə.

*Ka jakəva yəwən kwəma bənipə Yesəw lə kwəma bənipə *ka Zhəwifəw
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)*

¹⁸ Ma ghalabay, ka məni səwmay mbəzli ta səfa Zhaŋ lə *ka Farisahi niy nza. Ma ni ta

səda Yesəw na, kala məni ma. Dza nihwəti mbəzli mba'a ghəshi səəkəshi ta dəw kwəma va Yesəw dzəkən kwəma va ki, a kə ghəshi na: «Tawa tivə ma ni gha ni mbəzli ta səda gha vici səwmay kwərakwə, njasa məni ni ta səda Zhaŋ va lə ni ka Farisahi va mbəzlia?» kə ghəshi. ¹⁹ Ma kə Yesəw kaa zləbanshi na: «Favə tə ghwəy kwəma dzee na ta gəzaŋwəy. Mba'a kə ndə harvə mbəzli ta zəmə gəzləbə mətəpa kiy, nza mbəzli va zhiniy tivə vici va ka viciy məni səwmay shəkəna? Ka dza ghəshiy məni səwmay kama na war ghwəlay zal mali tsa va mbə shiw. ²⁰ A vəghwə tsa va dzaa səəkəy, sa dza məndiy banti ndə mətəpa kwa jipə shiy, ava ghalaba dza ghəshiy məni səwmay ki» kə Yesəw.

²¹ Ma kə ngəshi kwa fir ba na: «Ndə tifa bəvə yar 'war'war ni ta mbəghəshiy dzəti kwəbaŋ tsa haliyəw. Sa nzana, mba'a kə ndə mənti tsəghay, ta sləkwakar ghən tsa shi dza ni 'war'war ni va yar, mba'a kwal dzaa mətəshəy dzəti pəhal kwəbaŋ tsa va.

²² Ava tsəgha na difa, ndə tifa ka 'yaghwa tay tsa njəmnjəm tsa dzəghwa ghwəlpə halihali naw. Sa nzana, mba'a kə ndə mənti tsəghay, sa ka tay tsa va madiy ta pəsli na, ta wənəhəta dza pəhal ghwəlpə va, ka tay dza na, na'i shəkəy dzəti hidī gəm. Shi dza məndiy mənivə lə ghwəlpə va tifa ghwəla kiw. Dzəghwa yəwən ghwəlpə təbə na məndiy i tay tsa njəmnjəm tsa

kwərakwə ki» kə. *

*Gəzə kwəmaa dzəkən *vici dəkəva ka Zhəwifə
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)*

²³ Ma tə nahwəti *vici dəkəva ka Zhəwifə na, mba'a kar Yesəw lə mbəzli ta səfa ci madishi ka dza dzəvəri mbə vəh alkamari. Ma ghəshi mbə dza dza va tsəgha na, dza mbəzli ta səfa ci va ka slərbə alkamari. ²⁴ Dza *ka Farisahi ki, ka dəw kwəma va Yesəw, a kə ghəshi na: «Nighə dia Yesəw, tawa mənəi mbəzli ta səfa gha ni shi makəmmə Zliya Hyala va mənishi fəca vici dəkəva kia?» kə ghəshi. ²⁵⁻²⁶ Ma kə Yesəw kaa zləbanshi na: «Səəkə ghwəy jangəhwə mbə zliya Hyalaa dzəkən kwəmaa niy mənəti *Davitə va, ghala vəghwə tsaa niy nza Abiyatar vaa dikə tsa *ka ta Hyala bay sa? Saa niy kəsəvə ma kar Davitə lə mbəzli kwasəbə, ka dī zəmə shiy ghəshiy, dza na təhwə dzəmbəy dzəmbə *ciki Hyala mba'a bəhwə peŋ tsa ka mənədiy ta Hyala li, mba'a zəməhwə. Ya tsəgha niy nə *kwəma pəhəti Hyala ka zəmə peŋ tsa va mənədi, kala war ka ta Hyalaw kəy, a Davitə niy dzaa bəvə, mba'a zəhwə, mba'a tahanavəshi kaa mbəzli kwasəbə va kwərakwə. Niy nabəti Davitə Hyalaw» kə Yesəw.

* **2:22** 2:22 Ka Izərayeləy, dzəghwa ghwəlpə yəwən na ka ghəshiy i tay tsa njəm njəm tsa. Ni shi ghwəlpipiy, tə hwətəbə niy mənishi ghəshi, va tsəgha ka ghəshiy slikwəshi ghəshi kə halishi, sa ka tay tsa njəm njəm tsa madī ta pəsli kwa shi. **2:23** 2:23 Nəw 23:25-26 **2:24** 2:24 Səvəri 20:8-10 **2:25-26** 2:25-26 1Sam 21:2-7; 22:20; SləniTaH 24:5-9

²⁷ Zhini ma kə ngəshi na: «Talay, ta wəzə tsa ndə ngəri mənta vici dəkəva. Mənəy ndə ngəri ta nzaa mava tsa vici dəkəvaw. ²⁸ Sa nzana va tsəgha kiy, yən yən Zəghwə yakə ndə ngəri sləkə na vici dəkəva» kə.

3

*Kar Yesəw lə ntsa məti məti dəvə tsa
(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)*

¹ Dza Yesəw mba'a dzəmbəy dzəmbə *ciki bəsəva tsa ka Zhəwifə dība. Dzəmbə na na, tsahwəti ndə mbəba məti məti dəvə ci. ² War sa dzəmbəy Yesəw na, dzəghwa nihwəti mbəzli tība, ka fə ghən ti, nda nza naa mbəli ntsa va fəca *vici dəkəva va, sa dī ghəshi ngali kwəmaa dzəkən ta mbə ghəshiy bānci fəti. ³ 'Wakəvə Yesəw tsəgha kaa ntsa məti məti dəvə tsa va: «A ntsa, sati a gha garəŋa tība tə jipə mbəzli!» kə. ⁴ Zhini na tapə, ta dəw kwəma va mbəzli tība va, a kə na: «Njaa nə kwəma mbə Zliya Hyalaa? Mənim kwəma wəzə na kaa ndə fəca vici dəkəva nə na shəkənaa? Naa mənim kwəma gəmgəm na nə na? Kwal tsa mbəlanti piy tsa ndə na sa ndammə na ta naa? Naa tsa zamti piy tsa ci na?» kə. Dzəghwa dighevəshi ghəshi kala zləbānci.

⁵ Dzəghwa Yesəw mba'a fati mətse ci ti shi, ka nighəshi lə nəfə lə nəfə, va kwəma caslakə ghən tsa mənī ghəshi va tsəgha tsa. Ma kə kaa ntsa məti məti dəvə tsa va ki na: «A ntsa, tədī dəvə

gha va!» kə. Dza ntsa va mba'a tədfiti sa ci, dza dəvə ci mba'a mbəlita kwəriŋ tşəgha.

⁶ 'Wakəvə *ka Farisahi tə pətsa va, ka dzashi, nza'jəw ghəshi dzaa basəshi lə nihwəti mbəzli mbə mbəzli *Erədə, mba'a ghəshi sləkati kwəma kwa jipə shi njasa dza ghəshiy mbay pəəsliti Yesəw ki.

Mbəzli vəgha Yesəw miy kwəfa Galile

(Mt 4:23-25; 12:15-21; Lk 6:17-19)

⁷ Dza Yesəw kaf kafəy lə mbəzli ta səda ci, ka dzay dzəy vəgha kwəfa Galile. Mba'a vərəm tsa mbəzli tə hidfi ghəngħən ghəngħən gwa'a nəwvəshi. Mbəzliy səkə tə hidfi ka Galile, lə tə hidfi Zhəwde, ⁸ lə mbəzli mbə məlmə Zherəwzalem, lə ni tə hidfi Idəme, lə niy səkə pəriβa tə miy həl Zhərdeŋ, lə səkə tə hidfi Tir lə Shidanw. Gwa'a gwa'a mbəzli va səkəshiy dzəvəgha, sa nzana mba'a ghəshi favə sləni ghərati na.

⁹ Dza Yesəw ki mba'a gəzanshi kaa mbəzli ta səda ci a ghəshi katanakə kwambəwal, vantaa mbəzli dafŋ ni va 'yapamti mbə tşəkəwəva. ¹⁰ Ma sa nzana mbə mbəli mbəzli dafŋ ki na, dzəghwa ka zəlghwə gwa'a gwa'a ka zlighwəva ta səkə səkə dzəvəgha, ta dapə. ¹¹ Ma mbəzli nza gazlaka mbə ghən shi kwərakwə ki, war sa nay ghəshi Yesəw na, dza ghəshi ka ndibəvaa dzəti pi tifa kwa kwəma ci. Ka ngwəmə lala, a kə ghəshi na: «A Yesəw, waa gha na Zəghwə Hyala!» kə ghəshi. ¹² Dza Yesəw mba'a nabətishi, a kə

3:6 3:6 Zhŋ 5:16, 18 **3:11** 3:11 1:24; 5:7; Mt 8:29; Lk 4:34, 41; 8:28 **3:12** 3:12 1:34; Lk 4:41

kaa ngəshi lə bərçi na: «Ka gəzə kwəma kəneə ghwəy ma, əntaa mbəzli dzaa sənara» kə.

*Kar Yesəw lə mbəzli ta səfa ci mən lə bakə
(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)*

¹³ Dzəghwa Yesəw mba'a dzəməy mə kəlan, tapə ghəci ta haka mbəzli dī naa dzəməə dzəvəgha. Dza mbəzli va mba'a ghəshi dzəməshiy dzəvəgha ki. ¹⁴ Mba'a təravə mbəzli mən lə bakə tsəgha ki. Ma kə ngəshi na: «Ghwəyəy ka kwalee nza ghwəy. Ə təravənwəy ya, ta nza ghwəy kwasəbee, nzee ghwəniwəy ta dza ghwəy gəzə kwəma kaa mbəzli. ¹⁵ Ta ndanwəy bərçi dzee dzəkən hyeler ta tihəshi ghwəy» kə. ¹⁶ Avanashi slənedemer mbəzli mən lə bakə ni va təravə na: Shimanjw, zhini mba'a Yesəw fanati slən Piyer, ¹⁷ mba'a kar Zhakə ghəshi lə zəmbəghəy Zhan, ndərazhi Zhebede. Dza Yesəw mba'a fanatishi slən Bəwanergezə, ma dī slən tsa va gəzəy «ndərazhi dərəzli van» dī na gəzə. ¹⁸ Mba'a Andəre, mba'a Fəlipə, mba'a Bartelemi, mba'a Matiye, mba'a Təmasə, mba'a Zhakə tsa Alfe, mba'a Tade, mba'a Shimanjw ndə pərslə ta hidfi ci, ¹⁹ mba'a Zhəwdasə Isəkariyətə, ntsaa ngati dafa va ta Yesəw.

*Kwal tsaa jakəti *ndə jaka tsa Hyala lə Yesəw
tibaw
(Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Dza Yesəw mba'a dzay dzakə ghi ki. Zhini mbəzli dība ngwərfə ghəshi ngwərfəkəvashi. Pa' lə shi zəməshi ta kar Yesəw lə mbəzli ta

səda ci kala kwəməvə kwal zəməhwəshi. ²¹ Ma sa favə manhiy kwəma va na, mba'a ghəshi səkəshi ta pəməhwə. Sa nə ghəshi: «Ndə gazlaka na» kə ghəshi mbə gəzə kwəma shi.

²² Ma kə *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala, shiy səkəshi səkə mbə məlmə Zherəwzalem na: «A mbəzli ni, waa na Belzhebəl, ndə jaka tsa Hyala mbə ghən tsa ntsa va. Belzhebəl tsa va ghəci mazə tsa mbə hyeler bānci na bərçi tihə na va nihwəti hyeler səvəri mbə ghən mbəzli li shi!» kə ghəshi.

²³ Dzəghwa Yesəw mba'a harashi mbəzli ka gəzanshi kwəma kwa fir ta mbə ghəshiy favə, a kə na: «Njaa njaa ka ndə jaka tsa Hyala gay tahamti ghən tsa cia? ²⁴ Mba'a kə mbəzli dikə dikə ni zəmə hidī dzəmbəshi mbə pa jaka kwa jipə tsa shiy, ta ndanishi dza hidī shi. ²⁵ Mba'a kə mbəzli kəghi tsa kwətiŋ tsaa pa jaka kwa jipə shiy, ta ndaniy dza tsava ghi. ²⁶ Tsəgha na lə ndə jaka tsa Hyala kwərakwə ki. Mba'a kə təhəvərivay bakə mbə, ka pa jaka kwa jipə ci lə nahwəti bəla ciy, ta ndaniy dza tsa ci va mazə, gwa'a kwəma ci kərkəta tsəgha. ²⁷ A ghwəy sənay, ka mbay ndəə pahwə shiy kəghi tsa ndə bərçi bəlanəw. War ndə pəhəti na ndə bərçi tsa va lə zə'wə kwatanjata dza ndəə mbay pahwə shi kəghi tsa ci. ²⁸ Ə gəzanwəyee, na navay tsəgha na, ma kwəma mən̄ti mbəzli jikir na gwanata, lə kwəma sawa gəzəkə ghəshi gwa'ay, a Hyala dzaa pəlashi mbə nəfə n̄zə. ²⁹ Ma na ntsaa gəzakən kwəma sawaa dzəkən *Safə tsa

Hyalaa dəwdew tsay, ka dza Hyalaa pələta nava kwəma mbə nəfə tsa nzə ya hwəmbaw, *kwəma jikir naa dzaa kədi ma na nava ya pa hwəmba» kə Yesəw. ³⁰ Ma gəzə Yesəw kwəma va tsəghay, va sa niy gəzə nihwəti mbəzli: «A *hil mbə ghən ci!» kə ghəshi.

*Mbəzliy nəw kwəma Hyalay, niva mbəzli na ngwarməhiy lə mbəghəy Yesəw
(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)*

³¹ 'Wakəvə kar ngwarməhiy Yesəw mba'a mbəghəy ndəs tsəhəshi ki. Dza ghəshi mba'a ghəshi gagarəshi kwa dəgha, dza bəŋ ghəshi ghwənəghə ndə ta dzaa haranayshi Yesəw. ³² Ma ghalaba ki na, vərəm ndə ngəri tsaə bəsəy va tifa, dəzlətsəbə məndi tsəbay Yesəw mənəy. Ma kə məndi kaa Yesəw ki na: «A Metər, ava kar mənə ghəshi lə ngwarməhiŋə pəriəbə tə ngwəla ka dəwŋə» kə məndi. ³³ Ma kə Yesəw kaa zləbanshi na: «Kadiw e citəŋwəy nee mərə lə ngwarməhira» kə. ³⁴ Dza na kaa mbəzliy dəzlay va tifa njə'wə nighəti shi, a kə na: «Avanashi mbəzli niy, ghəshi na nee mərə lə ni ya ngwarməhira! ³⁵ Sa nzanay, ya wa ntsaa məni kwəma di Hyalay, ghəci na tsee zəmərə lə nee zhamərə, lə mərə. Gwa'a tsəgha» kə.

4

*Bəli fir lə kwəma Ndə sləka ha
(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)*

¹ Zhini Yesəw diba, mba'a ghati bəni kwəma kaa mbəzli miy kwəfa Galile. Dzəghwa tərənʷ vərəm ndə ngəri basəy vəgha. Ma sa nashi na mbəzli dənshi tsəgha na, mba'a dzay dzəghwa kwambəwal nzəyəy tə kwəfa va. Mba'a mbəzliy basəshi va məkə tə həlbə. ² Dza na mba'a bananavə kwemer kaa ngəshi dən ghəngən ghəngən dzar kwa fir. Ma kə mbə kwəma ci va bənipə na na: ³ «Favə ta ghwəy, ma tə nahwəti viciy, mba'a tsahwəti ndə za madiy ta dza ta sləka ha ci. ⁴ Ma ghəci mbə kihwə ha va ki na, pəriŋ nahwəti ha pəpəriŋətəa dzəghwa kwal. Mba'a 'yegwer səkəə iməhwə nava. ⁵ Dza nahwəti mba'a pəpəriŋətəa dzəti kwərəhə. War ghwəla na nza'jəw ghənzə pəsəta, sa nzana kala hidī kən dən. ⁶ War sa satita vici ka ndipə na, nza'jəw ha va ghwəlita ki, sa kama hidī kən dən gar tsəhəvə hililiŋə ghənzə. ⁷ Dza nahwəti hwəlfə diba mba'a pəpəriŋətəa dzəmbə tekesli. Ma sa pəsəta na na, mba'a tekesli kəlīshiy dzəkən, kala mbə ghənzəə fə ya ghən nžə. ⁸ Ma dza nahwəti nanzə ki na, mba'a dzataa dzəmbə hidī wəzə ni. Dza na mba'a pəsəta, ka kəli, mba'a bəvə hwər pasəta, mba'a fəti ghən, nahwəti na dikə dikə fəti ghən, bahwə bahwə nahwəti, nahwəti na ge'i ge'i» kə Yesəw. ⁹ Dza ma kə ngəshi ki na: «Ma ntsa nza sləmə və ta fa kwəmay, fə tə ghəci ghən ta kwəma va!» kə.

Sa wana gəzə Yesəw kwəma kaa mbəzli kwa

fira?

(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

¹⁰ Ma sa tərəmbəshi kar Yesəw kwətishi lə nihwəti mbəzli kwasəbə mba'a mbəzli ta səfa ci ki na, mba'a ghəshi madishi ka dəw sləkar tsa kwəma fir tsa bəlikə Yesəw va və. ¹¹ Dza na mba'a zləbanakəshi, a kə na: «Ta na na ghwəyəy, a Hyala ndaŋwəy məhərli ta sənashi shiy dzəkən sləkə tsa dza na ta sləkə mbəzli. Ma na nihwəti niy tərmbə mbəzli nashi kiy, war kwa fir dza məndiy gəzanshi kwəma. ¹² Ta mbəə nza:

Mbə nay pi ghəshi lə mətsəhi shi na,
kala nashi shi nighə ghəshi va ghəshi.
Mbə favə kwəma ghəshi lə slimim shi na,
kala sənashi shi dī kwəma fa ghəshi vaa gəzə
ghəshi.

Kala tsəgha nza,
a ghəshi taa pəla zhəghəvaa dzəvəgha Hyala
nza.

Ma nza Hyala pəlanayshi
jikir tsa shi mbə nəfə nzə ghalaḃa nza» kə.

*Yesəw ci bazhə tsa fir tsa bəlikə na va lə sləka
ha*

(Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)

¹³ A kə Yesəw ngəshi na: «Ya sa favə ma ghwəy kwəma dī fir tsa bəlikee tsaa gəzə kiy, njaa dza ghwəy favə tsa gwanay tsa fir kia? ¹⁴ Avana bazhə tsa kwəma va ki: Ma ndə za tsaa kihwə ha vay, ntsaa gəzə kwəma Hyala kaa mbəzli na.

¹⁵ Nəfə tsa nihwəti mbəzliy, nja kwal tsa pəriŋəta nahwəti hwəlfə ha vaa dzəti na. War sa

favə ghəshi gəzə kwəma Hyala na, mba'a ghəshi zləbavə, war ghwəla na nza'jəw, *ndə jaka tsa Hyala səəkəy banti kwəma va mbə nəfə tsa shi.

¹⁶ Nəfə tsa nihwəti mbəzli bə na, nja kwərəhə tsa pəriŋəta nahwəti hwəlfə ha vaa dzəti na. Sa ka ghəshiy favə kwəma Hyala na, nza'jəw, ghəshiy zləbavə lə vəshi. ¹⁷ Zhini diba na, ka nzay nza ghəshi lə kwəma va mbə nəfə tsa shi sa mbay ma kwəma vaa tsəhə hililiŋə wəzə wəzə mbə shiw. War nə ma ngəra'wə ndəs kə kəsashi, ya ə ghəzlishi məndi tə mbərəkə kwəma Hyala na, ka ghəshiy dza, nza'jəw, mbərəkə ghəshi zlata nəw kwəma Hyala.

¹⁸ Ma nəfə tsa nihwəti diba na, nja pi ndə tekesli tsa dzəghwata nahwəti ha va mbə ghəci. Gəla niva mbəzli bay, sa ka ghəshiy favə kwəma Hyala na, mba'a ghəshi zləbavə. ¹⁹ Ka ghəshi dza diba na mba'a ghəshi dzəmbəshi mbə zəzə kwəma tə hidī, ka məni mətə ta shi tə hidī ni ngədipə lə nihwəti shi maw vəgha gwa'a. Ma sa ka shi va təhay nefer shi ki na, ka ghəshi dza mba'a ghəshi makəti kwəma Hyala va kəli, lə va ghəra sləni mbə nefer shi.

²⁰ Ma nəfə tsa nihwəti mbəzli nashi kiy, nja hidī wəzə ni va dzəmbəta nahwəti ha mbə shi na. Ma na gəla niva mbəzli nashi kiy, sa ka ghəshiy favə kwəma Hyala na kar ghəshiy zləbavə, ka ghəshiy dza na, ka ghəra sləni Hyala wəzə. Nihwəti mbə shi na tərəŋw ghəshi jahambəvashi mbə, nihwəti na bərəkə, ma nihwəti na ge'i ge'i, tsəgha» kə.

*Bəli fir lə kwəma gərkəwa dzəbay məndi
(Lk 8:16-18)*

²¹ Dza Yesəw ka nəw lə gəzə kwəma ci va, a kə na: «Kar ndəə tsə'wə ghwəə dzəghwa gərkəwa ta dzəbakən tasaw kən, ya ta mbələy ta pi həni na? A ghwəy sənay, tə pətsa dal tsa ka məndiy fə. ²² Ya nimabə shi mbəmbə niy, ta səvərishi dza ghəshiy dzəti ngwəla. Ya wa kwəma ghələhwə məndi gəzə nzəy, cəke' dza məndiy sənata zləy məlmə. ²³ Fə tə ghwəy ghən ta kwəma va, niy nza sləmə va ghwəy ta fa kwəma!» kə. ²⁴ Zhini ma kə Yesəw ngəshi bə na: «Mənti tə ghwəy məhərli wəzə mbə fa kwəma fa ghwəy. Va sa nzanay, njasa dza ghwəy məni kwəmay, tsəgha dza Hyalaa məniḡwəy kwərakwə. Pa' ka mətsahata na ghwəy bəla. ²⁵ Sa nzanay, ma ntsa nza nihwəti shiy vəy, ta mətsahanavə nihwəti shiy dza məndi. Ma na ntsa kama shiy vəy, ta zhini dza məndiy tsaləhwə ya niy nza va jəw ni shiy və» kə.

Fir dzəkən kwəma hwəlfə shiy njasa ghəshiy pəsə, ka kəli ghən tsa shi

²⁶ Zhini ma kə Yesəw kaa tsahwəti fir diba na: «Yəmyəm na sləkə tsa sləkə Hyala mbəzli lə kwəma ntsaa səvəriy dzay dzəmti, mba'a tsəḡwəti za ci. ²⁷ Sa tsəḡwəti na za ci na, ka hi, ka vəghwə, ka hi, ka vəghwə ghəci, mba'a ha ci pəsəta ka kəli, kala nahwəti sləni məni na mbə. ²⁸ War ə haa kəli kwətita ka məni dəghəslə,

4:21 4:21 Mt 5:15; Lk 11:33 **4:22** 4:22 Mt 10:26; Lk 12:2 **4:23** 4:23 Mt 11:15 **4:24** 4:24 Mt 7:2; Lk 6:38 **4:25** 4:25 Mt 25:29
4:27 4:27-29 Zhk 5:7; ShiZhj 14:14-15

ka bə hwər, dza pas pasəta, mba'a fəəti mətə. ²⁹ Dzəghwa sa ka ha nakəta ki na, ma ka nza ndə ha madiy dzəmbə sləni, ka bə mbetə ta kəsli ha ki. Sa məniy vəghwə kəsli nzə» kə.

Bəli fir lə kwəma cizlə gwəbiri
(Mt 13:31-34; Lk 13:18-19)

³⁰ Zhini ma kə Yesəw bə na: «A shiy tifa gar yəməti sləkə tsa sləkə Hyala mbəzli ghwəmmə li shi. A shiy tifa gar bəli fir ghwəmmə li shiy dzəkən. ³¹ Lə cizlə gwəbiri dza naa yəməva. Ghəshi gwəramti na tə jəw mbə cizlə shiy gwa'a gwa'a. Tsəḡwətishi ma məndi mba'a ghəshi pəsəshiy, ³² ka naa dza mba'a kəliy dikə, ka taḡəti fəhi tə hidī gwa'a dība. Sa ka na hati dividivi na, dikə dikə dikə, pa' ka lala ghyeghyer shi 'yegwer tə dividivi ci» kə.

³³ Ava tsəgha gazanshi Yesəw kwəma bənanashi na kaa mbəzli, war dzar kwa fir kwa fir dāḡ, ge'i ge'i lə kwal tsa dza ghəshiy mbay favə. ³⁴ Nahwəti kwəma gəzanshi na tifa ngəshi, kala dzar kwa firiw. Dzəghwa sa ka ghəshiy nza kwətishi lə mbəzli ta səḡa ci ki na. Ka naa dza mba'a gəzanakəvərishi kwəma gəzə na va kwa fir bazhə bazhə.

A bərçi va Yesəw dzəkən kar safə tsa dikə tsa, lə kwəfa
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Ma fəcava hetihwer na, dza Yesəw ka gəzə kwəma kaa mbəzli ta səḡa ci, a kə na: «A mbəzli ni, taḡəmmə ghwəmməə dzəvəri tsa pəriḡa pəriḡa həlbə» kə. ³⁶ Mba'a ghəshi zlashi mbəzli

ɔaŋ ni va tifa, ka dzashiy dzøghwa kwambøwal nza Yesøw va kwa. Ma nihwøti kwambøwalerøy niy nza tifa vøgha na, ka dzashi kwasøbø ki. ³⁷ Ma ghøshi mbø taŋøø dzøvøri na, mba'a safø tsa dikø tsa kaføy ta viy. Ka banzla'wø kwøfa va dalala, ka dzøghwa kwambøwal va yam, pa' ka ði tøhay. ³⁸ Ma ghalaba na Yesøw møhøni løyfa løy møtsøni kwambøwal tø hi ciŋ ciŋ ciŋ, mba'a saa fø ghøn ta ghøn tsa ci. Dza mbøzli ta søða ci ki, førghe ghøshi førghakati. A kø ghøshi ngøci na: «A Metø, gwa'a ghøy! A nava tøkø ma ghaa dzøkøn shøka?» kø ghøshi. ³⁹ Dza Yesøw pølhøm satiy, nab nab nabøti safø, ðekøðekø pø gha, kø kaa kwøfa va. Mba'a safø garøti viy, mba'a kwøfa ðøkøta, ðekøðekø pi møniy. ⁴⁰ Ma kø Yesøw ngøshi ki na: «Tawa hazløninqwøy ghwøy tsøghaa? Ka mbø ghwøy ðanavø nefer ghwøy kaa Hyala sa?» kø. ⁴¹ Ma na mbøzli ta søða ci na nashi ki na. Tørøŋw hazløni ghøratishi. A kø ghøshi kwa jipø shi na: «Kay, kwøtiy gøla tsatsa ndø ki! Ya safø lø kwøfa na ka ðanci føti!» kø ghøshi.

5

Yesøw lø ndø gazlaka

(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹ Dza Yesøw ghøshi lø mbøzli ta søða ci ki ndøs ghøshi tsøhøshi pøriða tø hølbø kwøfa tø hidfi ka Gerazeni. ² Ma sa tsøhøshi ghøshi, war sa søømøy Yesøw kwa kwambøwal tsøgha na, wøð tsahwøti ndø gazlaka tsahwøy dzar mbø kwølihi

tifa tsəgha. ³ Ntsa vay, mbə kwəlihi niy nza nzəy tsa ci. Ndə tifa niy mbay zhiniy kəsəvə ta tsaghwa ya kwa dəŋw tsahiw. ⁴ Dəŋ səda niy səəkəm tsaghwa kwa dəŋw tsahi, mba'a niy gh-waghwanamti dəŋw tsahi tsa va kwa dividivi ci, mba'a balamti tsa kwa shidshid ci gwa'a. Mba'a taŋanati bərçi kaa mbəzli gwanashi. ⁵ War kwa kwəlihi lə dzar mbə dəlegwigwi gwa'a tsəgha tsa ci pətsaa niy nzəy na ti, havəghwə lə həvir gwa'a. Ka ngwəmə lala, ka nzanarə vəgha ci gwa'a gwa'a lə hərezli kwacakasla.

⁶ War sa nay na Yesəw ghəci kərakəy ki na, bəvbəpə ghavə bali, səəkə tsəfəkwə tsəfəkwəy kwa kwəma Yesəw. ⁷ Ka ngwəmə lala ghəci zlanzlan, a kə na: «A Yesəw, Zəghwə Hyala ta ghwəmə, ta njaa dī gha lə ya? Ə cə'wəŋee, ka pəra'wəŋa dəvə lə slən tsa Hyala, ka sara ngəra'wə gha ma» kə. ⁸ Kwəma gəzə na va tsəghay, sa nzana mba'a Yesəw nabəti gazlaka va: «Səvəriŋa mbə ghən tsa ntsa, gha gha gazlaka na!» kə niy ni kaa ngəta. ⁹ Dzəghwa ma kə Yesəw kaa ngəci ki na: «A slən tsa ghaa?» kə. Ma kə ntsa va na: «Mbəzli dəŋ, na slən tsee. Sa nzanay, dəŋ nza ghəy» kə. ¹⁰ Dzəghwa ghəshi ka cə'wə Yesəw, əntaa dzaa tahashiy dzəti nihwəti hidi.

¹¹ Tə pətsa va ki na, mba'a garəwa ngəreder tərəŋw niy nza tifa dzar mbə kəlan mbə pala shi zəmə shi. ¹² 'Wakəvə hyeler va tapə mbə cə'wə Yesəw, a kə ghəshi na: «Ndanəy kwal a ghəy dzəmbəŋəy mbə ghən ngəreder va» kə ghəshi. ¹³ Dza Yesəw mba'a zlatanavəshi

kwəl. Dza ghəshi mba'a ghəshi səvərishi gwanashi mbə ghən zal tsa va. Shəbətə, ghəshi shəbətəmbəvashi mbə ghən ngəreder va. Dza ngəreder va gəgəgəgə ghəshi kafəshi mbə kəlan tsa va, səəkə na'i shəkətəvashiy dzəti kwəfa, bətə ghəshi zashi kwaba. Ngəreder gar bələkwə bələkwə bakə mətəkə dən tsa shi.

¹⁴ Dzəghwa kwərec mbəzliy makə ngəreder va hwəshiy dzəmbə məlmə, lə dzar mbə giwahi vəgha məlmə. Mba'a ghəshi dzaa gəzanshi tsava bar kaa mbəzli. Dzəghwa mbəzli dən tərənəw ki, mba'a ghəshi bəsəkəvashi ta nashi niva gəla shiy mənishi va. ¹⁵ Ma səəkə mbəzli va, ndəs tsa shi vəgha Yesəw na, mba'a ghəshi kəsəy ntsaa niy nza hyeler va dən mbə ghən ci mənəzəy tifa vəgha Yesəw. Mba'a pakən kwəban kən ghən ci, lə məhərli ci wəzə. Ma sa nay ghəshi tsəgha na, ka ghəranshi hazləni. ¹⁶ Dza niy nata kwəma va va mbəzli lə mətə shi, mba'a ghəshi slanəkəshi kwəmaa mənta lə ndə gazlaka tsa va, mba'a ngəreder va. ¹⁷ Dza mbəzli mbə məlmə va ka cə'wə va Yesəw, a ghəci bərvay dzay tə hidfi shi.

¹⁸ Ma sa dzay Yesəw dzəghwa kwambəwal ta madfiy dzay na, tapə ntsaa niy ghəranci gazlaka va mbə cə'wə kwəl va Yesəw, a ghəci nəwhwə ta dzashi li. ¹⁹ Kala zləbati Yesəw, ma kə kaa ngəci na: «Awə, mbalaa jighi a gha dzaa gəzanshi kaa mbəzli ghaa dzəkən kwəma məntəna Ndə sləkəpə na, lə zhəhwər tsa məntəna na gwa'a!» kə. ²⁰ Madfi ntsa va madfiy tsəgha naci ki, ka təwrə dzar tə hidfi nə məndi «Hidfi Məlməhi Mən» kə məndi. Tapə ghəci mbə gəzə kwəma mananati Yesəw va kaa mbəzli. Ya wa ntsaa

favø nava hwølfø kwøma ki na, war ka mananci madaŋa ghønzø.

Kar Yesøw læ Zhayrøse, mba'a nahwøti mali sækwa miymiy kwa hwør nzø

(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

²¹ Dza Yesøw ki, mba'a zhøghøkøvay zhøkø pøri tsa va hølbø kwa kwambøwal zhøvøri tsahwøti. Ma sa tsøhøy na na, dza mbøzli dafŋ tøरणw mba'a ghøshi basøshi vøgha tiba, tø miy kwøfa. ²² Dzøghwa tsahwøti ndø kwøtiŋ ta mbøzli dikø dikø ni mbø *ciki basø va tsa ka Zhøwife, Zhayrøse, kø møndi sløn tsa ci, ndøs sækøy tiba kwørakwø. Ma sa nay na Yesøw na, dza na tsøfækwø kwa søda Yesøw, ²³ ka pøra'wanci dividivi, ka cø'wø, a kø na: «Zhee nza na gwørapøta, ka dī møtita ghønzø. Ndi fanakøn dividivi, a ghønzø mbølita, øntaa møtita» kø. ²⁴ «Tsøgha na» kø Yesøw, mba'a madiy kwasøbø. Takwøs mbøzli dafŋ madfishi kwasøbø ki, war ø ghøshiy dzødzørdi Yesøw.

²⁵ Ghalaba na, mba'a nahwøti mali niy nza tø pøtsa va, gwørapøta ghønzø gar piya nzø møn læ bakø, war mbø sækwa miymiy kwa hwør nzø. ²⁶ Tøरणw ghønzø sahwe ngøra'wø mbø dzadzaa dzøti shibiti. Pønŋw ghønzø ladamti gøna ta dövø nzø, shafŋ ghønzø ta kwømavø mbølita. War møtsøhø na møtsøhø zølghwø naci. ²⁷⁻²⁸ Ma sa favø na møndiy gøzø kwøma Yesøw na, mba'a tøkøti mbø ghøn tsa nzø: «War mørshi mee dapay tø kwøbanŋ tsa køn ghøn ciy, war gwa'a, ta mbølira dzee» kø. Sækø na mba'a

dzəmbəta mbə mbəzliy basəshi va. Dza na kət kətəghəvataa dzəvəgha Yesəw zhəkə ləy hwəm ci, dapə dapay kwəban tsa ci. ²⁹ War sa dapay na tsəgha ki na, nza'jəw hatsə miymiyəy səkwa va kwa hwər nzə slashi lə səkwa. Dza na mba'a favə mbə vəgha nzə: «Ma nana kiy, gwa'a nee mbəlira!» kə.

³⁰ Ghala pətsa va kwərakwə ki na, mba'a Yesəw sənay a bərçi səvərishi mbə vəghee, kə. 'Wakəvə na, tərəd zhəghətəvay zhəy ləy hwəm ci, tə jipəjipə mbəzli kwasəbə va. Dza na ka dəw və shi: «A ntsaa dapay kwəban tsee ya mbəzli ni?» kə. ³¹ Ma kə mbəzli ta səda ci kaa zləbanci na: «Əy, njaa ghaa ni: “Wa ntsaa daparaa?” pə gha, kala nashi mbəzli ghaa dzərdiŋa ya dza kwamaba kia?» kə ghəshi. ³² Ma na Yesəw naci ki na, war ə ghəciy pəla ntsaa dapay va lə mətə. ³³ Dza mali va ki mba'a madfita, kala gwərgwərə va hazləni. Sa sənata na kwəmaa mənta li, səəkə na tsəfəkwə tsəfəkwəta kwa səda Yesəw. Dza na mba'a gəzanakəvəri kwəmaa mənta li gwanata, kala mbələy ma ya kwətij. ³⁴ Ma kə Yesəw ngəta na: «A zhee, a gha mbəliŋa tə sa ndara gha nəfə tsa gha. Mbəli mbəli pə gha va kwəma ngərə'wə tsaa nza kən gha. Mbala lə zərkə mbə nəfə tsa gha» kə.

³⁵ War Yesəw mbə gəzə kwəma va kaa mali va tsəgha na, ndəs nihwəti mbəzli səəkəshi səəkə kəghi tsa Zhayrəsə, ntsa dikə tsa va. Ma kə ghəshi kaa Zhayrəsə na: «Ka maw ghaa tase ghən tsa gha lə har Metər səəkə gəm ma, a zha gha va mətita» kə ghəshi. ³⁶ Ma na Yesəw naci

ki na, kala shashanci kwəma gəzə ghəshi va. Ma kə kaa Zhayrəsə na: «A Zhayrəsə, ka dza her gha ma, banavə nəfə tsa gha kaa Hyala gwa'a tsəgha!» kə. ³⁷ Dza Yesəw kaf kafəy, mba'a harvə Piyer ghəshi lə Zhakə mba'a Zhan, zəmbəghəy Zhakə, kwasəbə ci gwa'a tsəgha. Kala dī ghəci nihwəti mbəzliy nəw.

³⁸ Ma sa tsəhəy na vəgha ghi tsa Zhayrəsə na, mba'a kəsashi mbəzli gədi gədi gədi ka wahə, ka həhərsli wahə nihwəti tərənɔw tərənɔw. ³⁹ Dza Yesəw mba'a dzakəy dzakə ghi tsa va. Tapə ghəci ta dəw kwəma va mbəzli tifa: «A mbəzli ni, tawa wahə ghwəy gədi gədi shəka? Wa mətita zha naw, hiy bəhwə na gwa'a tsəgha» kə. ⁴⁰ Ma sa favə mbəzli kwəma gəzəkə na va tsəgha na, njasa pə'wə na kwəma ka gazlaka ghəshiy nighə. 'Wakəvə Yesəw mba'a tihəkəvərishi gwanashiy dzəti ngwəla. Tərə ghəshi kəyba lə mbəzliy yakə zha va mba'a mbəzli ta səda ci va mahkan ni niy nəwvə gwa'a tsəgha. Dza ghəshi irətə ghəshi dzəmbəshi mbə ciki tsa nza zha va va tsəgha ki. ⁴¹ Dza na, tasl kəsəvə zha va tə dəvə nzə, a kə ngəta na: «*Talita kwəma!*» kə. Ma dī kwəma gəzəkə na va gəzəy «A zha na, satija, yən gəzanə na!» dī naa gəzə. ⁴² Nza'jəw pəlhəm, zha va satita tsəgha, ka dza ghənzə. Zha vay, mən lə bakə niy nza piya nzə. Mba'a gəla nava kwəma mananatishi maɗaɗa kaa mbəzli tifa tərənɔw ki.

⁴³ Dzəghwa Yesəw mba'a damətishi lə gəzə kwəma tərənɔw, vantaa ghəshi dzaa gəzə kwəma

va kaa tsahwəti ndə pəmta pəmta. Zhini ma kə ngəshi na: «Divam mbalam bantam shi zəmə kaa zha na, a ghənzə zəməshi!» kə.

6

*Kar Yesəw lə mbəzli mbə məlmə Nazaretə
(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)*

¹ Dza Yesəw mba'a zhəghəkəvay tə tsava pi ki, səkəkə dzəmbə məlmə Nazaretə, na ci məlmə kəli na mbə. Mba'a mbəzli ta səfa ci kwasəbə. ² Dzəghwa *vici dəkəva mba'a səkəkəta. Dza Yesəw ka bananshi shiy kaa mbəzli mbə *ciki basəva tsa ka Zhəwifə. Ma sa favə mbəzliy basəshi va dən ni tifa shi bananshi na va na, hahashi ghəshi hashishi va gəla nava kwəma. Tapə ghəshi mbə gəgəzə kwəma kwa jipə shiy dzəkən, a kə ghəshi na: «A mbəzli ni, kwəma səkəkə na ci na kwəma gəzəpə ntsa na tay? A ntsaa banavə məhərli tsətsə ta bəni shi nia? Wa ntsaa banavə bərçi ta məni gəla kwəma madəna madəna na na tsətsə na naci baya? ³ Ghəci ndə fədi shəghwə tsa va, zəghwə Marəy va, lə ngwarməhiy tifa, ndərazhiy zhər, kar Zhakə lə Zhezhesə, lə Zhəwdə, mba'a Shimanjw sa? Ya ngwarməhiyəy mi'i nzə na, tikə ghəshi mbə ghwəmmə sana nanzə sa?» kə ghəshi. 'Wakəvə gəla təkə kwəma tsəgha na va, mba'a makətishi ta bə nefer shi kaa Yesəw.

⁴ Ma kə Yesəw ngəshi na: «A katanəy, a məndiy fə bamaa dzəti *ndə gəzə kwəma Hyala ya pa' kwəmafa. Ma mbə məlmə yakə məndi lə

mbə ni ci mbəzli, lə kəghi tsa yakə məndiy, ka fə bama məndiy dzətiw» kə.

⁵ Dzəghwa kala mbə Yesəw zhiniy mənti nahwəti kwəma maɖaŋa maɖaŋa na tifa. War kəray dividivi shi fanakən na kaa nihwəti mbəzli gwərapə gwərapəshi ni, mba'a mbəzli va mbəlishi. ⁶ War hash Yesəw hashiy va kwəma mbəzli va, sa di ma ghəshi bānci nefer shi.

*Njasa ghwəni Yesəw *mbəzli ta səɖa ci məŋ
lə bakə ni
(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)*

Ləy hwəm kwəma va ki na, mba'a Yesəw dza dzamti dza dzar mbə məlməhi tə hidfi va. Mba'a bānanavə kwəma ci kaa mbəzli. ⁷ Dza na kaa mbəzli ta səɖa ci va məŋ lə bakə ni mba'a bəsətishi. Dza na mba'a bānavəshi bərci ta tihə hyeler səvəri mbə ghən mbəzli. Mba'a ghwənashi bakə bakə bakə kwa zəərə shi, ta dza ghəshiy gəzə kwəma ci kaa mbəzli. ⁸ Dza ma kə ngəshi ki na: «Mbalam, ghwəy kafəy, əntaa ghwəy dzaa bə ya waba ta dəvə ghwəy ma. Ya shi zəmə nzə, ya mbəl ta bə shiy, ya gəna kwa zlipa ghwəy, əntaa ghwəy bə ma. War gəta ka ghwəy bəvə ta dəvə ghwəy gwa'a tsəgha. ⁹ Pambə tə ghwəy kwəkweher mbə səɖa ghwəy, dibay əntaa ghwəy dzaa sərakən kwəbənər bakə bakə kən ghən ghwəy ghwəy dza ma!» kə. ¹⁰ Zhini ma kə ngəshi ba na: «Ma sa ka ghwəy tsəhəŋwəy mbə məlmə ya namaɖay, mba'a kə ndə ka'wətəŋwəy mbə na, kəy ntsa va pə ghwəy taa nzəyŋwəy, pa' fəca dza ghwəy bārva mbə məlmə va. ¹¹ Mba'a pə ghwəy tsəhəŋwəy mbə məlmə, kala zləba ka'wəŋwəy məndi, kala fa

ma kwøma gøzø ghwøy møndiy, þarvanøywøy tø ghwøy mbø nava mølmø, mba'a ghwøy batamti kwørbī tø shidshid' ghwøy. War tsøgha pø ghwøy dzaa møni ta mbø ghøshiy sønay, a ghøshi mønti *kwøma jikir na, kø ghøshi» kø Yesøw. ¹² Ma sa gøzanakøshi Yesøw tsøgha ki na, mba'a mbøzli ta søfa ci va madishi, ta dzaa gøzanshi kwøma Hyala kaa mbøzli nza ghøshi tsa titihwø tsa shi kaa Hyala, ka zhøghanti nzøy tsa shi ki. ¹³ Dza mba'a ghøshi tahamti hyeler søvøri mbø ghøn mbøzli ðañ. Mba'a ghøshi vavaranatī in kaa nihwøti mbøzli gwørapø gwørapøshi ni ðañ ðifa, mba'a mbøzli va mbølishi.

*Møti Zhan ndø mønīpø *batem
(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)*

¹⁴⁻¹⁵ Dzøghwa gwa'a gwa'a sløn tsa Yesøw dzay ya pa' kwømaþa ki, ka gøzø møndi: «Waa Zhan tsaa niy mønīpø batem va na sava zhøkømey na kwa kwøli! Va tsøgha nza børci vø ta møni shi madañā madañā ni va tsøgha» kø møndi. Ma kø nihwøti na: «*Eli ndø gøzø kwøma Hyala na» kø ghøshi. Ma kø nihwøti þa na: «*Ndø gøzø kwøma Hyala na, nja ka gøzø kwøma Hyalaa niy nza va tifa mbøradzø» kø ghøshi.

Dzøghwa mba'a mazø *Erødø favø ghøpø tsa kwøma Yesøw va. ¹⁶ Ma sa favø na tsøgha ki na: «Waa Zhan tsaa mønīpø batem va niy slantee ghøn ti na sava zhøkømey na kwa kwøli» kø. ¹⁷⁻¹⁸ Sa nzanay, ø niy þøløhwø na mali zødøy Følipø ghøci ghøci mazø Erødø tsa va.

6:13 6:13 Zhk 5:14 **6:14-15** 6:14-15 8:28 **6:14-15** 6:15 Lk 7:16 **6:17-18** 6:17-18 SløniTaH 18:16; 20:21; Lk 3:19-20

Erədiyadə, kə məndi kaa slən tsa mali va. Ma kə Zhanj niy ni kaa ngəci na: «Kwal va gha kwa kwəma Hyala ta bəli mali zədəŋa va bələhwə ghaw» kə. Sa niy gəzəkə na tsəgha ki na, dza Erədə mba'a niy kəsəvəə tsaghwa kwa dəŋw, mba'a niy faghwa kwa fərshina. ¹⁹ Mba'a nəfə tsa Erədiyadə niy satiy dzəkən Zhanj tərəŋw va kwəma va. Mbə dī pəəsli ghənzə niy nza na, niy mbay na va mazə Erədəw. ²⁰ Sa nzanay, mbə ghəranci niy nza hazləni kaa Erədə va kwəma Zhanj, sa nzana mba'a niy sənay ndə gəzə kwəma katanj naa Zhanj, dəwdew nəfə tsa ci kwa kwəma Hyala, kə. Dza na ka ndəghwə Zhanj niy nza wəzə wəzə, war fa kwəma ka Zhanj gəzə ghəci niy maw. Ma sa ka naa favə ki na, ka səəva məhərli ci.

²¹ Dzəghwa vəghwə tsa wəzə wəzə tsa va Erədiyadə nanzə ki, ndəs səəkəy. Sa niy mənta viciy niy yakə məndi mazə Erədə ti na, dza na mba'a niy tati shi zəmə tərəŋw, ta makwaghwa mbə zəzə vici ya məndi va ti. Mba'a niy haharashi mbəzli dikə dikə ni tə hidī ka Galile, lə mbəzli dikə dikə ni mbə ka sawji shi gwa'a.

²² Dzəghwa zha Erədiyadə irətse niy dzəmbəta mbə pətsaa niy basəshi kar mazə Erədə va lə mbəzliy niy harkə na va ta zəmə shiy. Mba'a niy tsəti tsə ka təbanshi kaa kar Erədə lə mbəzliy niy nza va tifa gwanashi. Ma kə mazə niy ni ki na: «A zhee, ya wa shi dī gha yən ndaŋay, dəwshi, ta ndaŋashi dzee!» kə niy ni. ²³ Dzəghwa mazə hwa' hwa' niy zəməkə fəla: «Yən kala dzaa ndaŋa shi dza ghaa dəw vəya, ya war təhəvəri

hidfi sləkə gha ni bakə mbə, a gha ndara nahwəti bəla dza ghaa ni!» kə niy ni. ²⁴ Dza zha va tsəgha del niy səvərta, ndəs niy dzaa kəsata mbəghəta. A kə niy ni ngəta na: «A mə, a kə mazə ngəray: “Dəw ya wa shi dī gha vəya” kə. A shi kee dəw vəa?» kə niy ni. Ma kə mbəghəta va niy ni ngəta na: «Mbala, ma pə gha kaa ngəciy: “Slavəra ghən tsa Zhaŋ ndə mənipə batem!” pə gha ngəci» kə niy ni. ²⁵ Nza'jəw zha va niy zhəghəkəvata lə diva, ta dəw va mazə ki, a kə niy ni kaa mazə na: «Ə dee gha slaghwara ghən tsa Zhaŋ ndə mənipə batem kwa tasaw!» kə niy ni. ²⁶ War sa niy gəzəkə zha va kwəma va tsəgha na, kwəshay vəgha mazə niy mənta va nava kwəma, sa niy dī ma na tsəgha, niy mbay naa zhiniy bashamti ghwəla, sa nzana, mba'a niy mbəlitiy zəmanakə fəla tifa kwa kwəma mbəzliy basəshi va kiw.

²⁷ Dzəghwa nza'jəw niy gəzanci kaa tsahwəti ndə sawji kwətinj mbə ka sawjiy ndəghwə, a ghəci dzaa sləkəvə ghən tsa Zhaŋ ndə mənipə batem tanjaŋ. Dza ndə sawji tsa va, mba'a niy dzay dzəghwa fərshina, mba'a niy dzaa slavə ghən tsa Zhaŋ faghwa kwa tasaw ki, ²⁸ mba'a niy dzaa banavə kaa zha va, mba'a zha va niy bəvəə banavə kaa mbəghəta kwərakwə ki.

²⁹ Ma sa niy favə mbəzli ta səfa Zhaŋ, a məndi paslamti Zhaŋ, kə məndi na, mba'a ghəshi niy səəkəə bəvə mbəri tsa Zhaŋ. Mba'a ghəshi dzaa laghwa kwa kwəli. Tsəgha niy mətij Zhaŋ ki.

Yesəw lə mbəzli bələkwə bələkwə cifə

*mətsəkə**(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Zhj 6:1-14)*

³⁰ Dzəghwa *ka kwal Yesəw va niy ghwənashi Yesəw, mba'a ghəshi zhəghəkəvashi mbə dza shi va ki. Səəkə ghəshi basə ghəshi basəshi, ka ndanci kwəma mənəhwə ghəshi gwa'a, lə shi bananavə ghəshi kaa mbəzli gwa'a. ³¹ Ma ghala pətsa basəshi mbəzli va tə pətsa nza Yesəw va ki na, ka dzashi niy dzashi, ka zhəkə nihwəti, war tsəgha. Shaŋ kar Yesəw lə mbəzli ta səfa ci ta kwəməvə ya kwal tsaa zəhwə shiy nžə. Va tsəgha ki, ma kə Yesəw kaa mbəzli ta səfa ci na: «A mbəzli ni, dzammə ghwəmmə ta pəlavə pətsa kama ndə ti di, a ghwəmmə dzaa dəkayvammə ti ya jəw nžə» kə. ³² Dzəghwa mba'a ghəshi dzashiy dzəghwa kwambəwal ta dzashiy dzəmbə gamba ta nžəyshi kwətishi vəgha bəla.

³³ Ma ghəshi mbə dzashi ki na, mbalaa na mbəzli dfaŋ nighəvəshi, mba'a məndi sənashi, kar Yesəw lə mbəzli ta səfa ci na shi va, kə məndi. Mba'a mbəzli madishi ya mbə namaba məlmə, mba'a ghəshi kəsləghə bali lə səfaa tsəhəshi tə pətsa va pərba ghəshi kaa kar Yesəw. ³⁴ Ma sa tsəhəy Yesəw tə pətsa va ki na, mba'a səəməy kwa kwambəwal, sa nə na tsa' kə na, mbəzli basə basə tə pətsa va dfaŋ. Tapə hwər tsa ci ta zhanci ta mbəzli va ki. Sa nashi na mbəzli va nja tenkesli kama ntsaa ndəghwəshi tifa. Dza na mba'a bananavəshi shiy tərəŋw.

³⁵ Ma sa məniy tihwer, ma kə mbəzli ta səfa ci kaa Yesəw na: «A Metər, avanay sənzenway, a vici dzata, dzəghwa tə gambay pətsa. ³⁶ Wəzəba bənavə gha kwal kaa mbəzli ni, a ghəshi dzashi ta papa shi zəmə shi dzar mbə məlməhi lə mbə nihwəti giwahi ndəkwə ndəkwə ni» kə ghəshi. ³⁷ Ma kə Yesəw kaa ngəshi na: «Banshim shi zəmə də'wə ghən tsa ghwəy a ghəshi zəməshi» kə. Ma kə ghəshi ngəci na: «Zləbati gha, a ghəy dzaa bəvə mbəl bələkwə bakə ta dza ta pələnsi shi zəmə na?» kə ghəshi. ³⁸ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Pej hwəm na sa va ghwəy tifa sana nanzəy? Mbalam nighətim di» kə. Dza ghəshi mba'a ghəshi dzaa nighəti. Ma kə ghəshi ngəci na: «Wa cifəy na pej tikə, mba'a kərpi bakə» kə ghəshi. ³⁹ Dza na mba'a gəzanshi kaa mbəzli ta səfa ci va, a ghəshi gəzanshi kaa mbəzli tifa va gwanashi, a ghəshi tihəvərivashiy nzəyshi dzar tə gwəzən tsa nebekə tsa. ⁴⁰ Dza mbəzli va mba'a ghəshi nzəyshi ki, bələkwə bələkwə nihwəti, ma nihwəti na cifə mətsəkə cifə mətsəkə. ⁴¹ Ma sa nzəyshi mbəzli ki na, dza Yesəw həj bəvə pej tsa cifə tsa va mba'a kərpi bakə ni va ta dəvə ci, mba'a kafata kwəma ciy dzəta ghwəmə, ka mananta 'wəsa kaa Hyala ta shi zəmə va. Ma sa mananati na 'wəsa kaa Hyala na, dza na mba'a ngangavəri pej tsa va, mba'a bənavə kaa mbəzli ta səfa ci, a ghəshi tahanshi kaa mbəzli dəŋ ni va. Zhini tsəgha ghəci tahanavəshi kərpi bakə ni va gwanashi difa. ⁴² Mba'a mbəzli va gwanashi zəməhwə shi va, bəhə bəhə ghəshi, mba'a mbəvəli tərə.

⁴³ Dza məndi basə basəti naa tərmbə va mbəvəli peŋ tsa va lə kəripe va, paf paf ghwani məŋ lə bakə. ⁴⁴ Ma daŋ tsa mbəzliy zəhwə shi zəmə va va na, zhər bələkwə bələkwə cifə mətsəkə ghəshi.

*Njasa dza Yesəw lə səfa ci dzəy tə ghən yam
(Mt 14:22-33; Zhŋ 6:15-21)*

⁴⁵ War ghwəla ləy hwəm kwəma va ki, ma kə Yesəw kaa *mbəzli ta səfa ci na: «Ləghwam dzəghwa kwambəwal, a ghwəy 'wati kwal dzəvəriy dzəti həlbə pəriɓa pəri məlmə Betəsayda, kala kərnee səkwəti mbəzli ghəshiy dzashi» kə. Mba'a mbəzli ta səfa ci va dzəghwashi ka dzashi. ⁴⁶ Ləy hwəm sa təhəvəriyay na lə mbəzli ki na, mba'a kafəy dzay dzəmə kəlaŋ ta cə'wə.

⁴⁷ Ma hetihwer sa pəkwəta vici na na, ava mbəzli ta səfa ci kətivə dza ka tsəhəshi tə jipəjipə kwəfa, mba'ay ghəci pərikey tə həlbə kwətiy naci ki. ⁴⁸ Dzəghwa mba'a nashi mbəzli ta səfa ci war mbə təməva lə kabə kwambəwal ngahə ngahə ngahə, sa nzana səəkəə dzəmbə kwəma shi safə niy viy. Ma tə kwa baka wa ngələkə na, mba'a Yesəw dzətiy tə ghən yam, ka dza dzar ti shi lə səfa ci, ta kəsashi mbəzli ta səfa ci. Ma sa tsəhəy na ndəkwə vəgha shi na, njasa dī na taŋəshi ghəci mənti. ⁴⁹ Ma sa nay mbəzli ta səfa ci va ghəciy dza dzar tə ghən yam lə səfa na, ndəba *hil, kə ghən tsa shi. Ka ngwəmə lala ghəshi. ⁵⁰ Sa nzana, ghəshi njasa nza ghəshi va gwanashi na, mba'a

ghəshi nay ghəci mbə dza dzəy tə ghən yam va, mba'a her shi dzashi. War ghwəla tsəgha ki na, mba'a Yesəw ghati gəzanshi kwəma, a kə na: «Waa yən na, ə kə her ghwəy dzəghwashi, ka hazləni ghwəy ma!» kə. ⁵¹ Dza na kwərəhw dzəghway kwa kwambəwal va kwasəbə shi ki, gar safə garəti viy kwərakwə. Dzəghwa tərəjw məhərli *mbəzli ta səfa Yesəw səəta va nava kwəma. ⁵² Sa nzana, kalaa niy favə ghən tsa kwəma maɗaɗa maɗaɗa na va niy mənti Yesəw lə peɗ ghəshi. War caslakəy nəfə tsa shi niy məniy.

*Kar Yesəw lə ka zəlghwə tə hidfi ka *Zhenezaretə (Mt 14:34-36)*

⁵³ Ma sa taɗamti ghəshi kwəfa va na, mba'a ghəshi tsəhəshi tə hidfi ka Zhenezaretə ki. Dza ghəshi kaa kwambəwal shi mba'a ghəshi pəhəy vəgha həlbə tsa va. ⁵⁴ Sa pəhəy ghəshi na, mba'a ghəshi səəməshi kwa ki, nza'jəw məndi nighəvə Yesəw mba'am sənay. ⁵⁵ Dza məndi ki ka kəkəsli bali ta dzaa gəzə kaa mbəzli tə hidfi va gwanashi. Ya kwəma favə məndi a səəkəy, kə məndi na, war ə məndiy bənci ka zəlghwə səəkə tə pi həni tsa shi. ⁵⁶ Ya kwamaba dza na, ya dzar mbə məlmə dikə na, ya dzar mbə giwa, ya dzar mbə ni bəla bəla ni ghyeghyer na, war ə məndiy bənci ka zəlghwə dzəti ləwma. Ka cə'wə, a ghəci bənavəshi kwal tsaa dapəvə ya kwataka mətsəni kwəbaɗ tsa kən ghən ci. Ya tsamaba ndə zəlghwə tsaa ndəjway na, mba'a mbəliy.

7

*Kwəma jiji *ka Zhəwifə*
(Mt 15:1-9)

¹ Dzəghwa *ka Farisahi ghəshi lə nihwəti mbəzli mbə *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala, shiy səkəshi mbə məlmə Zherəwzalem, mba'a ghəshi basəkəvashiy dzəvəgha Yesəw. ² Nighə ghəshi na, nihwəti mbəzli mbə *mbəzli ta səfa Yesəw mbə zəmə shi zəmə lə rəfa tə dividivi shi. Di naa gəzəy, yabanti dividivi shi ghəshi ta zəmə shiy njasa ka ka Zhəwifə mənə mbə kwəma jiji shiw. ³ Na na ka Farisahi lə ka Zhəwifəy, tərənw ka ghəshiy mənə məhərli ta mənə kwəma jijihishi. Ka ghəshiy gha zəmə shi zəməy, ghəshi yabanti dividivi shi wəzə wəzə. ⁴ Sa ka ghəshiy səkəshi mbə ləwmay, ka zəmə shiy ghəshi kala pəshamtəvashi ghəshiw. Zhini dənə nihwəti shi gazanakəshi jijihishi ta mənishi ghəshi tsəgha. Ya dzəkən njasa ka ndə yabə shi sa ndə shiy kwa shi, lə yabə tsaghwa, lə shekiki vasəti mənədi tə mbəzə, ya pətsa hənə ndə ti gwa'a. ⁵ Sa zəmə mbəzli ta səfa Yesəw va shiy kala yabanti dividivi shi kiy, va tsəgha dəw ka Farisahi, lə *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala va Yesəw: «Tawa dī ma mbəzli ta səfa gha ni fəti ta kwəma banavəka jijihə, zəmə ghəshi shi zəmə lə rəfa tə dividivi shia?» kə ghəshi. ⁶ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Mbalaa katarə na kwəmaa niy gəzəkə *Ezay ndə gəzə kwəma Hyala vaa dzəkən ghwəy! Ghwəy ghwəy ka dakə mbəzli

7:2 7:2-4 Mt 23:25; Lk 11:38-39; Kwəl 2:21-22 **7:6** 7:6-7 Ezay 29:13

lə kwəma pərikə tə ngwəla ni. A kə niy niy: “A kə Hyalay:

Ma mbəzli niy,

war kwataka lə miy gəzə ghəshi

ha'wə tsa ha'wə ghəshi tə ya gwa'a tsəgha.

Ma mbə nefer shi na, kərakə kərakə ghəshi lə ya.

⁷ Gəmta na tsəfəkwə tsəfəkwə ghəshi kwa kwəmee.

Sa nzanay, war kwəma jiji shi

na shi bananshi ghəshi kaa mbəzli,

njasa nzanaa kwəmee ghəshi zhəghəti, kə Hyala”

kə Ezay niy ni.

⁸ Dza ghwəy na, mba'a ghwəy zлата nəw kwəma pəhəti Hyala, ka dzanwəy ta nəw war kwəma jiji ke ngəri» kə Yesəw. ⁹ Zhini ma

kə ba na: «Kay, tsəghaa nava katan, a ghwəy zлата *kwəma pəhəti Hyala ta nəw, mba'a ghwəy

dzanwəy ta bənipə na ghwəy va kwəma ji-

jihinwəy. ¹⁰ A *Məyizə niy gəzəkə nahwəti

kwəma, a kə niy niy: “Ə pə ghaa ha'wə tə

kar dəŋa lə mənə” kə niy ni. Zhini ma kə ba

na: “Ya wa ntsaa tsəerəti dəy, ya mbəghəyəy,

mba'a məndi paslamti tsava ndə” kə. ¹¹ Ma

pə ghwəy na ghwəy ki mbə kwəma bənipə

ghwəy na, mba'a kə shiy va ndə ta kəti kar

dəy lə mbəghəyəy, a ndəə mbay gəzə: “A di,

a mə, ma shiy niy nza vəya gar bəŋwəyshee

ta kətiŋwəyəy, kwərban na ghəshi” kə, (ma di

kwərban gəzəy, shi banavə məndi kaa Hyala),

¹² gwa'a, ka zhini tsava ndəə kəti kar dəy

lə mbəghəy ghwəla ma, pə ghwəy. War ə ghwəy makə mbəzliy tsəgha va kəəti mbəzli shi. ¹³ Tsəgha pəəsliti ghwəy na Hyala va *kwəma pəhəti na, war ta mbəə nəw na ghwəy va kwəma jiji pəhəti ghwəy. Zhinilə nihwəti shi məməni ghwəy tifa dən war tsəgha tsəgha difa» kə Yesəw.

*Shiy dzaa lad'amti ndə kwa kwəma Hyala
(Mt 15:10-20)*

¹⁴ Dzəghwa Yesəw mba'a zhiniy harvə mbəzliy basəshi va. Ma kə ngəshi na: «Fam kwəma dəe na gəzə gwanəwəy, fə tə ghwəy ghən ti. ¹⁵ Ma na shi bəvə ndəə zəhwəshiy dzəghwa hwər ciy, ka yid'amti ndə ghəshi kwa kwəma Hyalaw. Shiy səvəri mbə nəfə tsa ndə na shiy dzaa yad'amti ndə kwa kwəma Hyala. ¹⁶ Fə tə ghwəy ghən ta kwəma va, niy nza sləmə va ghwəy ta fa kwəma!» kə.

¹⁷ Ma sa təhəvərivay Yesəwlə mbəzliy niy basəshi va na, mba'a dzay dzəmbə ciki. Ma mbəba na, mad' mbəzli ta səda ci mad'ishi ta dəw bazhə tsa fir tsa bəlikə na va tsəgha tsa. ¹⁸ Ma kə ngəshi na: «Wa ə favə ma ghwəy kwəma dī kwəma vaa gəzələ ghwəyñwəyshi kwərakwə ba na? Ə sənay ma ghwəy, shi bəvə ndəə zəməhwəshiy dzəghwa hwər tsa ci na ka yad'amti ndə ghəshiw pə ghwəy shəkəna? ¹⁹ Sa nzanay, dzəmbə nəfə tsa ndə ka ghəshiy dzaw, dzəghwa hwər ka ghəshiy dza, ka ndə dza na mba'a təhəkəghwashi» kə Yesəw. Ma dī Yesəw gəzə mbə kwəma ci va gəzəkə na tsəghay, ya

war nimaɓa shi zəmə gwa'ay, a məndiy mbay zəməshi, nə na. ²⁰ Zhini ma kə diba na: «Njasa gəzee vay, war kwəmaa səəkə mbə nəfə tsa ndə na saa dzaa mbay laɗamti ndə kwa kwəma Hyala. ²¹ Sa nzanay, səəkə mbə nəfə tsa ndə ka təkə *kwəma jikir naa səəkə, lə ghwərghwər, lə ghəli, lə bəkwə mbəzli, ²² lə pəəsli mi'i mbəzli, lə dī gəna, lə zliy, lə dakə mbəzli, lə mənī kwəma rəda rəda na, lə səl va ndə, lə gəzə kwəma jikir naa dzəkən mbəzli, lə kəli ghən, mba'a gəzə kwəma kama ghən ti. ²³ Niva shi jikir ni gwanashiy, səəkə mbə nəfə tsa ndə səəkə ghəshi. Ghəshi na shiy dzaa laɗamti ndə kwa kwəma Hyala» kə Yesəw.

Kar Yesəw lə mali ka Shirəfiniki

(Mt 15:21-28)

²⁴ Dzəghwa Yesəw mba'a madiy ɓarvay tə pətsa va, ka dzay dzəti hidī ndəkwə ndəkwə ni vəgha məlmə Tir tə hidī ka Shirəfiniki. Dza na mba'a dzakəy dzakə tsahwəti ndə tifa, kala dī ma ghəci məndiy sənay, tifa na, kə məndi. Ya tsəgha nzə ki na, shan ghəci ta mbay mbələy ghən tsa ci. ²⁵ A nahwəti mali niy nza tifa gwərapəta zha nzə va zəlghwə gazlaka tərəjw, mba'a favə tifa na Yesəw, kə məndi. Ma sa favə na tsəgha na, nza'jəw ghənzə madita, səəkə na tsəfəkwə tsəfəkwəta kwa kwəma Yesəw. ²⁶ Dza na ka cə'wə Yesəw, a ghəci tahanamti gazlaka səvəri mbə ghən tsa zha nzə va. Mali vay, mali *ka Zhəwifə niy nza naw, zha mbəzli ka Shirəfiniki niy nza na. ²⁷ Ma kə Yesəw ngəta

na: «A mali na, waa wəzə na ndə bəvə shi zəmə ndərazhi ka ndəghashi kaa kireketiw» kə. * 28 A kə mali va ki na: «Tsəgha na nava nanzə katanj Ndə sləkəpə. Ya tsəgha na nanzə kiy, ya kireketi na kar ghəshiy dzar ta tabəl, ka imə shiy shikə va ndərazhi» kə. 29 Ma kə Yesəw ngəta ki na: «A mali, ya kwataka tə kwəma gha na zləbakə ghay, gwa'a! Mbala, a gazlaka va səvərta mbə ghən zha gha va» kə. 30 Dzəghwa mali va mba'a dzata. Ma tsəhə na katanj na, zha nzə va məhəni tə pi həni tsa nzə lə məhərli nzə wəzə, səvəri səvəri gazlaka mbə ghən nzə.

Kar Yesəw ghəshi lə mədəj tsa pəhəta ghani ci, kala mbay ma gəzə kwəma

31 Dza Yesəw ki mba'a bərvay tə hidfi ka Tir ka dzar tə hidfi ka Shidanjw, ka dzar tə hidfi har məndiy hidfi Məlməhi Məj, ta zhəghəkəvay zhəməy kwəfa Galile. 32 Ma sa tsəhəy na na, mba'a məndi pəmanakə tsahwəti ndə tifa, mədəj ghəci, pəhəpəhə ghani ci, kala mbay ma gəzə kwəma. Dza məndi ka cə'wə a ghəci fanakən dəvə ci ta mbəlanti. 33 Dza Yesəw ki, pəm pəməkəvəri ntsa va səvəri mbə mbəzli. Mba'a ghəshi garəshi tsarakə, bakəshi li. Dza na mba'a 'yaghwa dividiviy dzəghwa sləmə ci, mba'a təfati ndighwər tə dəvə ciy dapata ghani ci va li shi. 34 Dza na kaa kwəma ci, kafə kafataa dzəta ghwəmə, mba'a piyaghwa piy lə bərqi. A kə kaa ntsa va na: «Efata!» kə. Di kwəma

* 7:27 7:27 Kəreketi ka ka Zhəwifə har mbəzliy kamaa ka Zhəwifə, va tsəgha niy gəzə Yesəw kwəma va tsəgha kaa mali va. 7:33 7:33 8:23

vaa gəzəy: «Ghwəniŋa!». ³⁵ Dzəghwa nza'jəw paŋ, slimim ci ghwəniŋa, mba'a ghani ci va niy pəhəta pəliŋa, mba'a ghəci ghati gəzə kwəma wəzə wəzə ki.

³⁶ Dzəghwa Yesəw mba'a gəzanshi kaa mbəzli tifa gwanashi, əntaa ghəshi gəzə kwəma mənti na va. Ya war tsəgha gəzanshi na kaa mbəzli, əntaa ghəshi gəzə kwəma kən ki na, war ə mbəzliy mətsəhə gəzə kwəma ci tərəŋw tərəŋw.

³⁷ Ma kə mbəzli ki na: «Kay, sləni wəzə na sa ci gwanata! Ya mədeŋesliy favə ma kwəmay, aa mbəlantishi, mbə favə kwəma ghəshi, mbəzli pəhəta ghani shi na, mba'a pəlamti, ka gəzə kwəma ghəshi!» kə shi. Tərəŋw nava kwəma mananatishi madəŋa.

8

Kar Yesəw lə mbəzli bələkwə bələkwə fadə mətsəkə

(Mt 15:32-39)

¹ Zhini mbəzli dəŋ tərəŋw mba'a ghəshi basəshi ghala pətsa va vəgha Yesəw difa. Kala shi zəmə və shi. Ma sa nay Yesəw kala shi zəmə və shi na, dza na da' harashi *mbəzli ta səda ci. Ma kə ngəshi na: ² «Mbəzli niy, dalalay zhəra hwər tsee ti shi. Sa nzanay, kwa mahkana vici shi na sana, war ghəshi tikə vəghəe, kala shi zəmə tifa! ³ Mba'a pən ni sana: “Mbalam jighi” pən ngəshi, kala nganavəshi shi zəmə pənəy, ta shikəshi dza ghəshi kwa kwal va ma. Sa nzanay,

7:36 7:36 Mt 8:4; 9:30-31; 12:16; Mk 1:44-45; 5:43; 9:9; Lk 5:14-15;

8:56 **7:37** 7:37 Ghava 1:31; Ezay 35:5-6 **8:1** 8:1-10 6:32-44

8:2 8:2 Mt 9:36

kərakə səəkə nihwəti mbəzli mbə shi sana» kə.
⁴ Ma kə mbəzli ta səfa ci ngəci na: «Əy, kwəma ka ndə palakə shi zəmə sana tikə mbə gamba na gar zəhwəshi mbəzli ni nə gha kia?» kə ghəshi. ⁵ Ma kə Yesəw na: «Hwəm na peŋ va ghwəya?» kə. Ma kə ghəshi na: «Mbərfəŋəy na peŋ va ghəy» kə ghəshi. «Ndakam tikə» kə. ⁶ Dza Yesəw mba'a gəzanshi kaa mbəzliy basəshi va, a ghəshi nzəyshi mənəzəy. Ma sa nzəyshi ghəshi na, dza na həŋ bəvə peŋ tsa mbərfəŋ tsa va ta dəvə ci, mba'a mananati 'wəsa kaa Hyala. Ma sa manamti na 'wəsa na, dza na nga' nga' nga ngavəri, mba'a banavə kaa mbəzli ta səfa ci, a ghəshi tahanshi kaa mbəzli va. Dzəghwa mbəzli ta səfa ci va mba'a ghəshi tahanavəshi ki. ⁷ Zhini mba'a kərpi və shi tifa jəw tsətsə difa. Dza Yesəw mba'a zhiniy mənti 'wəsa ti shi kaa Hyala difa, mba'a banavəshi mbəzli ta səfa ci, a ghəshi tahanshi kaa mbəzli va. ⁸⁻⁹ Dzəghwa mbəzli tə pətsa va va, zəmə zəmə ghəshi zəməhwə shi zəmə va ki, bəhə bəhə ghəshi. Mbəzli bələkwə bələkwə fadə mətsəkə na ghəshi dəŋ tsa shi. Dzəghwa mba'a məndi basəti naa tərmbə mbəvəli gyadə gyadə ghwani mbərfəŋ. Ləy hwəm ki na, mba'a Yesəw səkwamtəvay lə mbəzli va, mba'a banavəshi kwal a ghəshi dzashi ki.

¹⁰ Dza ghəshi nza'jəw tsəgha, mba'a ghəshi dzashi dzəghwa kwambəwal, ghəshi lə mbəzli ta səfa ci, war ka dzashiy dzəti hidī Dalmanəta.

**Ka Farisahiy dəw a Yesəw mananatishi shi*

*madana madana ni**(Mt 16:1-4)*

¹¹ Dza nihwəti *ka Farisahi mba'a ghəshi dzəmbəshi mbə kanci ghəpə kaa Yesəw, a kə ghəshi na: «Mənti shi madana madana ni tə pətsa va, ti dza ghəy sənay, səəkə va Hyala səəkə kwəma gha na katan, pə ghəy» kə ghəshi, sa di ghəshi ngali ta mbə ghəshiy kəsəti. ¹² Dza Yesəw mba'a piyaghwa piy tərəw. Ma kə ngəshi na: «A shiy ghəranshi ni kaa mbəzli mbə vəghwə tsa ndatsə, nzana war shi madana madana ni ghəshiy pala tay? Ə gəzəwəy ya, ta na navay, tsəgha na, na nee nee kiy, shi madana madana ni dzee məntəwəy tibaw» kə Yesəw. ¹³ Dza na mba'a zhay zhəghwa kwambəwal, mbərəkə zlashi tə pətsa va, mba'a tanəy dzay zhəvəri tsahwəti həlbə tsa həl tsa va.

*Yesəw yəmə *is lə shi bənipə *ka Farisahi mba'a *Erədə*

(Mt 16:5-12)

¹⁴ Dzəghwa *mbəzli ta səda Yesəw va ghəshiy madiy dzashi, mba'a ghəshi zamti ghən ta mətsəhə pen, war kəray pen kwətənəy gwa'a tsəgha sa və shi kwa kwambəwal. ¹⁵ Ma ghəshi mbə dza na, tapə Yesəw ta canshi nahwəti kwəma, a kə ngəshi na: «Favə ghwəy na, məni tə ghwəy məhərli, ka ndəghwə ghən tsa ghwəy va is tsa ka Farisahi lə is tsa Erədə!» kə. ¹⁶ Sa gəzəkə na tsəgha na, dza mbəzli ta səda ci ka gəzə kwəma kwa jipə shi tsəgha ki, a kə ghəshi

na: «Wa sa zay ghən tsa ghwəmmə va ta bə peŋ, va tsəgha gəzəmmə na kwəma va tsəgha» kə ghəshi. ¹⁷ Dza Yesəw mba'a fəti ghən ta kwəma gəzə ghəshi va. Ma kə ngəshi na: «A mbəzli ni, ta waa nə ghwəy ni, sa bəvə ma ghwəmmə peŋ, ma gəzəmmə na kwəma va, pə ghwəya? Ə sənata ma ghwəy kwəma shəkəna? Ka təkə kwəma ghwəy mbə ghən ghwəy sa? War ghwəlay na ghən tsa ghwəy caslakə slakə pa' sana na? ¹⁸ Mba'a mətəhi kwa ghən ghwəy nanzə ki na, ka nay pi ghwəy li shiw? Lə slimim vəgha ghən ghwəy na, ka favə kwəma ghwəy li shiw? Ə zay ghən tsa ghwəy ¹⁹ ta peŋ tsa cifə tsa va niy ngangavəree ta təhə kaa mbəzli bələkwə bələkwə cifə mətəkə shəkəna? Gambal hwəm niy tahay ghwəy lə kwa tərmbə peŋa?» kə. Ma kə ghəshi na: «Məŋ lə bakə» kə ghəshi. ²⁰ A kə difa na: «Ya ghala pətsaa ndaŋwəyee va ta tahanshi kaa mbəzli bələkwə bələkwə fadə mətəkə fay, ghwani hwəm niy tahay ghwəy lə tsaa niy təraa?» kə. Ma kə ghəshi na: «Gambal mbərfəŋ» kə ghəshi. ²¹ Ma kə Yesəw ki na: «Ya sa nzana tsəgha kiy, wa shiy mənishi mbə ma ghwəy favə kwəmaa?» kə.

Kar Yesəw lə ghwəlfə mbə məlmə Betəsayda

²² Dzəghwa mba'a ghəshi dzashiy dzəmbə məlmə Betəsayda ki, mba'a məndi pəmanakə ghwəlfə tifa. Dza məndi ka cə'wə Yesəw a ghəci mbəə dapay ntsa va lə dəvə ci ta mbəliti. ²³ Dzəghwa Yesəw kaa ghwəlfə tsa va tasl kəsəvə

tə dəvə ci, mba'a kəsəkəvəri səvəri mbə məlmə. Dza na kaa ndighwər, pe' pe' tafanatishi tə mətəhi ci, kə mba'a fakən dəvə ci kən. Dza na ka dəw va ghwəlfə tsa va, a kə na: «Ka nay pi gha na?» kə. ²⁴ Dza ghwəlfə tsa va ka nighə pi. A kə na: «Yə mbə nashi mbəzli nzee, ma yən nighəshiy nja fəhi mbə dza» kə. ²⁵ Zhini Yesəw difa mba'a fanati dəvə tə mətəhi ci. Ma sa nə ghwəlfə vərəghə kə na, diwen ghəciy nay pi. ²⁶ Ma kə Yesəw ngəci ki na: «Mbalaa jighi karə ki, əntaa gha zhiniy dzar mbə məlmə ma!» kə.

*Piyer gəzə «Yesəw na *Kəristəw» kə
(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)*

²⁷ Ma ləy hwəm kwəma va ki na, mba'a kar Yesəw lə *mbəzli ta səda ci madishi ta dzashiy dzəmbə məlməhi ndəkwə ndəkwə ni vəgha məlmə Shezare Filipə. Ma ghəshi mbə kwal na, dza Yesəw ka dəw kwəma və shi, a kə na: «A ndə nzee ka mbəzliy ni baya?» kə. ²⁸ Ma kə mbəzli ta səda ci kaa zləbanci na: «Zhan tsaa mənipə batem nza gha, ka nihwəti mbəzliy ni. Nihwəti na: *Eli nza gha, kə ghəshi. Ma nihwəti fa na: Tsahwəti ndə mbə ka gəzə kwəma Hyala nza gha, kə shi» kə ghəshi. ²⁹ Ma kə Yesəw ki na: «Ya ghwəy na ghwəy kiy, wa ndə nzee ka ghwəy nia?» kə. Ma kə Piyer na: «Ghay, Kəristəw nza gha, Ntsa tivə Hyala» kə. ³⁰ Ma sa gəzəkə Piyer tsəgha na, dza Yesəw mba'a makətishi vantaa ghəshi taa gəzə kwəma kən ya kaa waba.

Yesəw gəzəpə kwəmaa dzəkən məti ci, lə zhakati tsa ci mbə məti

(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Dzəghwa Yesəw ka gəzanshi kwəma kaa *mbəzli ta səda ci ki, a kə na: «Yən yən Zəghwə yakə ndə ngəriy, ta sahwe ngəra'wə dzee dalala. Mətikwəkwər mbə *ka Zhəwifə, ghəshi lə mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala, mba'a *ka bənipə kwəma pəhəti Hyalay, ka dza ghəshiy dī mətse yaw. Ta paslantəra dza məndi, ma sa kee mətiray, ta zhakatira dzee mbə məti tə kwa mahkana vicee kwa kwəli» kə. ³² Dzəghwa na mba'a gəzanakəshi kwəma va, pa'i pa'i gwanata tsa nzə. Ma sa favə Piyer tsəgha na, dza na mba'a harvə Yesəw dzəvəgha bəla: «Wəzə na nava kwəmaa kəsəjaw» kə ngəci. ³³ 'Wakəvə Yesəw tsəgha, tərəd zhəghətəvay zhar kwa mbəzli ta səda ci gwanashi, ka nighəshi. Dza na ka nabə Piyer, a kə na: «Kərakə pə gha lə ya, *ndə jaka tsa Hyala tsa. Na gha na hwəlfə təkə kwəmay, kwəmaa səəkə va Hyala na teepəw. Təkə kwəmaa səəkə va ndə ngəri na» kə.

³⁴ Dza Yesəw kaa mbəzliy basəshi va tifa, da' harashi ghəshi lə mbəzli ta səda ci gwa'a, ma kə ngəshi na: «Mba'a kə ndəə dī nəwray, ə kə tsava ndə zlay zəzəə dzəkən tsa ci ghən, mba'a zləbavə sa ngəra'wə lə mətita gwa'a, ma nza ghəci nəwra. ³⁵ Sa nzana ya wa ntsaa dī mbəliti piy tsa ci tikə tə hidiy, ta zamti tsa mə ghwəmə piy tsa ci dza na. Ma ntsaa dzaa zamti piy tsa ci

tikə tə hidfi tə mbərkə kwəmee lə Yəwən kwəma wəzə nay, ta mbəlitə tsa mə ghwəmə piy tsa ci dza na. ³⁶ Nay ghwəy na, ya shi tə hidfi ni gwa'a gwa'aa kwəməvə ndə, mba'a piy tsa ci mə ghwəmə zayəy, shiy tifa ndəə 'wəy ti mbə kwəma va tsəghaw. ³⁷ Sa nzanay, tsahwəti sə tifa tepə gar dza ndəə mbəərətə piy tsa ci ti mə ghwəmə va Hyalaw.

³⁸ Mba'a kə ndəə ha'wə va ndəgha fətiy dzəkənee, ya va gəzə kwəmee kaa mbəzli mbə vəghwə tsa ndatsə tsa fa ma kwəma Hyala, ka məməni war *kwəma jikir nay, ta ha'wə dzee, yən Zəghwə yakə ndə ngəri va ndəgha fətiy dzəkən kwərakwə, ghala vəghwə tsa dzee zhəkə mbə shəndəkə tsa Dirə, ghəy lə ka kwal Hyala dəwdew ni» kə Yesəw.

9

¹ Zhini ma kə Yesəw bə na: «Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, a nihwəti mbəzli mbə ghwəy ghwəy mbəzli tikə niy, ka ghəshi gha bəkwə na ta nay dza ghəshi njasa dza Hyalaa səəkə ta sləkə mbəzli lə bərçi nzə» kə.

*Yesəw mə kəlan lə nihwəti mbəzli ta səfa ci
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)*

² Dzəghwa sa mənta vici kwan ləy hwəm shi va na, dza Yesəw kaa kar Piyer lə Zhakə mba'a Zhan, pəm pəməvəshi kwasəbə. Ka dzashiy dzəmə ghən kəlan tsa bitə tsa, ta nza ghəshi li məba kwətishi. Ma sa tsəhəshi ghəshi məba na, mba'a Yesəw zhəghanakəshi nahwəti pa.

³ Tsa' pø gha kaa kwøbenjer køn ghøn ci na, ka mbørø tezelezelezi, kala shiy tiba gar mænti payshi tsøgha tø hidī. ⁴ Nighø ghøshi dība na, kar *Eli lø *Møyizø tsahwøshi. Dza ghøshi ka gøzø kwøma lø Yesøw. ⁵ Ma kø Piyer kaa Yesøw tsøgha na: «A Metør, jøw na wøzø ghwømmø nzøyømmø tø pøtsaw. Kadiw a ghøy danjeti ceker mahkan, kwøtiŋ tsa gha, mba'a tsa Møyizø, mba'a tsa Eli» kø. ⁶ Kwøma gøzø na va tsøghay, ø sønata ma na kwøma ka na gøzø, sa søeta møhørlī ci. Sa nzana tørønŋwshi her shi dzashi va hazlønī mahkanashi. ⁷ Ghavø kwølebi zlølahø ghøshi sækøø pølakønvashi køn shi tsøgha. Ma fa ghøshi ki na, mæli Hyalaa gøzanshi kwømaa dzøkøn Yesøw sækø mbø kwølebi va, a kø na: «Ava ghøci na Zøghwee dæe tørønŋ, fam kwøma vø!» kø. ⁸ War ghwøla ki, njø'wø kø ghøshi dzar tiba na, nay ndø ghøshi tiba ghwølaw. War Yesøw sa tiba vøgha shi kwøtiy. Mba'a ghøshi madishi ta sækwashi mø kølanŋ ki.

⁹ Ma kø Yesøw kaa ngøshi ghøshi mbø sækwa sækø mø kølanŋ tsa va na: «Øntaa ghwøy dzaa gøzø shi nashi ghwøy va ya kaa tsamaða ndø ma! War gwønønŋwøy pø ghwøy taa nza, pa' ghala pøtsa ka Zøghwø yakø ndø ngøri møtiy, zhini mba'a zhakatīy mbø mæti» kø. ¹⁰ Mba'a ghøshi dīvø føti ta kwøma gøzanakøshi Yesøw va nanzø ngar na, war mbø dødøw kwøma ghøshi kwa jipø shi, a kø ghøshi na: «A na gøla na zhini na naa gøzømmø kwøma, nø na "Pa' ghala pøtsa kee mætira mba'ee zhakatira mbø mæti" kø kia?» kø

ghəshi.

¹¹ Dza ghəshi ka dəw kwəma va Yesəw, a kə ghəshi na: «A Metər, sa wana niy nə *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala na, “Pərba Eli dza naa səkəy ka *Kəristəw gha səkə” kə ghəshia?» kə ghəshi. ¹² Ma kə kaa zləbanshi na: «Yaŋ tsəghaa nava nanzə, na katanj nay Eli dza naa 'wa kwal səkə ta gəzanshi zhəghə nefer shi kaa mbəzli, ta nəw kwəma Hyala. A zliyahı Hyala niy gəzəkə kwərakwə: “War ta sahwə ngərə'wə dza Zəghwə yakə ndə ngəri tərəŋw. Ka ghəzliti məndi, ka zhəghəti nja sa kama viri ti” kə ghəshi. ¹³ Ma ki e gəzanwəyəy, a Eli səkəy. Dza mbəzli mba'a ghəshi mənti *kwəma jikir na li njasa dı ghəshi, njasa niy gəzəkə zliyahı Hyalaa dzəkən kwərakwə» kə.

*Yesəw ghəshi lə zəghwə ghəra bashakə
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43)*

¹⁴ Ma kar Yesəw lə mbəzli mahkan ni vaa dza ta tsəhə vəgha niy niy tərmbə va tıba mbəzli ta səfa ci na, mba'a ghəshi nashi mbəzli tıba daŋ, mba'a mbəzli ta səfa ci va tə jipə shi. War ka ngərə ghəpə nihwəti mbəzli mbə *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala li shi. ¹⁵ War sa nay mbəzli tıba va Yesəw na, kwəma vətəghə ghənzə mənta və shi tsəgha. Dza ghəshi ka kəsli baliy dzəvəgha ta səkwə. ¹⁶ Dzəghwa Yesəw ka dəw kwəma va mbəzli ta səfa ci ki, a kə na: «Dzəkən wa ngərə ghwəy ghəpə li shi shəka?» kə. ¹⁷ Ma kə tsahwəti ndə kwətıŋ mbə mbəzliy basəshi va

na: «A Metər, wa zəghwee niy pəməkee ngəŋa, nza na gwərapəy va zəlghwə bashakə, kala mbə ghəciy gəzə kwəma. ¹⁸ War nə ma zəlghwə tsa va, kafə kə ti ya kwəməbay, ka naa dza bəripə fati tə hidi. War gwifgwifi ghaa nighəmaa nza ta miy ci, ka pərə sli'i ci. Tsa' pə gha kaa vəgha ciy nza na, hyan hyan hyan mətita. Naa niy səəkəree ka cə'wə *mbəzli ta səda gha ni, a ghəshi tahantəra bashakə tsa va mbə ghən zəghwee va pən na. Kala mbay ghəshiy tahamti» kə.

¹⁹ Ma sa gəzəkə ntsa va tsəgha, ma kə Yesəw kaa mbəzli na: «Mata ghwəy ghwəy mbəzli mbə vəghwə tsa ndatsə tsa di ma banavə nefer ghwəy kaa Hyalay! Pa' hwəm di ghwəy yən nzəyra lə ghwəy kia? Pa' hwəm dzee nza mbə sə'wa kwəma ghwəy difa kia? Pəmərəm zəghwə vaa səəkə!» kə. ²⁰ Dza pəm məndi pəmanakə zəghwə va. War sa nay zəghwə va Yesəw tsəgha na, dza zəlghwə tsa va mba'a gwanəzay, bəripə ghəci məy tə pi. War ka mərmərə tsəgha. War gwifgwifi ghaa nighəma sar kwa miy ci. ²¹ Ma kə Yesəw ka dəy na: «A ntsa, gar hwəm na piya zəghwə na lə zəlghwə tsa tsətsə ghala kəsəvə naa?» kə. Ma kə dəy zəghwə va na: «Ghala ghəci jəwəy ghati na tsəgha. ²² Daŋ səda səəkə zəlghwə tsa va mbə pəla paslamti. Ndəghambəə dzəmbə ghwə fəcahwəti, ndəghati tə kwəfa fəcahwəti, war tsəgha. Mərshi lə ghəy na gha, a gha mbəlitəŋəy zəghwə ghəy na, gha gar mbay mbəli» kə. ²³ Ma kə Yesəw ngəci na: «“Gha gar mbay mbəli”, pə gha. Ə sənay ma gha tsahwəti sə

tiba kala mbay məniva kaa ntsaa banavə nəfə tsa ci kaa Hyalaw, pə gha na?» kə. ²⁴ War sa gəzəkə Yesəw tsəgha na, ghavə ntsa va zlanzlan: «Wa nee banavə nəfə tsee kaa Hyala, ə pə ghaa kəətira ta mbee banavə nəfə tsee wəzə wəzə!» kə.

²⁵ Tsa' kə Yesəw na, mbəzli dən mbə basəvaa səəkəə dzəvəgha shi lə bali. Dza na ka gəzə kwəma lə bərçi tərənəwəy kaa zəlghwə bashakə tsa va. Ma kə na: «A bashakə tsa pəhə ghani ndə tsa, ka zhəghə ndə ka mədən, yən gəzənə na, səvəri mbə ghən zəghwə na sənənva! Əntaa gha zhiniy zhəmbə ghən ci ghwəla ya hwəmba ma!» kə. ²⁶ 'Wakəvə zəlghwə bashakə tsa va kaa lala zlanzlan, kyak ngwəmaghwa ghəciy səvəriy mbə ghən ci. Tsa' pə gha kaa zəghwə va tiba na, war nja ntsaa mətiy. Pa' ka gəzə nihwəti mbəzli: «Aa mətiy» kə ghəshi. ²⁷ Dza Yesəw, tasl kəsəvə tə dəvə ci, zaŋ kafakati zəghwə va, mba'a zəghwə va garəy məgarə.

²⁸ Dzəghwa Yesəw mba'a dzay dzəmbə ciki. Ma sa dzəmbəy na mbə ciki tsa va kwətishi ghəshi mbəba lə mbəzli ta səfa ci na, tapə mbəzli ta səfa ci va ta dəw və, a kə ghəshi na: «Tawa niy mbay ma ghəy tihəkəvəri bashakə tsa va na ghəya?» kə ghəshi. ²⁹ A kə Yesəw ngəshi na: «Gəla hwəlfə bashakə tsa vay, ka təhəva na səvəri mbə ndə kala war lə cə'wəw» kə.

Yesəw zhiniy gəzəpə kwəmaa dzəkən məti ci lə zhakati tsa ci mbə məti ba
(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)

³⁰ Dza ghəshi mba'a ghəshi barvashi tə pətsa

va, mba'a ghəshi dzarshi tə hidfi ka Galile ki. Niy dī Yesəw məndiy sənay pətsa nza na tiw. ³¹ Sa nzanay, mbə dī bananshi shiy niy nza na kaa mbəzli ta səda ci. A kə na: «Yən yən Zəghwə yakə ndə ngəriy, ta kəsəvəra dza məndi mba'am fambəra mbə dəvə mbəzli. Ka mbəzli va dza na, mba'a ghəshi paslantəra. Ma sa kee mətiray, tə kwa mahkana vicee kwa kwəli na, ta zhakatira dzee mbə məti» kə. ³² Ma mbəzli ta səda ci nashi ki na, favə shi dī Yesəw gəzə ghəshiw, zhini fa na, ka ghəranshi hazləni va dəw shi va va Yesəw.

Tsama ndə na ntsa dikə tsaa?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

³³ Dza ghəshi ndəs ghəshi tsəhəshi mbə məlmə Kapernahwəm, mba'a ghəshi dzəmbəshi mbə ciki. Dza Yesəw ka dəw kwəma və shi, a kə na: «Dzəkən wa ngərə ghwəy ghəpə ghwəy kwa kwal baya?» kə. ³⁴ Gwəṇəshi ghəshi nzəyshi kala zləba, sa sənay ghəshi dzəkən kwəma ntsaa gwəra dikə tsa mbə shi ngərəhwə ghəshi ghəpə kwa kwal, kə ghəshi. ³⁵ Dzəghwa Yesəw ki, das nzəyəy mənəy, dza na kaa mbəzli ta səda ci va mənəy lə bakə ni, mba'a harashi. A kə kaa ngəshi na: «War mba'a kə ndə dī ghəciy mənəy ka ntsaa 'wa kwəma kaa nihwəti mbəzli mbə ghwəyəy, ə kə ndə zhəghəti ghən tsa ci ka ntsaa kəray ləykə tə mətsəni, ka ndə ghəranshi sləni kaa niy tərmbə va mbəzli» kə.

³⁶ Dzəghwa na kaa zəghwə jəwə tə pətsa va pəm pəməkə, mba'a garəy kwa kwəma shi tifa. Dza na mba'a hwətəməvə, a kə ngəshi

na: ³⁷ «Ya wa ntsaa ka'wəti zəghwə jəwə nja sasa, war tə mbərkə kwəma yay, yən də'wə ghən tsee na sa ka'wəti na va tsəgha. Mba'a kə ndə ka'wətəray, kwataka yən ka'wəti na gwa'a tsəghaw, aa ka'wəti ntsaa ghwənikəra va kwərakwə» kə.

Tsa ghwəmmə ndə na ntsaa pa ma jaka lə ghwəmmə

(Lk 9:49-50)

³⁸ Dzəghwa Zhaŋ mba'a səəkəə gəzanci ka Yesəw, a kə na: «A Metər, a ghəy nay tsahwəti ndə ghəci mbə tihə gazlaka lə slən tsa gha. Mba'a ghəy makəti na ghəy, sa kama na kwasəbə ghwəmmə» kə. ³⁹ Ma kə Yesəw ngəci na: «Zlayəm ka makə ghwəy ma, sa nzanay, ndə tifa mba'a dzaa mənti shi maɗaŋa maɗaŋa ni lə slən tsee, zhini war ghwəla na, ka gəzə kwəma gəmgəm na ghəciy dzəkən yaw. ⁴⁰ Ntsaa kama mbə jaka lə ghwəmməy, tsa ghwəmmə ndə na tsava. ⁴¹ Ntsaa dza vaa tavəŋwəy ya yam jəwə, sa nza ghwəy mbəzliy nəwra, yən *Kəristəwəy, ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ta kwəməvə zhəmə ci dza ntsa va» kə Yesəw.

*Gəzə kwəmaa dzəkən shiy həərəpəə dzəmbə *kwəma jikir na*

(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

⁴² Ma kə Yesəw ɓa na: «Ya wa ntsaa dzaa mənti shiy ngəɗi mbəzliy təhəshi ma ndara nefer shi, dza mba'a ghəshi shikəshiy dzəmbə məni kwəma jikir nay, a ngəra'wə taa nza kən tsava

ndə. Wəzəba pəhanaghwa məndi vəna kwa wəri ci, mba'am ndəghaghwa kwa hwər kwəfa mba'a mətıy dza naa favə kən kwəmaa dzaa nza kən. ⁴³ Ava va tsəgha nzana ki, war mba'a kə sə, ya nja dəvə ghaa fəŋa dzəmbə məni kwəma jikir nay, sla pə gha slanti, wəzəba kwəməvə gha piy tsa gha slar tsa va Hyala lə dəvə kwətıŋ na, kən na dza ghaa dzaŋaa dzəmbə ghwəə kədi ma lə dividivi gha bakanashi. [⁴⁴ Tə tsava piy, ka mətı ləhwəə zəmə vəgha ndə ngəriw, ka mətı ghwəw, kə Zliya Hyala.] ⁴⁵ Ya səfa gha fəŋa naa dzəmbə məni kwəma jikir nay, sla pə gha slakəghwa tə gha! Wəzəba kwəməvə gha piy tsa gha slar tsa va Hyala, ya kwətıŋta na səfa va gha na, kən na dza ghaa nza lə shidshid gha bakanashi mba'am bəzlambəŋaa dzəmbə ghwəə kədi ma, [⁴⁶ ta nza gha tə pətsa gəzə Zliya Hyala va, ka mətı ləhwə tibaw, ka mətı ghwə tibaw, kə.] ⁴⁷ Tsəgha na dıba, mba'a kə nahwəti mət sə ghaa ngədıŋaa dzəmbə məni kwəma jikir nay, ə pə gha lamti kwa ghən gha! Wəzəba tsəhəŋa gha tə pətsa sləkə Hyala ya kwətıŋta na mət sə va gha na, kən na dza ghaa nza lə mət səhi gha bakanashi, mba'am bəzlambəŋaa dzəmbə ghwəə kədi ma, [⁴⁸ ta nza gha tə pətsa gəzə Zliya Hyala va, ka mətı ləhwə tibaw, ka mətı ghwə tibaw, kə.]

⁴⁹ Ya wa ntsaa dza ta sla shiy kaa Hyalay, a dza naa manati ghwəni tə shi va, ta mbə ghəshiy nza wəzə kwa kwəma Hyala. Ma ghwəy kwərakwəy, ta sa ngəra'wə dza ghwəy, ta nza ghwəy wəzə

kwa kwəma Hyala. * 50 A ghwəy sənay kiy, shiy wəzə na ghwəni. Ma mba'a kə ghwənghwən tsa mbə kədiyəy, lə wa ka ndə mbəə zhiniy zhanambə ghwənəghwən tsa vaa? Va tsəgha kiy, ə pə ghwəy mənijwəy ka mbəzli wəzə ni nja ghwəni, lə zərkə pə ghwəy mbə nzəy tsa ghwəy kwa jipə ghwəy» kə.

10

Yesəw bənipə kwəmaa dzəkən təhəva tsa kar zal lə mali ci

(Mt 19:1-12; Lk 16:18)

¹ Dza Yesəw ki, mba'a madiy bərvay tə tsa va pi, ka dzay dzəti hidī ka Zhəwde, pəri na pəribə bəla həl Zhərdeŋ. Zhini mbəzli dība ngwərfə ghəshi zhiniy basəkəvashiy dzəvəgha. Dza na mba'a ghati bənanshi kwəma ki, njasa ka na vaa mənī ndimndim.

² Dzəghwa *ka Farisahi, mba'a ghəshi kətəghəvashiy dzəvəgha ta dəw kwəma və, ta nighə kwəma ci, ma kə ghəshi ngəci na: «A Metər, bənavə kwal kwəma pəhəti *Məyizə kaa ndə ta tihə mali ci ta na?» kə ghəshi. ³ Dza Yesəw ka zləbanshi lə dəw kwəma, a kə na: «A pənəy, njaa niy nə Məyizə ngəŋwəy baya?» kə.

⁴ A kə ghəshi na: «A Məyizə niy bənavə kwal kaa zal ta tihə mali ci, tsasl kaa zliya kwasəbə, kə» kə ghəshi. ⁵ Ma kə Yesəw na: «Sa nza ghən tsa ghwəy caslakəy, va tsəgha niy gəzəŋwəy Məyizə

* **9:49** 9:49 Shi dī kwəma naa gəzə lə kwəma ka Gərekəy, a ghwə taa zhəghəti ya wa ndə wəzə nja ghwəni. **9:50** 9:50 zərkə: Lk 2:14; 1Tes 5:13; Rm 12:18 **10:1** 10:1 Lk 9:51 **10:3** 10:3-4 Mt 5:31

kwəma va tsəgha. ⁶ Ə gəzanwəyee nee ki, ta na na kwatanə sa niy ngamti Hyala shiy gwanashiy, dzəghwa na mba'a ngati zal ghəshi lə mali, kə Zliya Hyala. ⁷ Ma kə dība na: “Ava va tsəgha dza zal barvay vəgha kar dəy lə mbəghəy, nza ghəshi dzaa jakəshi lə mali ci. ⁸ Ma nza ghəshi bakanashi mənishi ka vəgha kwətiŋ” kə. Mba'a kə tsəgha kiy, mbəzli bakə na ghəshi ghwəla kiw, vəgha kwətiŋ na sa shi. ⁹ Ghənzə tsəgha kiy, əntaa ndə ngəri təhəvəri shi jakəti Hyala ma» kə Yesəw. ¹⁰ Dza kar Yesəw mba'a ghəshi dzakəshiy dzakə ghi.

Ma ghəshi kəghi tsa va na, dza mbəzli ta səfa ci ka zhiniy dəw kwəma va və dība. ¹¹ Ma kə Yesəw ngəshi na: «War mba'a kə ndə təhamti mali ci, dza mba'a bəvə nahwəti maliy, a ntsa va mənti ghwərghwər va na kwa tanə va mali. ¹² Tsəgha na lə mali kwərakwə ba, mba'a kə mali barvata va zata, mba'a dzaa bəhwə tsahwəti zaləy, aa mənti ghwərghwər» kə Yesəw.

*Kar Yesəw lə ndərazhi jəw jəw ni
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)*

¹³ Dza nihwəti mbəzli mba'a ghəshi banakə ndərazhi kaa Yesəw, a ghəci fakən dividivi ci kən shi ta təfanshi miy. Kala dī *mbəzli ta səfa ci tsəgha, dza ghəshi ka makə mbəzli va. ¹⁴ Ma sa nashi Yesəw ghəshi mbə makə mbəzli va na, mba'a nəfə tsa ci satiy dzəkən mbəzli ta səfa ci. A kə ngəshi na: «Zlashim ndərazhi jəw jəw ni va, a ghəshi sar dzəvəghee, ka makəshi

ghwəy ma. Sa nzanay, gəla mbəzli nja ghəshi na shi sləkə Hyala. ¹⁵ Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, kala zləbavə kə ndə Hyalaa sləkə mbə nəfə tsa ci nja zəghwə jəw nay, ka kwəməvə tsəhəy ndə tə pətsa sləkə na tepəw» kə. ¹⁶ Ma sa gəzəkə na tsəgha na, dza na hwətəm hwətəm, hwəhwətəməvə ndərazhi va, mba'a fafanakənsi dividivi ciy təfanatishi miy.

*Kar Yesəw lə ndə shiy tsa tərəŋw tsa
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)*

¹⁷ Dza Yesəw mba'a mađiy ka dzay. Ma ghəci mbə kwal na, dza tsahwəti ndə mba'a səəkəy lə bali. Səəkə na tsəfəkwə tsəfəkwəy kwa kwəma ci. A kə na: «A Metər tsa wəzə tsa! Wa shi dzee mənti kee kwəməvə piy tsaa kəđi ma tay?» kə. ¹⁸ Ma kə Yesəw ngəci na: «Sa wana nə gha, ntsa wəzə tsa, pə gha kaa ngəraa? Ndə tifa wəzə ghəci kala war Hyala kwətinqaw. ¹⁹ Talay, a gha sənata kwəma gəzəkə *kwəma pəhəti Hyala bəsa. Ma kəy: “Ka pəəsli ndə gha ma, ka pəla mali ndə gha ma, ka ghəli gha ma, ka təbə dzərvə ghaa dzəkən ndə ma, ka məni tsəhwəli gha ta shi ndə ma, ə pə ghaa ha'wə tə kar dəŋa lə məŋa” kə» kə Yesəw. ²⁰ Ma sa favə ntsa va tsəgha, ma kə na: «A Metər, shi bəlakə gha niy, gwanashi nəwamtishee ghala yən zəghwəra» kə. ²¹ Dzəghwa Yesəw ka nighə, mba'a diti ntsa va mbə nəfə ci. A kə ngəci ki na: «Ma ghənzə tsəghay, shiy kwətinq tərə na va gha nana, ta mənishi gha. Mbala pamti səkəm tə shi va gha, a

10:15 10:15 Mt 18:3 **10:19** 10:19 Səvəri 20:12-16; Nəw 24:14

10:21 10:21 Mt 19:21

gha tahanavəshi gəna va kaa ka ndərma, nza gha səkə ta nəwra. Ma ghalaba kiy, ta kwəməvə shiy gwəranti dza gha mə ghwəmə» kə Yesəw. ²² War sa favə ntsa va Yesəw gəzanakə kwəma va tsəgha na, ka zhanci nəfə tsa ci tərəŋw. Dza na ka dzay lə nəfə lə nəfə, sa nzana ndə shiy tsa tərəŋw tsa ghəci.

²³ Dzəghwa Yesəw njə'wə nighəti *mbəzli ta səfa ci. Ma kə kaa ngəshi na: «Nay ghwəy na, ngahə na tsəhə tə pətsa sləkə Hyala va ka shiy» kə. ²⁴ Dza kwəma va mba'a səəvəri məhərli mbəzli ta səfa ci tərəŋw, kala sənata kwəma ka ghəshi gəzə. Zhini ma kə Yesəw fa na: «A ndərazhee, ngahə na tsəhə tə pətsa sləkə Hyala. ²⁵ Bəlanba ngaləwba dza naa dzəvərta kwa kwal batal cisli shiy, kən dzəti pətsa sləkə Hyala va ndə shiy» kə. ²⁶ Dzəghwa kwəma va, mba'a zhiniy səəvəri məhərli shi, tapə ghəshi mbə dədəw kwəma kwa jipə shi, a kə ghəshi na: «Əy, war tsəgha kə kiy, wa ntsaa dza vaa mbəliy kia?» kə ghəshi. ²⁷ Dza Yesəw njə'wə nighəti shi. A kə na: «Ma kwəma vay, ka mbay mbəzliy məntiw. Ma na Hyala nanzə kiy, aa mənti. Sa nzanay, shiy tibiaa taŋanati bərçi kaa Hyalaw!» kə.

²⁸ Ma kə Piyer ngəci na: «A Metər, ghəy sana kiy, avanay gwa'a gwa'a zlashi ghəy shiy, mba'a ghəy nəwvəŋa» kə. ²⁹ Ma kə Yesəw ngəci na: «Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ya wa ntsaa zlay ghi tsa ci, ya ngwarməhiyəy zhər lə ghyehi gwa'a, ya kar dəy lə mbəghəy, ya

ndərazhi yakə na, mba'a veher ci gwa'a war tə mbərkə kwəmee, lə Yəwən kwəma wəzə nay, ³⁰ kwa kwəma jəw na ta kwəməvə shi ci va dza na tsəgha gar bələkwə səda tikə tə hidī nza ghwəmmə ni, ya ghi na, ya ngwarməmə, ya didi, ya məmə, ya ndərazhi, ya veher, zhini ta sahwə ngəra'wə ghəci dza. Ma ghala vəghwə tsaa dzaa zhikə dība na, ta kwəməvə piy tsaa kədi ma ghəci dza. ³¹ Mbəzli dfaṅ mbə ka 'wa kwəma kaa mbəzli sanay, ka mbəzli ləy hwəm dza ghəshiy zhəghəshi. Ma ni ləy hwəm mbəzli sana na, mba'a ghəshi zhəghəshi ka mbəzliy 'wa kwəma kaa mbəzli» kə Yesəw.

Yesəw zhiniy gəzəpə kwəmaa dzəkən məti ci lə dzəkən zhakati tsa ci mbə məti, kwa mahkana səda

(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

³² Dzəghwa Yesəw mba'a madiy ta dzəmə məlmə Zherəwzalem lə *mbəzli ta səda ci, ka 'wanshi kwal ghəci. Mbəzli ta səda ci va na mbə ghəranshi hazləni tərəṅw. Zhini tsəgha nihwəti mbəzli kwasəbəshi va hazlənishi kwərakwə. Zhəghwa Yesəw dība da' harashi mbəzli ta səda ci va məṅ lə bakə niy dzəvəgha. Dza na mba'a ghati gəzanshi shiy dzaa məniva li kwa kwəma jəw, ³³ a kə kaa ngəshi na: «Avanammə mbə kwal sana ta dzəmə məlmə Zherəwzaleməy, mbəba dza mbəzli ta fambəra, yən Zəghwə yakə ndə ngəriy dzəmbə dəvə mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala, ghəshi lə *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala. Ka ghəshi dza na mba'a

ghəshi basakənda ngwəvəə pəəslira. Mba'a ghəshi dzaa fambəra mbə dəvə *mbəzliy kamaa ka Zhəwifə. ³⁴ Sa ka mbəzli va dza kwərakwə ki na, ka tsəərəda, ka tifə ndighwər dzəkənee, ka də'wəra lə kwərpə. Ma ləy hwəm ki na, ka ghəshi dza mbəh paslantəra. Mətira mee, sa kee mənti vici bakə kwa kwəliy, tə kwa mahkana vici na, ta zhikəmərə dzee kwa kwəli» kə.

Kar Yesəw lə Zhakə mba'a Zhan
(Mt 20:20-28)

³⁵ Ma ləy hwəm kwəma va ki na, mba'a kar Zhakə lə Zhan, ndərazhi Zhebede kətəghəvashiy dzəvəgha Yesəw, ta dəw kwəma və, a kə ghəshi ngəci na: «A Metər, ə dī ghəy gha məntəjəy kwəma dza ghəy na ta dəw va gha!» kə ghəshi. ³⁶ Ma kə Yesəw na: «Wa na dī ghwəy va kwəma yən məntəjwəy kia?» kə. ³⁷ A kə ghəshi na: «Ma dī ghəyəy, ghala pətsa dza ghaa nzəy kwa gəzli mazə tsa gha dikə tsay, nza gha ndəjəy kwal ta dza ghəy nzəyjəy vəgha gha, mba'a tsahwəti tə kwa bəzəmə gha, mba'a tsahwəti tə kwa zlebi gha» kə ghəshi. ³⁸ Ma kə Yesəw na: «Ma ghwəyəy, sənashi shi dəw ghwəy ni ghwəyəw. A pənəy, ka dza ghwəy mbay sə'wati ngəra'wə tsa dzee va ta sa na? Nza ghwəy zləbavə *batem tsa dza məndi va ta mənira na?» kə. ³⁹ Ma kə ghəshi na: «Ta mbay dza ghəy sə'wati» kə ghəshi. Ma kə Yesəw ngəshi na: «Yan, tsəgha na nava nanzə katan, ta sa ngəra'wə tsa dzee va ta sa dza ghwəy kwərakwə,

ta mənijwəy batem tsa dza məndi va ta mənira dza məndi. ⁴⁰ Ə na na nzana kiy, yən dza naa bərkə na, tsatsa ndə dza naa nza tə kwa bəzəmee, tsatsa tə kwa zlebee pənəw. War mbəzli gwəmanatishi Hyala va pətsa va kaa ngəshiy, ghəshi dza naa nzəy ti» kə Yesəw.

⁴¹ Ma sa favə niy tərmbə mən ni *mbəzli ta səda Yesəw kwəma va na, mba'a ghəshi ghati bə nəfəə dzəkən kar Zhakə lə Zhan tsəgha. ⁴² 'Wakəvə Yesəw ki mba'a basayshi gwanashi. Ma kə ngəshi na: «A mbəzlee, a ghwəy sənay, mbəzli nə məndi ka mazə, kə məndi tə hidiy, lə gwəlan sləkə ghəshi mbəzli. Mbəzli dikə dikə ni kən shi kwərakwə ba na, ka mənə kwəma lə bərciy dzəkən shi. ⁴³ Ghwəy ta na tsa ghwəy ghən na ghwəy kiy, əntaa ghwəy dzaa kəli ghən tsa ghwəy nja mbəzli va ma. Ə gəzanwəy ya, mba'a kə ndəə dī mənəy ka ntsa dikə tsa mbə ghwəyəy, ə kə zhəghəti ghən tsa ci ka ndə ghəranwəy sləni tsa mbə ghwəy. ⁴⁴ Mba'a kə ndəə dī mənəy ka ntsaa 'wa kwəma ngənəwəyəy, ə kə zhəghəti ghən tsa ci ka mava tsa mbə ghwəy. ⁴⁵ Va sa nzana, yən yən Zəghwə yakə ndə ngəri sanay, sa səəkəree na, nza mbəzli ghəradə sləni səəkə yaw. Ta ghəranshi sləni kaa mbəzli səəkəree. Kee dza na, mba'ee zlay piy tsee ka mətira, ta mbəərə mbəzli dən, nza ghəshi kwəmavə piy tsaa kədi ma» kə Yesəw.

Yesəw ghəshi lə ghwəlfə, Bartime, kə məndi slən tsa ci
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Dza kar Yesəw lə *mbəzli ta səfa ci ndəs tsəhəshi mbə məlmə Zherikwə ki, zhini mba'a ghəshi madishi ta səvərishi. Ma ghəshi mbə səvəri na, mba'a vərəm mbəzli daf nəwvəshi. Mba'a ghəshi kəsəy tsahwəti ghwəlfə mənəy vəgha kwal ka cə'wə cə'wə ci. Bartime, kə məndi slən tsa ci, zəghwə Time ghəci. ⁴⁷ Ma fa ghwəlfə tsa va na, məndiy gaka. Dza na tapə ta dəw shiy mənishi: «Waa Yesəw, ndə ka Nazaretə na saa dzar» kə məndi ngəci. Dza na ka zlapanci kwəma, a kə na: «A Yesəw, Jijiy mazə *Davitə, mənti zhəhwər tə ya!» kə. ⁴⁸ Dza mbəzli daf ni va ka nabə, a kə ghəshi na: «A ghwəlfə tsa, kalay miy tsa gha va» kə ghəshi. Dzəghwa na, na naci ki na, mətəhə zhiniy mətəhata zlapə kwəma: «A Jijiy mazə Davitə, mənti zhəhwər tə ya na gha!» kə. ⁴⁹ Dza Yesəw garə garəy, a kə na: «Harayəm a ghəci sar!» kə. Dza məndi mba'am dzaa haray ghwəlfə tsa va, a kə məndi ngəci na: «Ca ki, sati, ndahwə nəfə tsa gha! Avaci mbə harə!» kə məndi ngəci. ⁵⁰ Kə, fakatsa'wə satiy tə pətsa va, dza na fiyəkə ndəghamti kwəmtə tsa kən ghən ci, ka səəkə dzəvəgha Yesəw. ⁵¹ Ma sa tsəhəy na na, dza Yesəw ka dəw kwəma və, a kə na: «A shi dī gha yən məntənəa?» kə. Ma kə ghwəlfə tsa va na: «A Metər, mətəhəe ni dēe ghaa ghwənantəra ta mbee nay pi!» kə. ⁵² Ma kə Yesəw ngəci ki na: «Sati mbala, a mətəhi gha ghwənishi, sa ndara gha nəfə tsa gha» kə. Dzəghwa nza'jəw mətəhi ci va ghwənishi tsəgha, ka mbə ghəci

nay pi ki. Dza na ka nəw Yesəw kwa kwal tsa dza na tsəgha.

11

*Yesəw mbə dzəmbə məlmə Zherəwzalem
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Zhj 12:12-19)*

¹ Ma sa tsəhəshi ghəshi ndəkwə ndəkwə lə məlmə Zherəwzalem, njasaa dzəvəgha bəla məlmə Betəfazhe lə Betani na, ndəs ghəshi tsəhəshi vəgha kəlanj tsa har məndi vaa kəlanj *'Wəlivə. Dza Yesəw bənj ghwənashi mbəzli bakə mbə *mbəzli ta səda ci. ² A kə kaa ngəshi na: «Mbalam dzəmbə məlmə tarba va kwa kwəma ghwəy. Sa ka ghwəy tsəhəjwəy mbəy, ta kəsəy zəghwə kwantəmca dza ghwəy pəhəpəhə kala səəkə ndəə nza mə, nza ghwəy pəlikəvəra. ³ Mba'a kə ndəə dəw va ghwəy: “Wa shi dza ghwəy ta məni li pəli ghwəya?” kəy, “waa Ndə sləkəpə dəw na” pə ghwəy dzaa ni ngəci. Nza'jəw dza naa zlatavəjwəy» kə.

⁴ Dza mbəzli bakə ni va mba'a ghəshi dzashi. Dza ghəshi na, mba'a ghəshi kəsəy zəghwə kwantəmca tifa vəgha kwal pəhəpəhə tə zə'wə miy tsahwəti ciki. Tapə ghəshi mbə pəli ci. Ma ghəshi mbə pəli ki na, ⁵ dza nihwəti mbəzli tifa məgarə ka dəw və shi, a kə ghəshi na: «A shi məni ghwəy vaa mbəzli ni? Tawa pəli ghwəy zəghwə kwantəmca tsa vaa?» kə ghəshi.

⁶ Dzəghwa mbəzli va mba'a ghəshi zləbakə kwəma va njasa niy gəzanakəshi Yesəw va ki. Əjkwə, kə mbəzli va mba'a ghəshi zlatanavəshi.

⁷ Mba'a mbəzli bakə ni va kəsəghə zəghwə kwantəmca tsa va kaa Yesəw ki. Dza pəli ghəshi

pəlati kwəbeñer shi tə hwəm kwantəmca va. Dza Yesəw ki dal dzəməy. ⁸ Gar dañ nihwəti mbəzli pəpələnəy kwəbeñer shi dzar kwa kwal, ka dza nihwəti ka bəəli kəslifi dzar kwamti ka səəkəə pəlancishiy dzəghwa kwal. ⁹ Dzəghwa tapə mbəzli gwanashi, shiy 'wanci kwal, lə ni ləy hwəm ci dzəmbəshi mbə ngwəmə lala, a kə ghəshi na:

«'Wəsa kaa Hyala!

Təfanati miy tsa nzə Hyalaa sləkəpə

kaa ntsaa səəkəy tsa mbə slən tsa nzə!

¹⁰ Təfanati miy tsa nzə Hyala kaa ntsaa dzaa mənə mazə

dzəghwa sa jijimmə *Davitə!

'Wəsa kaa Hyala dikə na mə ghwəmə!» kə ghəshi.

¹¹ Dzəghwa ndəs Yesəw tsəhəy mbə məlmə Zherəwzalem ki. Dza na mba'a dzəmbəy mbə *ciki Hyala. Dzəmbə na njə'wə njə'wə naghanti pətsa mbəba gwa'a gwa'a. Ma sa nzana ki mba'a vərđi mənta na, dza ghəshi mba'a ghəshi dzashi lə mbəzli ta səda ci va mənə lə bakə niy dzəmbə məlmə Betani.

Yesəw lə dəñw bəzakə

(Mt 21:18-19)

¹² Ma way pi tə həzlimə va ki, sa səvərishi ghəshi mbə məlmə Betani na, dza ma ka ghəranci kaa Yesəw. ¹³ Sa nə na tsa' kə na, ka pəzli dəñw bəzakə kərakə, zləngwəvə kəslifi ti. Dza Yesəw mba'a mađiy ka dzaa dzəta dəñw

bəzakə tsa va, nda kee dzaa ngəlivə ya ti, kə. Ma sa tsəhəy na, tsa' kə na, war kəslifi zləngwəvə bəzakə va, kala ya ti, sa nzana ghwəla vəghwə tsa ka bəzakəə ya ti. ¹⁴ Dzəghwa ma kə Yesəw kaa bəzakə va na: «Gha gha bəzakə nay, ka dza ndəə zhiniy zəhwə ya tə gha ghwəla na gha ka gha nzaw!» kə. Mba'a mbəzli ta səfa ci va favə kwəma va.

*Kwəma Yesəw lə mbəzliy dəl shiy mbə *ciki Hyala*

(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Zhj 2:13-22)

¹⁵ Dza ghəshi ndəs tsəhəshi mbə məlmə Zherəwzalem, mba'a Yesəw dzay dzəmbə ciki Hyala. Dzəmbə na na ka tihə mbəzli ka dəl shiy, lə niy pashi gwa'a səvəri mbəfa. Dza na dzəpə dzəpə dzədzəpanti tebelerhi mbəzliy mbəərə gəna, mba'a gəzli gəzli nzəy mbəzliy dəfə dəl kwəkəwər palayhi. ¹⁶ Zləbavə na ndəə bə shiy ta tanə dzar mbə ciki Hyala tsa va ya kwətiŋəw. ¹⁷ Dza na ki, ka fananshi kwəma, a kə na: «Favə tə ghwəy, ma kə məndi mbə Zliya Hyalay: “Ciki tseyey, ciki tsa dza hwəlfə mbəzli tə hidfi gwanashiy cə'wəra mbə na” kə məndi. Ma dza ghwəy na na ghwəy ki na, mba'a ghwəy zhəghəti ka ləgwə ka ka ghəliy nzəy mbə» kə.

¹⁸ Dza mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala ghəshi lə *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala, gwa'a ghəshi favə kwəma gəzəkə na va. Dza ghəshi tapə ta pəla kwal tsaa paslamti. Zhini kala hazləni ghəshi va kwəma tifa, sa nzana

mba'a kwəma bananshi Yesəw va kaa mbəzli tsə'wəta mbə nefer shi gwanashi.

¹⁹ Dzəghwa kar Yesəw lə mbəzli ta səda ci sa mənta tihwer, mba'a ghəshi səvərishi mbə məlmə va.

*Yesəw pəghə kwəma lə dəŋw bəzakə
(Mt 21:20-22)*

²⁰ Ma həzlimə mekəshi ghəshi mbə zhəghəva zhar kwa kwal tsa va dība, tsa' kə ghəshi na, bəzakəə niy nata ghəshi va lə kəslifi ti tərəŋw ghwəlita lə hililiŋə nzə ta gwa'a. ²¹ Dza Piyer mba'a zəzəvə kwəmaa niy gəzəhwə Yesəw va. Ma kə kaa ngəci ki na: «A Metər, eh, ava ghaa nata bəzakəə niy bazlamti gha va ghwəlita katanəy!» kə. ²² Ma kə Yesəw ngəshi na: «A pə ghwəy banavə nefer ghwəy kaa Hyala! ²³ Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, war mba'a pə ghwəy banavə nefer ghwəy kaa Hyala, kala mənti ghən ghwəy bakə bakə, kwəma gəzəkə ghəy vay, ta mənta dza na katan, pə ghwəyəy; ta mbay dza ghwəy gəzə ya kaa dəlagwa na: “Barvanə tə pətsa va mbalaa dzəghwa kwəfa!” pə ghwəy, ka na dza na mba'a barvata katan. ²⁴ Va tsəgha nə ya ki, ya wa shi dī ghwəy cə'wə va Hyala gwa'ay, banavəm nefer ghwəy kaa Hyala njasa nzana mba'a ghwəy kwəmavə shi cə'wə ghwəy va. Ma ghalaba kiy, a ghwəy dzaa kwəmavəshi.

²⁵ Ya hwəmbə garəŋwəy ghwəy ta cə'wə Hyala, mba'a kə tsahwəti ndə niy məntəŋwəy

11:23 11:23 Mt 17:20; Lk 17:6 **11:24** 11:24 Mt 7:7; Lk 11:9

11:25 11:25 Mt 7:1; Lk 6:37

kwəma, mba'a ghwəy kəsəti mbə nəfə tsa ghwəyəy, pəlatam kwəma ci va mbə nəfə tsa ghwəy, ta mbə Dəŋwəy Hyala mə ghwəməə pəlatanwəy na ghwəy *kwəma jikir na kwərakwə. ²⁶ [Kala pəlanshi kwəma məntəŋwəy mbəzli jikir na, pə ghwəy mbə nefer ghwəy kwərakwəy, ka dza Dəŋwəy Hyala mə ghwəməə pəlatanwəy na ghwəy kwəma jikir na mananta ghwəy kwərakwəw]» kə Yesəw.

Səəkə kwəma səəkə bərçi ghəra Yesəw sləni li shia?

(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

²⁷ Dza kar Yesəw mba'a ghəshi zhəkəshiy zhəmbə məlmə Zherəwzalem difa. Dza na mba'a dzəmbəy mbə *ciki Hyala, ka təwrə ghəci mbəfa. Dzəghwa mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala, lə *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala mba'a mətikwəkwər *ka Zhəwifə, mba'a ghəshi səəkəshiy dzəvəgha. ²⁸ Tapə ghəshi ta dəw kwəma və, ma kə ghəshi na: «A Metər, gəzanəy nda kwəma səəkə ni gha ni bərçi ghəra gha sləni ghəra gha na li shi di, wa ntsaa ndaŋa kwal ta ghəra gəla sləni naa?» kə ghəshi. ²⁹ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Yən kwərakwəy, ta dəw kwəma dzee va ghwəy kwətin. Ma sa ka ghwəy zləbakəray, nzee gəzanwəy səəkə tə pətsa səəkə bərçi ghəree va slənee na li shi. ³⁰ Ma nə ya kwərakwə kiy, Hyala ghwənay na Zhaŋ ta məni *batem ta naa, naa mbəzli? Cam zləbakəram di!» kə. ³¹ Ma sa gəzəkə Yesəw tsəgha na, dzəghwa ghəshi ka sləka kwəma kwa jipə shi. Ma kə ghəshi na: «Njaa dza ghwəmməə ni kaa nana kwəma sana kia? Mba'a pə ghwəmməə ni:

“Hyala ghwənay na Zhan” pə ghwəmməy, “za sa nzana Hyala ghwənay na, tawa niy zləba ma ghwəy kwəma ci shiki?” dza naa ni. ³² Mba'a pə ghwəmmə ni dība: “Mbəzli ghwənay na” pə ghwəmmə na, əndaw» kə ghəshi. Sa nzana mbə hazləni ghəshi va mbəzli, sa sənay məndi Zhan gwa'a gwa'a ka *ndə gəzə kwəma Hyala ghəci slar slar. ³³ Ma kə ghəshi kaa zləbanci ki na: «Sənay ntsaa ghwənay ghəyəw» kə ghəshi. Ma kə Yesəw ki na: «Ghənzə tsəghay, yən kwərakwə na, ka gəzanwəyee nda kwəma səəkə bərçi ghəree ni sləni li shiw» kə.

12

*Bəli fir lə kwəma ka sləni ka ndərəm
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)*

¹ Dza Yesəw tapə ta gəzanshi kwəma dzar kwa fir, a kə na: «A tsahwəti ndə niy nza tībay, dza na ngwəbə ngwəbati fəhiy zəmə tə za ci. Dza na dəzlətsəbə hayshi, kə kaa kə'wə kwaba la' la' lati ta bəsə məəli ya fəhi va kwa. Dza na mba'a ngati pi madzək tsa dza məndiy nzəy ta ndəghwə fəhi va mə. Dza na ki mba'a pəlavə mbəzli ta ndəghwə tsa va, mba'a zlata mbə dəvə shi, mba'a dzay ta wə. ² Ma sa mənta vici ngəli ya fəhi ki na, mba'a ndə tsa tsa va ghwənay ndə sləni tsa ci va ka ndəghwə tsa va, ta mbə ghəshiy bənakəvə na ci bəla ya fə dza ghəshiy bənci kwərakwə ki. ³ Ma sa tsəhəy ndə sləni tsa va na, dzəghwa mbəzliy ndəghwə tsa va tasl kəsəti ntsa ghwənikə məndi va, də'wə də'wə

ghøshi dè'wøti, mba'a ghøshi pølay dzay tsøghay. ⁴ Ənkwa kə ndə tsa tsa va, kə kaa tsahwøti ndə sløni tsa ci, bəŋ ghwənanaghøshi kaa ka ndəghwə tsa va diba. 'Wakəvə ghøshi kaa tsava ndə diba tasl kəsəti, mba'a ghøshi dè'wøti mbə ghən tsa ci. Dza ghøshi tsəərə tsəərə ghøshi tsəərəti. ⁵ War yaŋ, kə ndə tsa tsa va, dza bəŋ ghwənanaghøshi tsahwøti ndə sløni tsa ci diba. Dza ka ndəghwə tsa va kaa tsava ndə nana ki, mbəh ghøshi paslamti. War tsøgha, war tsøgha ghøshi məmənti lə nihwøti mbəzli ghwənanaghøshi məndi, ka didi'wə nihwøti, ka bəbəkəwə nihwøti.

⁶ War zøghwə ci kwətiŋ gwa'a tsøgha, saa niy tərmbə va ndə tsa tsa va. Dza na kaa zøghwə ci va dī na tərəŋw, bəŋ ghwənanaghøshi tsøgha kaa mbəzliy ndəghwə tsa ci va. Ma kwəmaa niy zəzəti nay: "Sa ka ghøshi nay zøghwə yay, a ghøshi dzaa ha'wə ti" niy nə na. ⁷ Dza zøghwə va mba'a tsəhəy və shi ki, ma kə mbəzliy ndəghwə tsa va kwa jipə shi, sa nay ghøshi zøghwə va na: "Yawaa, avanay ndə zəmə ghi səkəy dè'wə ghən tsa ci ki. Dzammə ta kəsəvə, a ghwəmmə paslamti, nza tsa na mbəə nza ka sa ghwəmmə kwa vələm ki!" kə ghøshi. ⁸ Dza tasl, ghøshi kəsəti zøghwə ntsa va va, mba'a ghøshi paslamti, fəyik ghøshi bəzlakəmə mbəri tsa ci səəmə kwa tsa vaa dzəti ngwəla.

⁹ Ya sa dza ndə tsa tsa vaa tsəhəy kiy, njaa dza naa məni lə mbəzli vaa? Ta səkə dza naa bakwamti ka ndəghwə tsa va, ka na dza na mba'a bənavə tsa ci va kaa nihwøti ka ndəghwə

tša mbə dəvə shi. ¹⁰ Shi va gwanashiy, war nja shiy tsaslishi va mbə Zliya Hyala mənishi ghəshi. E sənay a ghwəy səəkəə jangəhwə kwəma va. A kəy:

Ma hakwə tsaa niy ndəghamti ka ndəbə shiy vay, ghəci zhini naa zhəghəy ka hakwə tsaa gwəraa jihəti ciki.

¹¹ Hyala kwa sləkəpə təravə na hakwə tša vaa mənti

ka saa gwəra tsəgha nanzə ki.

Dzəghwa mbər ka kwəma maɗaŋa maɗaŋa na ghənzə mənta kwa mətə sə ghwəmmə, kə Zliya Hyala» kə Yesəw.

¹² Ma sa gəzəkə Yesəw kwəma va tsəgha na, cəke' *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala lə mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala fəti ghən, dzəkən ghəy bəli Yesəw fir tša va, kə ghəshi. Dza ghəshi ka pəla kwal tsaa kəsə ci. Zhini difa na, ka hazləni ghəshi va mbəzli dafə ni va. Dzəghwa mbərəkə ghəshi zlay tifa, ka dzashi.

*Tsəhə ghən kaa mazə tsaa sləkə hidī ka *Rəm gwanashi*

(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

¹³ Dzəghwa mbəzli dikə dikə ni mbə *ka Zhəwifə mba'a ghəshi ghwənashi nihwəti mbəzli mbə *ka Farisahi, ghəshi lə mbəzli *Erədə ta dza ghəshiy ngali Yesəw lə dəw kwəma. Ma nza ghəshi mbəə kəsəti tə kwəma dza naa zləbakə. ¹⁴ A kə ghəshi ngəci sa tsəhəshi ghəshi na: «A Metər, a ghəy sənay kwəma katanə na ka ghaa gəzə, ka hazləni gha va kwemer

gəəzə mbəzliw. Sa nzanay, ka nə gha, kar ntsa dikə tsa na tsatsa ndə, tsa jəw tsa na tsatsa ndə, pə gha, ka təra ghalaa dzəmbə mbəzliw. Na na ghay kwəma Hyala na sa ka ghaa bananshi kaa mbəzli lə kwal tsa nzə. Ava va tsəgha dī ghəy ghaa gəzanəy nda kwal va ghwəmmə ta tsəhanci ghən kaa mazə tsaa sləkə hidī ka Rəm gwanashi, nda kala kwal va ghwəmmə? A ghwəmmə tsəhanci shəkənaa, naa a ghwəmmə nzəyəmmə na?» kə ghəshi. ¹⁵ Mbalaa ma Yesəw naci ki na, gwa'a gwa'a sənata na kwəma mbələy ghəshi mbə nefer shi. A kə ngəshi na: «A mbəzli ni, tawa dī ghwəy ngalira kia? Taram dala va ghwəy tə pətsa va e nighəti di» kə. ¹⁶ Dzəghwa hən məndi banakə. A kə na: «Fəətə tə dala na na sanay, fəətə wa naa? Ya slən tsa tsaslati məndi tsa tiy, slən tsa wa naa?» kə. Ma kə ghəshi na: «Fəətə mazə tsaa sləkə hidī ka Rəm gwanashi na, slən tsa ci sava dība» kə ghəshi. ¹⁷ Ma kə Yesəw ngəshi ki na: «Ghənzə tsəgha kiy, tsəhancim ghən tsa ci kaa mazə tsa va njasa təbə na. Ma ni Hyala shiy na, mba'a ghwəy banavə shi Hyala njasa təbə ghəshi kwərakwə» kə Yesəw. Ma sa favə mbəzli va kwəma zləbakə na va na, mba'a səəti məhərli shi.

*Ta zhakati dza mbəzliy bəkwəshi mbə mətī
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)*

¹⁸ *Ka Sadəsehi, kə məndi kaa nihwəti mbəzliy: «Ka zhakati mbəzliy bəkwəshi mbə mətīw» kə ghəshiy ni. Dza ghəshi ndəs ghəshi

səəkəshiy dzəvəgha Yesəw, ta dƣəw kwəma və, ma kə ghəshi kaa ngəci na: ¹⁹ «A Metər, a kə *Məyizə niy ni kaa kwəma tsaslitəŋəy na ta məni ghəyəy: “Mba'a kə ndə bəvə mali, dza na mba'a mətiy zlata mali ci va, kala yakə zəghwə ghəshi liy, ə kə zəmbəghəy dzaa bə mali mbəri tə mali ci va, ta mbə ghəciy yanakə hwəlfə kaa zəmbəghəy tsaa mətiy va” kə niy ni. ²⁰ Dzəghwa ki na, mba'a nihwəti mbəzli niy nza va ghəy, mbərfəŋ ghəshi ka ndərazhi ndə kwətij. Dzəghwa Cikwa tsa mbə shi mba'a bəvə mali. Dza na mba'a mətiy, kala yakə zəghwə ghəshi li. ²¹ Dza Zəra mba'a bəvə mali mbəri tə mali va. Dza na kwərakwə bəlahə mətiy, nək ghəci ta yakə zəghwə kwa mali va. Zhini tsəgha lə Takwa kwərakwə diba. ²² War tsəgha, war tsəgha, pəŋw ndərazhi mbərfəŋ ni va hati bə mali mbəri tə mali va. Cəke' ghəshi bəkwəshi mbərfəŋavashi, nək tsaa yakə zəghwə kwa. Dza mali va kwərakwə ləy hwəm shi gwanashi, mba'a mətita. ²³ Sana sənənva kiy, avanay gwanashi bəhwə mbəzli va mali va. Fəca vici dza mbəzliy zhakati mbə mətə kiy, mali tsama ndə dza naa nza mbə shi kwətij kia?» kə ghəshi.

²⁴ Ma kə Yesəw kaa ngəshi na: «Ma ghwəyəy, ka favə kwəma dī kwəma vaa gəzə ghwəyəw. Sa nzanay, sənata kwəma gəzəkə Hyala mbə zliya nza ghwəyəw. Zhini dibay, sənata bərçi Hyala ghwəyəw. ²⁵ A na mbəzliy bəkwəshi, sa ka ghəshi zhakatishi mbə mətə e gəzəŋwəyəy, ka bə mi'i zhərəw, ka bə zhər mi'iw dza ghəshiy nza.

Ghalaḃay, nja ka kwal Hyala va mə ghwəmə dza ghəshiy nza.

²⁶ Ghənzə nja na kwəma zhakati tsa mbəzli mbə məti kiy, ə səəkə ma ghwəy jangəhwə kwəma gəzəkə Hyala mbə zliya Məyizə ghala vəghwə tsaa gəzə na va kwəmaa dzəkən ghwə mbə zhəghwə shəkəna? A kə Hyala niy niy: “Yənəy, Hyala kar *Abərahəm lə *Izakə mba'a *Zhakwapə nzee” kə niy ni. ²⁷ Di naa gəzəy, tə ghwəməshi na mbəzliy bəkwəshi va. Sa nzanay, na na Hyala na, Hyala mbəzli bəkwə bəkwə ni naw, Hyala mbəzli tə ghwəmə mbə piy na, na nanzə. Ava va tsəgha nə ya, a ghwəy sənəwəy mbə kwəma zhakati tsa mbəzli mbə məti, pən» kə Yesəw.

*Kwəmaa gwəramti dikə mbə *kwəma pəhəti Hyala*

(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)

²⁸ Ghala vəghwə tsaa niy kəhwə kar Yesəw va ghəpə lə ka Sadəsehiy, a tsahwəti ntsaa bənipə kwəma pəhəti Hyala niy nza tiba, mba'a niy favə ghəpə tsa shi va. Wəzə ghəci niy nay Yesəw zləbanakəshi kwəma kaa mbəzli va. Dza na ki mba'a səəkəy ta dəw kwəma va Yesəw, a kə na: «A Metər, nama kwəma pəhəti Hyala gwəramti na dibədibə tay?» kə. ²⁹ Ma kə Yesəw ngəci na: «Avanta kwəma pəhəti Hyala gwəramti tə dibədibə, saa ni va: “A hwəlfə mbəzli ka *Izərayel, favə tə ghwəy! War Hyala ghwəmmə va sləkəmmə na Ndə sləkəpə kwətiŋ! ³⁰ Di pə ghaa di Hyala gha

sləkəŋa, lə nəfə tsa gha gwanay, lə məhərli gha gwanata, lə bərçi gha gwanashi, mba'a gha banavə ghən tsa gha gwanay” kə. ³¹ Zhini ma kə kwa baka kwəmaa dzəkən ba na: “Di nihwəti mbəzli gwanashi njasa di gha va ghən tsa gha kwərakwə” kə. Nahwəti kwəma pəhəti Hyala tifa mba'a taŋamti sa bakə na va tə dikəw» kə Yesəw.

³² Ma kə ndə bənipə kwəma tsa va kaa Yesəw na: «Tsəgha na Metər, kwəma gəzə gha vay, katan na. Kwətiŋtaa Hyala, nahwəti Hyala tifa ghwəla dzəghwakənəw. ³³ War di kə ndə di Hyala lə nəfə tsa ci gwanay, lə məhərli ci gwanata, mba'a lə bərçi ci gwanashi. Zhini ka di nihwəti mbəzli njasa di na ghən tsa ci kwərakwə. Mba'a kə ndə di fəti ta kwəma pəhəti Hyala bakə na vay, aa taŋəti shiy dza səda ka məndi vaa slasla kaa Hyala lə nihwəti shi ka məndiy banta gwanashi» kə. ³⁴ Mba'a Yesəw nighəti, a ntsa va fəti ghən ta kwəma va, mba'a zləbakə wəzə, kə. Ma kə ngəci ki na: «A ntsa, ma ghay, dikə tərə na gha taa tsəhə tə pətsa məni Hyala mazəw» kə. Ləy hwəm shi va ki na, ndə tifa mba'a zhiniy kwəmavə bərçi ta dəw nahwəti kwəma və ghwəlaw.

*Dikəba *Kəristəw na kaa mazə *Davitə
(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)*

³⁵ Ma Yesəw mbə bənipə shiy mbə *ciki Hyala na, dza na ka dəw kwəma, a kə na: «A pənəy, njaa njaa ka *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti

12:31 12:31 SləniTaH 19:18; Mt 22:39 **12:32** 12:32 Lk 20:39
12:33 12:33 1Sam 15:22; 'Wəzh 6:6 **12:34** 12:34 Mt 22:46; Lk
20:40 **12:35** 12:35-37 Mt 20:30-31

Hyalā ni: “Jijiy mazə Davitə na Kəristəw Ntsa tivə Hyalā” kə ghəshia? ³⁶ Mazə Davitə də'wə ghən tsa ciy, aa gəzəkə lə bərçi *Safə tsa Hyalā, a kəy:

Ma kə Hyalā kwa sləkəpə kaa Ndə sləkəray:

“Ndi nzəyña tə kwa bəzəmee,
pa' fəca dzee mənti ka mbəz gha,
ka mbəzli tə dəvə gha!” kə.

³⁷ Davitə də'wə ghən tsa ci kiy: “Ndə sləkəra” kə kaa har slən tsa Kəristəw, njaa njaa ka na mbəə nza ka jijiy Davitə diba kia?» kə Yesəw.

*Ndəghwə tə ghwəy ghən tsa ghwəy va yəmə kwəma məni *ka bənipə kwəma pəhəti Hyalā (Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)*

Dzəghwa mbəzliy basəshi va tə pətsa va dān ni ki, war ka fa kwəma gəzə Yesəw va lə vəshi.

³⁸ Ma kə kaa mbəzli mbə kwəma bananshi na va na: «Favə ghwəy na, ndəghwə tə ghwəy ghən tsa ghwəy va yəmə kwəma məni ka bənipə kwəma pəhəti Hyalā! Na nashiy, war lə kwəbənjer dikə dikə ni ka ghəshiy dī dza kən ghən, ta ci dikə tsa shi. Jəw dī ghəshi məndiy səkəwəshi mətsəfəkwə dzar tə ləwmaw. ³⁹ War tə kwəma ka ghəshiy dī nzəy mbə *ciki basəva tsa ka Zhəwifə. Mba'a kə məndi harvəshi ta zəmə shiyəy, war pətsa nzəy mbəzli tə slən va ti ka ghəshiy pala ta nzəy ti. ⁴⁰ Ghəshi dibay, me' me' ka ghəshiy pamti shiy va mi'i mbəreketi, zhini ka garə kə ghəshiy ni ta cə'wə Hyalā. Ka ghəshi dza na nza' nza' ghəshi nzati nza tə cə'wə va, ta mbə məndiy ni: “Ka nəw Hyalā tərənɟw ni ghəshi” kə

mændi. Na nashiy, ta ðanshi fėti dza Hyala taŋ na nihwəti mbəzli» kə Yesəw.

*Mali mbəri kwa ndərma
(Lk 21:1-4)*

⁴¹ Dza Yesəw mba'a nzəyəy vəgha sərndəkə tsa shikə mändi gəna vəli mändi kaa Hyala kwa mbə *ciki Hyala. Dza na mba'a mənti məhərli ta nighə njasa səkəkə mändi ta shikə gənaa dzəghwa sərndəkə tsa va ki. Dzəghwa ðaŋ mbəzli nza gəna və shi tərəŋw səsəkəshiy shakaghwa gəna kwa sərndəkə tsa va, ðaŋ, ðaŋ, ðaŋ. ⁴² Dzəghwa nahwəti mali mbəri, kwa ndərma ghənzə tərəŋw, mba'a faghwa dala bakəta kwa sərndəkə tsa va. ⁴³ Kə Yesəw kaa mbəzli ta səða ci ki, da' harashi, a kə kaa ngəshi na: «Ə gəzaŋwəy ya, ta na navay, tsəgha na, mali mbəri kwa ndərma nata ghwəy nay, tərəŋwba ghənzə faghwa na gəna kwa sərndəkə tsa kaa mbəzliy fəhwə gəna va gwanashi. ⁴⁴ Sa nzanay, ma na nihwəti mbəzli vay, war jəwə tsətsə tivə ghəshi gəna bəkə ghəshi ðaŋ na, səvəri mbə nahwəti na ðaŋ na tərmbə və shi. Ma na mali na nanzə kiy, ya tsəgha na mbə ndərma na, dza na mba'a ðasanavə gənaa niy nza və gwanata kaa Hyala, gwanata tsa nzə njasa niy nza na və ta pa shiy dzəghwa hwər nzə» kə Yesəw.

13

*«Ta ngazlamti *ciki Hyala dza mändi» kə
Yesəw
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)*

¹ Ma sa səvəriy Yesəw mbə ciki Hyala ki na, dza tsahwəti ndə kwətiŋ mbə mbəzli ta səfa ci ka gəzanci kwəma, ma kə na: «A Metər, nashi niva hərezli njasa təbə ghəshi, nay tsava ciki njasa ngatim li shi, ka təbə» kə. ² Ma kə Yesəw ngəci na: «Njasa nay gha va ciki tsa va dikə tsa ci sənzənvay, tə nahwəti vici na, ka dza ghaa nayəw, ta ba'wamti dza məndi, ka dza ghaa nashi hərezli tsəŋəzli tsəŋəzli ni ni ya kwətiŋəw» kə Yesəw.

*Ngəra'wə tsa dzaa səəkə ghəŋghən ghəŋghən dzəti hidī, ka ghəshi gha kərə
(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)*

³ Dza Yesəw mba'a nzəyəy mə kəlaŋ *'Wəlivə, mba'a zhəghanavə kwəma ci kaa ciki Hyala, ghəshi kwətishi lə kar Piyer, Zhakə, Zhaŋ mba'a Andərə. Dzəghwa tapə ghəshi ta dəw kwəma və, a kə ghəshi na: ⁴ «A Metər, ge'i lə tsama vəghwə dza shi gəzə gha niy məniva tay? Tə wa dza məndiy sənay ndal tərə shi va gwanashi ta kərkəvaw, kə məndia? Gəzaŋəy di» kə ghəshi. ⁵ Dza Yesəw ka gəzanshi ki, a kə na: «Məni tə ghwəy məhərli wəzə, əntaa ghwəy dzaa zləba məndiy ngədīŋwəy ma. ⁶ Sa nzanay, dəŋ dza nihwəti mbəzliy səəkə lə slən tsee. Ka ndə dza na: “Yən na *Kəristəw!” kə. Gəla mbəzli vay, mbəzli dəŋ tərəŋw dza ghəshiy ngəditi. ⁷ Ta favə gaka mbəz dza ghwəy dzar mbə məlməhi ndəkwə ndəkwə ni lə ghwəy, zhini ka favə nəwər mbəz mbə məlməhi kərakə kərakə ni lə ghwəy. Ya ə dza ghwəy favə shi va tsəghay,

əntaa her ghwəy taa dza ma. Sa nzana, ya njaabay, ta məniva dza gəla niva shiy tsəgha. Ya tsəgha dza shi vaa mənishiy, ka dza hidiy kərə diw. ⁸ Ka hwəhwə tsa nihwəti mbəzli dzay, ka mbəz lə hwəhwə tsa nihwəti. Ka tsahwəti mazə dza na, mba'a pəlati miy tə tsahwəti, tapə ghəshi mbə mbəz taa nza. Ka gərgərəva hidfi dzar tə tsahwəti pi ghəngəhən ghəngəhən, zhini mba'a ma dzaa nza tə hidfi. Shi vay, ngərə'wə tsaa dzaa gha səkə na ghəshi, njasa ka mali vaa 'wa kemahə ta ya zəghwə na niva shiy.

⁹ Ma ghwəy na na ghwəy kiy, məhərli pə ghwəy dzaa məni ta ghən tsa ghwəy. Sa nzanay, ta kəsəñwəy dza məndiy dzaa dzəti pi ngwəvə, ka didi'wəñwəy dzar mbə ceker ka *ka Zhəwifəə bəsəva. Ta kəsəñwəy dza məndiy dzəghwa kwəma mbəzli dikə dikə ni, ghəshi lə mezhizhə gwa'a, sa zləbavə ghwəy kwəmee. Ghalaba kiy, ta ndəgha fəti dza ghwəy dzaa dzəkənee kwa kwəma shi. ¹⁰ Ava tsəgha dza naa nza, war pərba Yəwən kwəma wəzə na dza məndiy gəzanshi kaa hwəlfə mbəzli tə hidfi gwanashi.

¹¹ Ghala pətsa dza məndi vaa kəsəvəñwəy, ka bəghəñwəy dzəti ngwəvəy, əntaa ghwəy tsətəva lə tikə kwemer na: “Njaa dza ghəy ni kaa kwəma ka ghəy gəzə kia?” pə ghwəy ma. War naa dzaa kaghwavata kwəma kwa miy ghwəy ta gəzə ghwəy ghalabay, ghənzə pə ghwəy dzaa gəzə. Sa dza naa nzay, səkə mbə zəzə kwəma ghwəy dza naa səkəw, səkə va *Safə tsa Hyala dəwdew tsa dza naa səkə.

13:8 13:8 2NəMezh 15:6; Ezay 19:2 **13:9** 13:9-13 Mt 10:17-22; Zhj 16:1-4 **13:11** 13:11 Lk 12:11-12

¹² Ghala vəghwə tsa vay, ka nihwəti mbəzli dza na, ka nga dafa ta ngwarmbəghəshi, ta mbə məndiy bəkwəshi. Zhini tsəgha didihi dzaa məni lə ndərazhi shi kwərakwə ɓa. Ka ndərazhi dza na, ka zhini ghən kaa mbəzliy yakəshi diba ki, ka ɓəshi kaa nihwəti mbəzli ta bəkwəshi. ¹³ Mbəzli gwanashiy, ka dza ghəshiy dī mətə sə ghwəy tə sa nəwra ghwəyəw. Ma ntsaa dzaa jihəkəvay kala zlay nəwra ghəci pa' tə vici mətī ciy, ta mbəliti tsava ndə dza Hyala» kə Yesəw.

Kwəmaa dzəkən ngəra'wə tsaa dzaa səəkə dzəkən mbəzli
(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

¹⁴ Zhini ma kə Yesəw ɓa na: «Ta nashi shi rəɗa rəɗa ni va jikirkir ni dza ghwəy garəshi tə pətsaa niy təɓə ma ghəshiy garə, (ntsaa jangəti kwəma vay, favə tə ghəci wəzə), ghalaba kiy, mbəzli tə hidī ka Zhəwde na, hwəshi tə ghəshiy dzəmbə kəlan ta mbəə mbəlishi. ¹⁵ Mba'a kə ndə mə jəba mbə tifərəy, əntaa ghəci dzaa ni na: “Kadiw, e dzəghwaraa dzəmbə ciki tsee, ta ɓəvə ya nimaba shiy” kə ma. ¹⁶ Ya kwamti dza ndəə nza mbə zay, əntaa ghəci dzaa ni: “Kadiw e zhəghəvaa jighi ta ɓəvə kwəbenjeree” kə ma. Ə kə dzaa hwəy gwa'a tsəgha. ¹⁷ Ngəra'wə tərənɟw dza savaa nza fəcava kən mi'i lə hwər, lə mi'i ka ndərazhi tə hwəm. ¹⁸ Cə'wə pə ghwəy cə'wə va Hyala, əntaa bali va taa mənivə ge'i ge'i lə tir tasli. ¹⁹ Va sa dza naa nza fəcavay, ngəra'wə tərənɟwəy dza naa

13:12 13:12 Mishe 7:6; Mt 10:35; Lk 12:52-53 **13:13** 13:13 Zhɟ
15:21; ShiZhɟ 13:10 **13:14** 13:14 Dani 9:27 **13:15** 13:15-16
Lk 17:31 **13:19** 13:19 Dani 12:1; ShiZhɟ 7:14

nza tø hidfi. Gøla hwølfø ngøra'wø tsa søkø ma møndiy favø gaka ci ghala ghava hidfi lø ghala ngati Hyala shiy gwa'a, ka sar pa' tø vøghwø tsa ndatsø. Ka dza naa zhiniy søkø køn mbøzli diba ka møndi nzaw. ²⁰ Kala sa nzana, mba'a Ndø sløkøpø Hyala tamti ðaŋ tsa vici ngøra'wø tsa vay, ka dza ndøø tørmbo tø ghwømøy nzaw. Ma dza na ki na, mba'a tamti ðaŋ tsa vici va tø mbørkø mbøzli nzø tøvavø na. ²¹ Ma sa ka vøghwø tsa va møniyøy, mba'a kø ndø taa ni ngøŋwøy: "A mbøzli ni, anay *Køristøw Ntsa tivø Hyala tikø" kø, ya "avaci tarba" nø nay, øntaa ghwøy zløba kwøma ci va tepø ma. ²² Sa dza naa nza ghala vøghwø tsa vay, ðaŋ dza Køristøwhi ka dzørvø lø ka gøzø kwøma Hyala ka dzørvø tsahwøshi tø hidfi. Ka ghøshi dza na, ka møni shi maðaŋa maðaŋa ni, lø shi dimødimø ni, ta mbøø ngøðfi mbøzli tøvavø Hyala, ghøshi gar dzaa mbay. ²³ Øy ma ki, avee gøzamtøŋwøy kwøma va nee ki kwaghwøtsata gwa'a gwa'a, nza ghwøy mbøø møni møhørli wøzø!» kø.

Søkø tsa Zøghwø yakø ndø ngøri

(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

²⁴ Ma kø Yesøw diba na: «Ghala vøghwø tsa va ki, løy hwøm ngøra'wø tsa vay, shørkwø dza viciy shørkwøta, ka tir dza na, mba'a zlay mbørø. ²⁵ Ka sasørkwøhi tø ghwømø dza na, ka shikøvaa søkwa, ka shi nza børci vø shi mø ghwømø dza na, ka kwøføghø. ²⁶ Ghalaba kiy, nza Zøghwø yakø ndø ngøri tsahwø, ka

nay mbəzli lə mətəşə shi səəkə mbə kwələbi tə ghwəmə lə bərçi və tərəñw, tsəgha shəndəkə dība. ²⁷ Sa ka na dzay mba'a ghwənashi ka kwal Hyala ta dza ta basanci mbəzli ci tərati na, tə bəla hidi fadənashi, səəkə tə pətsa kəray ghala hidi gwa'a» kə.

Yesəw bəli fir lə daskwa

(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ Ma kə Yesəw dība na «Avee taa bəliñwəy fir lə kwəma daskway, favə tə ghwəy shi di na bəliñwəy. A ghwəy sənay, mba'a kə kəslifi daskwa shikəshi, dza na mba'a dəkə nihwətiy, a vəghwə tsaa dzəmti kətikəvay, pə ghwəy. ²⁹ Ava tsəgha na ki, nashi ma ghwəy gəla shi bəlakəñwəy ya va ghati mənivay, sənay tə ghwəy ndal tərmbə Zəghwə yakə ndə ngəri ta səəkəw, miy dəgha na ki, pə ghwəy. ³⁰ Ə gəzəñwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ka dza mbəzli mbə vəghwə tsa ndatsə tsaa bəkwəshi ka shi gəzəñwəy ya ni gwanashi mənivaw. ³¹ Nay ghwəy na, kar ghwəmə nata ghwəy na ghəshi lə hidi gwa'ay, kərəp dza ghəshiy zashi. Ma na kwəmee na nanzə kiy, ka kərə naw» kə Yesəw.

War Hyala kwətita na saa sənata vici dza Yesəw zhəkə ti

(Mt 24:36-44)

³² Ma kə Yesəw dība na: «Ndə tība ya kwətiñ, mba'a sənata vici dza shi vaa məniva tiw. Ya ka kwal Hyala, ya Zəghwə Hyala də'wə ghən tsa ciy, ndə tībaa sənataw. War Didi Hyala mə ghwəmə kwətita na saa sənata vici va lə ler va gwa'a.

³³ Ə pə ghwəy məni məhərli tərəŋw, ka ndəghə vici va kala bə ma hi. Sa nzana, kala sənay ma vəghwə tsa dza na vaa səkə ti ghwəy. ³⁴ Ma kwəma vay, njasa ka ndə vaa məni ghəciy dzay ta wə dza naa nza. Mba'a zlay ghi tsa ci, bəm fanambə mbə dəvə ka sləni ci nza ghəshi nighə dzəkən. Ka na dza na, mba'a tahanavəshi sləni kəyba, mba'a gəzanci kaa ntsaa nzəy miy dəgha, a ghəci fə ghən tə ndəghwə ghi tsa va. ³⁵ Ghwəy kwərakwə kiy, ə pə ghwəy fə ghən ta ndəghə vici va. Sa nzanay, sənata vici dza ndə ghi tsa vaa zhəghəvaa səkə ti ghwəy, nda hetihwər ka na səkə, nda mbə dankala vərđi, nda tə kwa taŋa wa ngələkə, nda mekəshi, sənay ghwəyəw. ³⁶ Ya ə dza naa səkə vətəghəy, ka na səkə na mba'a kəsəŋwəy ləməciŋwəy. ³⁷ Kwəma gəzəŋwəy ya nay, ghənzə na sa gəzee kaa mbəzli gwanashi, ə pə ghwəy fə ghən» kə Yesəw.

14

*Məndi mbə pəla kwal tsa kəsə Yesəw
(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Zhj 11:45-53)*

¹ Tərəmbə vici bakə, məndi dzaa madı ta *makwaghwa Pakə ki. Mbə makwaghwa vay, kar məndiy zəmə peŋ tsa nza *is mbəw. Dzəghwa mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala ghəshi lə *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala, mba'a ghəshi madıshi ta pəla kwal tsa kəsə Yesəw nja dzar kwa tsəhwəli, ta dza ghəshiy paslamti. ² Ma kə ghəshi na: «Nanzə kiy, əntaa

ghwəmmə dzaa kəsə fəca vici makwaghwa Pakə ma. Vantaa mbəzli dzaa pəslishi tə ghwəmmə» kə ghəshi.

*Nahwəti mali ghəshi lə Yesəw
(Mt 26:6-13; Zhj 12:1-8)*

³ Ghala vəghwə tsa va kiy, mbə məlmə Betani niy nza Yesəw mbə zəmə shiy kəghi tsa tsahwəti ndə, Shimanjw, kə məndi slən tsa ci. Ntsa vay ndə dərna niy nza na kwatəna.

Dza nahwəti mali mba'a səəkəta lə təlimə paf 'wərđi kwa, «*Nardə» kə məndi kaa 'wərđi va, gəna dafj məndiy pa. Dza na mba'a bəlamti təlimə 'wərđi va, mba'a shəkambə mbə ghən tsa Yesəw. ⁴ Dza nihwəti mbəzli tifa, kala dī ma kwəma mənti mali va va ghəshi, war ə ghəshiy gəzə kwəma kwa jipə shi, a kə ghəshi na: «A ni mənti mali na ni shiy kia? Tawa gwəravə naa ladamti 'wərđi na gəmta kia? ⁵ A shiy ti məndi dəlamti 'wərđi vaa kwəmavə gəna gar mbəl bələkwə mahkan, mba'a məndi tahaavəshi gəna va kaa ka ndərma nzaa» kə ghəshi, ka ngwəzliməə dzəkən mali va tərənjw. ⁶ Ma kə Yesəw ngəshi na: «A mbəzli ni, zlatam mali va! Ka sə məhərli nzə ghwəy ma! Kwəma wəzə na na sa məni na va tə ya. ⁷ Sa nzanay, ka ndərma gəzə ghwəy va na tifa dza ghwəy nza li shi ya hwəmba, gar dza ghwəy mbay mananatishi kwəma wəzə na ya hwəmba dī ghwəy. Ma na nee kiy, ka dza ghwəmməə nza lə ghwəy tikə ndimndim kiw. ⁸ Nanzə kwəma dza naa nza gar mənti fəca dza məndiy lara na sa manamti na

va, baslakənra na 'wərđi ghala vici va ghwəlaa səəkə. ⁹ Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ya war pa' kwəmaɓa dza məndiy gəzə Yəwən kwəma wəzə na kaa mbəzli tə hidī gwa'a gwa'ay, ta gəzə kwəma mənti na va dza məndi, ka zəzəə dzəkən mali va» kə Yesəw.

*Zhəwdasə mbə nga dafa ta Yesəw
(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)*

¹⁰ Dzəghwa Zhəwdasə Isəkariyətə, tsahwəti ndə mbə *mbəzli ta səfa Yesəw va mən lə bakə ni, mba'a dzaa gəzanshi kaa mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala: «Ta ngatənwəy dafa dzee ta Yesəw» kə. ¹¹ Ma sa favə ghəshi tsəgha na, mba'a ghəshi vəshishi. Mba'a ghəshi gəzanci njasa dza ghəshiy nganci səfa ci. Ava ghala vəghwə tsa va gha Zhəwdasəə pəla kwal tsaa nga dafa ta kəsə Yesəw ki.

*Yesəw mbə zəmə shiy mbə *makwaghwa Pakə
ghəshi lə mbəzli ta səfa ci
(Mt 26:17-30; Lk 22:7-23; Zhη 13:21-30; 1Kwər
11:23-25)*

¹² Dzəghwa kwa taɗa vici ka məndiy zəmə peɗ tsa kama is mbə, mba'a səkəta. Vici vay, fəcava ka məndiy həəni gemim jəw jəw ni ta makwaghwa Pakə. Ma fəcava ki na, dza *mbəzli ta səfa Yesəw ka dəw kwəma və, a kə ghəshi na: «A Metər, kwəma dī gha ghəy dza ta tatəɗa shi zəmə dza ghaa zəmə mbə makwaghwa Pakəa?» kə ghəshi. ¹³ Dza Yesəw ki mba'a ghwənashi mbəzli bakə mbə shi, a kə ngəshi na: «Mbalam

dzəmbə məlmə. War tsəhənwəy ma ghwəyəy, ta kwəmay dza ghwəy lə ndə, lə tsaghwa yam və. Nza ghwəy nəw. ¹⁴ Dzakə ghi tsa dza naa dzay, nza ghwəy gəzanci kaa ndə ghi tsa va, a pə ghwəy taa niy: “Ma kə Metərəy, ndara ciki tsa dza ghəy səəkə ta zəmə shiy lə mbəzli ta sədee mbə, mbə Pakə, kə” pə ghwəy taa ni. ¹⁵ Gəzanakə ma ghwəy tsəghay, ta citənwəy ciki dza na dikə, mə ghən tsahwəti ciki, cəke' məndi gwəmanti, mba'a shiy nzəy mbəba. Ava mbəba ka ghwəy dzaa tatəmmə shi dza ghwəmmə zəmə mbə Pakə ki» kə Yesəw.

¹⁶ Dza mbəzli ta səfa ci va bakə ni mba'a ghəshi madishi, ka dzaa dzəmbə məlmə ki. Ma dzəmbə ghəshi na, mba'a ghəshi kəsashi shi va gwanashi njasa gəzanakəshi Yesəw va. Mba'a ghəshi tati shi zəmə dza ghəshiy zəmə mbə Pakə.

¹⁷ Ma sa pəkwəta vici ki na, mba'a kar Yesəw səəkəshi, ghəshi lə mbəzli ta səfa ci va mən lə bakə ni. ¹⁸ Ma kə Yesəw kaa ngəshi, ghəshi mbə zəmə shiy na: «Nay ghwəy na, a gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, a tsahwəti ndə mbə ghwəy kwətiŋ, ntsa zəmə ghəy shiy liy, ta nga dafa dza na tə ya, ta kəsəra məndi» kə. ¹⁹ Dza kwəma va ka zhanshi kaa mbəzli ta səfa ci tərən w tərən w. Ga' ghəshi ta dəfəw kwəma və, a kə ghəshi na: «Yən na nanzə ba naa Ndə sləkəpə? Yən na ba na? Yən na ba na?» kə ghəshi. ²⁰ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Waa ndə tə ghwəy, ghwəy mbəzli ta sədee va mən lə bakə ni na,

ntsa zəmə ghəy shiy li kwa kwakwa tsa kwətin tsa. ²¹ Na nee yən Zəghwə yakə ndə ngəriy, ta mətira dzee njasa tsasliti məndi vaa dzəkənee mbə Zliya Hyala. Ma nanzə kiy, tərənjw dza ngəra'wəə nza kən ndə nga dafa tə ya tsa va. Wəzəbaa niy maw ma məndiy yakə dza naa nza və» kə. ²² Ma ghəshi mbə zəmə shi zəmə va ki na, dza Yesəw həj bəvə pej, mba'a mananati 'wəsa kaa Hyala. Sa mananati na 'wəsa na, dza na mba'a ngangavəri pej tsa vaa banavəshi. Ma kə ngəshi na: «Vəghee na sana, bəm zəməm!» kə ²³ Ma ləy hwəm na, dza na həj bəvə hwəpər tsa nza shi sa kwa, kə mba'a mananati 'wəsa kaa Hyala. Sa mananati na 'wəsa na, dza na həj banavəshi. Dzəghwa mbəzli va gwanashi mba'a ghəshi sasahwə shi sa va. ²⁴ Ma kə Yesəw kaa ngəshi ki na: «Miymiy ya na shi ni, li shi sla Hyala kiri kwa jipə nzə lə mbəzli, ta shəkəshi dza ghəshi ta mbəzli daf. ²⁵ Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ka dzee zhiniy sahwə shi sa ni, kala war fəca vici dzee zhiniy sashi tə pətsa sləkə Hyalaw» kə.

²⁶ Dza ghəshi ka ha cemer, ka fal Hyala. Ləy hwəm ki na, mba'a ghəshi səvərishi ka dzashiy dzəmə kəlanj *'Wəlivə.

Yesəw mbə gəzə vərəslə tsa dza Piyer ta vərəslə

(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Zhj 13:36-38)

²⁷ Ma kə Yesəw kaa *mbəzli ta səda ci na: «Nay ghwəy na, ta zlara dza ghwəy kwətiraa

14:23 14:23-24 1Kwər 10:16 **14:24** 14:24 Mt 26:28 **14:26** 14:26 Lk 22:39; Zhj 18:1 **14:27** 14:27 Zak 13:7; Mk 14:50-52; Zhj 16:32

hwəŋwəy gwanəŋwəy. Sa nzanay, a Hyala gəzəkə mbə Zliya nzə, a kəy: “Ta paslamti ndə ndəghwə shiy dzee, ka tenkesli ci dzay, mba'a ghəshi zləzləŋərəshi ka dza kwaba, ka dza kwaba” kə. ²⁸ Ləy hwəm sa kee zhakatira mbə məti kiy, ta 'watəŋwəy kwal dzee dzaa dzəti hidfi ka Galile, ma nza ghwəy kəsara mbəba» kə.

²⁹ Ma kə Piyer ki na: «A Ndə sləkəpə, na nee, ya mbəzli gwanashi dza naa zlanay, ka dzee zlanə na neyew» kə. ³⁰ Ma kə Yesəw ngəci na: «A Piyer, ə gəzanee, ta na navay, mbə vərđi ndatsə na, ka ngələkə gha wa kwa bakay, gha zhənti gəzə mahkan səda gha: “Sənay tsava ndə yaw, sənay tsava ndə yaw” pə gha» kə Yesəw. ³¹ Dzəghwa ma kə Piyer lə bərđi na: «Ya ta məti dzee kwasəbə ghay, ka dzee gəzə, sənanə yaw, pən tepəw» kə. Tsəgha nihwəti niy tərmbə va gəzəkə gwanashi kwərakwə ki.

*Yesəw cə'wə Hyala kwa Getəsemane
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)*

³² Dzəghwa kar Yesəw lə mbəzli ta səda ci mba'a ghəshi tsəhəshi, tə pətsa nə məndi va Getəsemane, kə məndi. Ma kə Yesəw kaa mbəzli ta səda ci tifa na: «Nzəyŋwəyəm tikə, e dza ta cə'wə Hyala» kə. ³³ Dza na kaa kar Piyer, ghəshi lə Zhakə, mba'a Zhan, pəm pəməvəshi kwasəbə ci. Dzəghwa her ci mba'a ghəshi ghati dza, mba'a nəfə tsa ci slay. ³⁴ Ma kə kaa ngəshi na: «Tərəŋw slay nəfə tsee ka dfi pəəslira. Nzəyŋwəyəm tikə, əntaa ghwəy bə hi

ma!» kə. ³⁵ Dza na mba'a kətivə dza bəlakə jəw. Kə tsəfəkwə tsəfəkwəy tə hidfi ka cə'wə Hyala, a ngəra'wə tsa dza na va ta sa bashamti səəkəə dzəkən tə nava vici, ghənzə gar mənta. ³⁶ Ma kə mbə cə'wə ci va na: «A Di, gha kiy Didiy, nihwəti shiy tifa kala mbay ghaa məntiw! Va tsəgha cə'wəjəe, bashamti ngəra'wə tsa va səəkəə dzəkənee. Nanzə kiy, əntaa gha məni war tə sa dee ma, war njasa təbaŋa na ka gha məni» kə Yesəw.

³⁷ Dza na tərəd zhəghəkəvay dzəvəgha mbəzli ta səfa ci va mahkan ni. Səəkə na na, ghəshi banti hi. Ma kə kaa Piyer ki na: «A Shimanjw Piyer, wa hiy hi gha na? A shiy mənishi mbə ma ghaa nzaynza ləməcija ya ta tsahi kwətij nza? ³⁸ Ə pə ghwəy nzəyŋwəy ləməcijwəy, ka cə'wə Hyala ta mbə ghənzəə ndəghwəjwəy, vantaa *ndə jaka tsa nzə ngadambəjwəy mbə məni *kwəma jikir na. Ka di məni kwəma wəzə na ndə ngəri kwa kwəma Hyala mbə nəfə tsa ci ngar ki na, daw bərçi vəgha ci ta məni nza» kə.

³⁹ Zhini na mba'a katantəvay vəgha shi difa, mba'a zhaa cə'wəti Hyala war njasa kwa taja va. ⁴⁰ Ma sa kədij na lə cə'wə Hyala na, mba'a zhikəy zhəvəgha shi. Zhəkə na ba na, ghəshi tə hi, shaŋ ghəshi ta mbay nzəyshi ləməcishi. Kala sənata kwəma ka ghəshi zləbanci ghəshi. ⁴¹ Zhini na ndəs zhəkəy dzəvəgha shi kwa mahkan səfa difa ki. A kə kaa ngəshi na: «A mbəzli ni, him hi tsa ghwəy, ka dəkə vəgha ghwəy na ghwəy. Gwa'aa kwəma, a vəghwə

məniy. Ava məndi dzaa kəsəraa dzəmbə dividiyi ka məni kwəma jikir na, yən Zəghwə yakə ndə ngəri. ⁴² Ava ghwəy nay ntsaa ngati dafa va tə ya səəkəy, satim a ghwəmmə dzaa dzəvəgha!» kə Yesəw.

Njasa kəsə məndi Yesəw

(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Zhj 18:3-12)

⁴³ War ghwəla tsəgha ki, Yesəw mbə kərnı gəzə kwəma vaa səkwa na, ndəs Zhəwdasə, tsahwəti ntsa mbə mbəzli ta səfa ci va mən lə bakə ni tsahwəy. Mba'a mbəzli dfaŋ kwasəbə, lə kafa'ihı nihwəti, lə ghədemesli nihwəti. Mbəzli vay, mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala, lə *mbəzliy bənıpə kwəma pəhəti Hyala, lə mətikwəkwər mbə *ka Zhəwıfə niy ghwənashi na ta kəsə Yesəw. ⁴⁴ Ma kə Zhəwdasə tsa ngati dafa va ta Yesəw niy ni kaa mbəzli va ghəshi dzaa kafə ki na: «Sa ka ghwəmmə tsəhəmməy, ntsa dza ghwəy vaa nara mbə səkwə njasa ka ndə səkwə madıgayəy, ghəci na. Nza ghwəy kəsə, ka ndəghwə wəzə va mbəliy ki» kə niy ni ngəshi. ⁴⁵ Dza Zhəwdasə war sa tsəhəy na tsəgha ki, karə dzay dzəvəgha Yesəw, a kə ngəci na: «A Metər» kə, mba'a səkwəti njasa ka ndə vaa səkwə madıgay. ⁴⁶ Gwa'a, kahə mbəzli va sənay Yesəw tsəgha ki, basə ghəshi basakənvashi kən, tasl ghəshi kəsəti.

⁴⁷ 'Wakəvə tsahwəti ndə tıfa mbə mbəzliy nza lə Yesəw, fat tədikəvəri kafa'i tsa ci, dza na pətse kəsləkəghwa sləmə vəgha ghən ndə ghəra sləni kaa dikə tsa *ka ta Hyala. ⁴⁸ Ma kə Yesəw kaa vərəm mbəzliy basəkəvashi va

tsəgha ni na: «A mbəzli ni, tawa səəkə ghwəy ta kəsəra lə kafa'i mba'a ghədemesli njasa nzee ndə ghəli kia? ⁴⁹ Vici va vici va ghwəmmə niy nza lə ghwəy mbə *ciki Hyala, ka bəni shiyee kaa mbəzli, kalaa niy kəsəra ghwəy ghalaba nanzə sa? Ma kwəma nata ghwəy na məntay, ta mbə kwəmaa niy tsaslitim va mbə Zliya Hyalaa dzəghwata kwa na» kə Yesəw.

⁵⁰ Dzəghwa *mbəzli ta səda Yesəw gwanashi kwərec ghəshi hwəshi, mba'a ghəshi zlay Yesəw tifa ki. ⁵¹ Dza tsahwəti məgəla kwətiŋ, ka nəw kar mbəzli va lə Yesəw tə səəbə tə səəbə. War gwədəwri sa kən ghən ci gwa'a tsəgha zlabə zlabə. Dza məndi ka dī kəsə. ⁵² Sa nə məndi, a məndi kəsə, kə məndi na, dza na mba'a pəlatanavəshi gwədəwri tsa va tsəgha kaa mbəli va, ka hwəy dirəŋəy.

*Yesəw kwa kwəma mbəzli *ka Zhəwifə dikə dikə ni*

(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Zhŋ 18:13-14, 19-24)

⁵³ Dzəghwa mbəzli va mba'a ghəshi pəmanaghə Yesəw kaa dikə tsa *ka ta Hyala ki. Ghala pətsa va na, dza mbəzli dikə dikə ni mbə ka ta Hyala, lə mətikwəkwər ka Zhəwifə, mba'a *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala ka basəvaa səəkəə dzakə ghi tsa va.

⁵⁴ Dza Piyer, ka nəwshi kərakə kərakə, pa' kəghi tsa dikə tsa ka ta Hyala tsa va. Dzakə na das nzəyəy vəgha gwəlaa ndəghwə ghi tsa ntsa va, ka bəghəzli ghwə kwasəbə shi. ⁵⁵ Dza mbəzli

dikə dikə ni mbə ka ta Hyala ghəshi lə *mbəzliy sləka ka Zhəwifə gwanashi, tapə dzəmbəshi mbə pala kwəma dza ghəshiy banavə fəti ti kaa Yesəw ta mbə ghəshiy paslamti. Şaŋ ghəshi ta kwəməvə kwəma ka ghəshi banavə fəti ti kaa Yesəw. ⁵⁶ Mbəzli daŋ tərəŋw səəkəshi, ka təbanci dzərvə kaa Yesəw na, kala jakəshi kwemer shi va gəzə ghəshiy dzəkən, gar nə məndi: «Tsəgha na katan» kə məndi.

⁵⁷ Dza nihwəti mbəzli mba'a ghəshi satishi ta təbanci na shi kwəma dzərvə, ma kə ghəshi na: ⁵⁸ «Wa ma kə niy ni mbə kwəma ciy: “Yənəy, ta ngəzlamti *ciki Hyala tsa ngati ndə ngəri tsa lə dəvə ci dzee. Ma mbə vici mahkanəy, mba'ee zhiniy ngakati, kala səəkə dəvə ndə mbə” kə niy ni» kə ghəshi. ⁵⁹ Ya tsəgha təbanaghə ghəshi dzərvə tsəgha na va kaa Yesəw ki na, dzatəvata kwa kwal tsa kwətiŋ tsaw.

⁶⁰ 'Wakəvə dikə tsa ka ta Hyala tsa va tsəgha fakatsa'wə satiy, gar garəy mbə mbəzli tifa va. A kə kaa Yesəw na: «Na ntsa, a shiy mənishi zləba ma gha kwemer gəzə məndi niy dzəkən gha shəka?» kə. ⁶¹ Dzəghwa Yesəw dighevə catavay, kala maw zləba kwəma ya jəw nɛ. Zhini dikə tsa ka ta Hyala tsa va, ka zhiniy dəw kwəma və, a kə ngəci na: «Gha na *Kəristəw Ntsa tivə Hyala, Zəghwə Hyala ka məndi vaa fal na pən?» kə. ⁶² Ma kə Yesəw ngəci na: «Yə, yən na! Ghwəy gwanəŋwəy sanay, tə dəvə kwa

14:56 14:56 Cem 35:11 **14:58** 14:58 15:29; Mt 26:61 **14:61** 14:61 Mba'a Yesəw catavay: Ezay 53:7; Mk 15:3-5; Zəghwə Hyala: 15:39 **14:62** 14:62 Dani 7:13; Mt 22:44; 24:30; Mk 13:26; Lk 21:27

bəzəmə Hyala kwa bərçiy sləkə shiy gwanashi dza ghwəy nara mənzəy, yən Zəghwə yakə ndə ngəri. Zhini dibay, ta nara dza ghwəy yən mbə səəkə mbə kwələbi mə ghwəmə» kə. ⁶³ Ma sa favə dikə tsa ka ta Hyala tsəgha na, dza na kaa kwəbaŋ tsa kən ghən ci, kwəyah kwəyah slakwanti, sa satiy nəfə tsa ci. A kə na: «Wəkə na nava tsəgha, ka dī mbəzli ghwəmmə ta ndəgha fəti ta kwəma mənti na ghwəlaw. ⁶⁴ A ghwəy favə njasa sawa na Hyala də'wə ghən tsa ghwəy. Njaa na kwəma təkə ghwəya?» kə. Ma kə ghəshi gwanashi ki na: «Aa gəzəkə *kwəma jikir na, gar pəəsli na!» kə ghəshi.

⁶⁵ Dzəghwa nihwəti mbəzli mbə shi mba'a ghəshi madishi, ka tifə ndighwər dzəkən Yesəw. Ka ghəshiy dza mbəkwə mbəkwəti kwəma ci na, ka ghəəni dəvəə ndəkwə li, ma kə ghəshiy ni ngəci sa ka ghəshi ndəkwamti na: «Ca a Hyala cətəŋa, a gha gəzanəy, nda tsama ndə ndəkwəŋa na?» kə ghəshiy ni. Dza dəwgerhi pəm ghəshi pəməvə Yesəw, war ka tsatsanci dividivi dzəghwa slimim ci.

Vəraslə tsa Piyer

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Zhŋ 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Ma Piyer war ghwəlay kwa tipə kəghi tsa va ki na, dzəghwa mali kwa ghəra sləni kəghi tsa dikə tsa *ka ta Hyala ndəs səəkəta. ⁶⁷ Ma sa səəkə na, tsa' kə na, Piyer ta ghwə tifa mbə bəghəzli, dza na vərəghə vərəghəti. A kə kaa Piyer na: «A ntsa, ghay ntsa kwasəbə

Yesəw ndə ka Nazaretə nza gha kwərakwə» kə.
⁶⁸ Tapə Piyer dzəmbəy mbə vərəslə, a ka na:
 «Am, sənay ya na neyew, sənata gəla kwəma
 dī gha na gəzee sana nee kiw» kə. Dza na
 mba'a bərvay tifa kwa tipə va ka dzay dzəmbə
 jəwler. ['Wakəvə kwa taŋa ngələkə mba'a way
 ki.] ⁶⁹ Zhini maliy ghəra sləni va kəyba mba'a
 nay ghəci mbə jəwler tsa va difa, ma kə kaa
 mbəzli mbəba war sa nay na na: «A mbəzlia,
 ntsay, tsahwəti ntsa mbəzli va na» kə. ⁷⁰ Zhini
 Piyer ka vərəslə difa. War ghwəla na, dza
 mbəzliy nza va tifa ka gəzanci kwəma kaa
 Piyer, a kə ghəshi na: «A ntsa, na katanə nay,
 tsahwəti ntsa mbə mbəzli ntsa ni nza gha. Sa
 nzana, ghay, ndə ka Galile nza gha» kə ghəshi.
⁷¹ Dzəghwa Piyer tapə ta zəmə lə fəlata ki, a
 kə na: «Tifa tepəw, tsamtəra Hyala yən kəə sla
 dzərvə! Sənay ntsa gəzə ghwəy vee, ya səni səni
 na neyew!» kə. ⁷² 'Wakəvə ngələkə kwa bakə
 səda ki, mba'a zhiniy way. Dza Piyer nza'jəw
 zəzəvə kwəmaa niy gəzanakə Yesəw va. Sa niy
 nə na va: «Ka ngələkə gha wa kwa bakə səday,
 gha zhənti gəzə mahkan səda gha: "Sənay tsava
 ndə yaw, sənay tsava ndə yaw" pə gha» kə niy
 ni ngəci. Mba'a səəkəta mbə ghən ci. Dzəghwa
 ki tapə dzəmbəy mbə wahə tsəgha.

15

*Yesəw tə ngwəvə kwa kwəma ngwəmnə Pilatə
 (Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Zhŋ 18:28-38)*

¹ Pəətə mekəshi na, mba'a mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala ghati sləka kwəmaa dzəkən Yesəw kwa jipə shi, lə mətikwəkwər *ka Zhəwifə, lə *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala, mba'a *mbəzliy sləka ka Zhəwifə. Dza pəhə ghəshi pəhəti Yesəw, mba'a ghəshi pəməghə kaa ngwəmna Pilatə ta basə ngwəvəə dzəkən. ² Dza Pilatə ki, tapə ta dəw kwəma va Yesəw, a kə na: «Mazə tsa ka Zhəwifə nza gha na ntsa?» kə. Ma kə Yesəw ngəci na: «Njasa gəzə gha va na» kə.

³ Dzəghwa mbəzli dikə dikə ni mbə ka ta Hyala ka gəzə kwemer dən dzəkən Yesəw, ta mbəə bənci fəti. ⁴ Zhini Pilatə ka dəw kwəma va Yesəw diba: «A ntsa, ka zləba kwəma gha sa? Favə gha njasa gəzəkə ghəshi kwəmaa bənə fəti dən tsa nzə sa?» kə. ⁵ Dighevə Yesəw nzəyəy kala zləba kwəma diba. Dza nava kwəma, mba'a səvəri məhərli Pilatə.

Ngwəvə məti kən Yesəw

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Zhj 18:38-19:16)

⁶ Njasa səəkə vici *makwaghwa Pakə vay, tsəgha ka ngwəmna Pilatəə pəlanayshi tsa dī *ka Zhəwifə ndə kwətij mbə mbəzli kwa fərshina. ⁷ Dzəghwa ghala pətsa va ki na, mba'a ntsa nə məndi Barabasə, kə məndi slən tsa ci kwa fərshina. Ghəshi lə nihwəti mbəzli ka zhini ghən, pəkw ka pəsliti ndə ghəshi mbə zhini ghən tsa shi va.

⁸ Dza vərəm tsa mbəzli va tsəgha, takwəs ghəshi madishi ta dəw va ngwəmna Pilatə a

ghəci məni kwəma sənabəy na va mbə manan-shi ndimndim. ⁹ Ma kə Pilatə ngəshi na: «Wa ntsa dī ghwəy yən pəlayɲwəya? E pəlavəɲwəy mazə ka Zhəwifə na?» kə. ¹⁰ Tawa gəzə ngwəmna tsəghay, sa sənay na lə katan, sa hərəhə mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala va Yesəw, va tsəgha kəsanaghə ghəshi, kə. ¹¹ Dza mbəzli dikə dikə ni mbə ka ta Hyala va, tapə dzəmbəshi mbə hərəhə ni tifa mbəzli, nza ghəshi mbəə dəw va Pilatə, a ghəci pəlanayshi Barabasə. Dza mbəzli va ka dəw tsəgha. ¹² Zhini ma kə Pilatə kaa mbəzli tifa va gwanashi na: «Ya tsa nə ghwəy tsa ndə mazə tsa ka Zhəwifə na, pə ghwəy naci kiy, njaa kee mənti lia?» kə. ¹³ Ma kə ghəshi gwanashi zlanɲzlan na: «Na naci, ə pə gha danɲwəvəgha vəgha tsəm!» kə ghəshi. ¹⁴ Ma kə Pilatə kaa ngəshi na: «Əy, wa kwəma təvəti na gar danɲwə məndiy dzəvəgha tsəm shəka?» kə. Zhini ghəshi mətsəhə ghəshi mətsəhəti zlanə kwəma difa: «War ə pə gha danɲwəvəgha vəgha tsəm!» kə ghəshi. ¹⁵ Dzəghwa Pilatə, sa dī na nəw məni naa dzaa təbanshi kwəma kaa mbəzliy bəsəshi va tifa ki, mba'a pəlanayshi Barabasə. Dza na mba'a gəzanshi kaa ka sawji a ghəshi də'wəvə Yesəw lə kwərpə, nza ghəshi dzaa danɲwəvəgha vəgha tsəm ki.

*Njasa sawa ka sawji Yesəw
(Mt 27:27-31; Zhɲ 19:2-3)*

16 Dza ka sawji ki mba'a ghəshi pəməghə Yesəw dzakə ghi dzəghwa hwər tipə, tə pi sla ngwəvə tsa ngwəmna Pilatə. Mba'a ghəshi dzaa basəkə nihwəti ka sawjiy tərmbə gwa'aa dzakə. 17 Dzəghwa ghəshi ki, mba'a ghəshi panakən ləkwəsa ghəmta nja sa mazə kaa Yesəw. Mba'a ghəshi mbərəti tekesli nja məgapa pərərə ghən mazə, sərə ghəshi sərənambəshi mbə ghən tsa ci. 18 Dza ghəshi ka səkwə kwa kwəma sawa ki: «A mazə *ka Zhəwifə, ava ghəy səkwətəŋa» kə ghəshi. 19 Dza ghəshi ka də'wə dzəghwa mbə ghən ci lə gəta, ka tifə ndighwər dzəkən, ka gələbə kwa kwəma ci. 20 Ma sa kədishi ghəshi lə sawa ci tsəgha ki na, mba'a ghəshi səranti ləkwəsa ghəm na va kən, mba'a ghəshi zhananakən kwəbeŋer ci. Dza ghəshi mba'a ghəshi pəməkəvəri səvəri mbə məlməə dzəti ngwəla, ta dza ta danwəə dzəvəgha tsəm ki.

Yesəw vəgha tsəm

(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Zhj 19:17-27)

21 Ma ka sawjiy pəmə Yesəw va mbə dza kwa kwal na, mba'a tsahwəti ndə ka Shiren səəkəy kwamti tifa, Shimanjw, kə məndi kaa slən tsa ci. Dəshi kar Alekəsandərə lə Rəfəsə. Dza ka sawji va mba'a ghəshi tsəkwambə lə gwəlanj mbə bə tsəm tsa dza məndi va ta danwə Yesəw dzəvəgha.

22 Kə ghəshi ki, mba'a ghəshi bəghə Yesəw dzəti pətsa nə məndi «Gwalgwata» kə məndi. Gwalgwata vay, pi nja pa ghən ndə ngəri, dī

naa gəzə. ²³ Ma sa tsəhəshi ghəshi na, dza ghəshi ka dī sancı tay dzavədfə lə nihwəti shi har məndiy *Mirə kaa Yesəw. Kala zləba sa ci Yesəw. ²⁴ Dza ghəshi ki danwə ghəshi danwavəgha vəgha tsəm. Mba'a ghəshi tihəhwə kwəbenjer kən ghən ci kwa jipə shi lə ti dandərdə. ²⁵ Ma vici ghala pətsa danwə məndi va Yesəw dzəti tsəm ki na, ge'i lə tsahi məslidə.

²⁶ Dza ghəshi mba'a ghəshi tsasliti shi banavə məndi fəti ti. Ma shi tsasliti ghəshi vay: «Mazə tsa *ka Zhəwifə» kə məndi. ²⁷ Dza ghəshi mba'a ghəshi danwavəgha ka ghərapə bakə vəgha shəghwə kwasəbə Yesəw ki. Mba'a ghəshi garəyshi, ya wa ndə na, tə tsa ci tsəm, mba'a tsahwəti tar kwa bəzəmə ci, mba'a tsahwəti tar kwa zlebi ci. [²⁸ Kwəmaa niy gəzəkə məndi va mbə Zliya Hyala, niy nə məndi: «Ta mbərambə dza məndi mbə ka mənı jikir» kə məndiy, mba'a dzəghwata kwa tsəgha ki.]

²⁹ Dzəghwa mbəzliy dza dzashi dzar vəgha pətsa va ka sawa Yesəw, ka tsəərə. A kə ghəshi na: «Awə pə gha bay, gha saa niy ni va, e ngəzlamti *ciki Hyala, zhini ka ngakati mbə vici mahkanta, pə gha sa? ³⁰ Ə ka gha mbəlanti ghən tsa gha də'wə ghən tsa gha sana bay! Səkwəna tə tsəm tsa di!» kə ghəshi. ³¹ Zhini tsəgha mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala, ghəshi lə *mbəzliy bənıpə kwəma pəhəti Hyala gəzancı kwəma sawa kwa jipə shi dıba, a kə ghəshi na: «Ma nihwəti mbəzli mba'a ghəci

15:24 15:24 Cem 22:19 **15:26** 15:26 Mt 27:11 **15:27** 15:27
 Ezay 53:12 **15:29** 15:29-32 Cem 22:8; 109:25 **15:29** 15:29
 14:58

mbalamtishi na, kala dza ghəci mbəə mbəlanti tsa ci ghən kwərakwə shəkəna! ³² *Kəristəw Ntsa tivə Hyala, mazə tsa ka *Izərayel gee kə bay, səkwa kə səkway tə tsəm tsa va sənznəva di! Ma sa ka ghwəmmə nay ghəci səkway kiy, ta banavə nefer ghwəmmə dza ghwəmmə» kə ghəshi. Tsəgha mbəzli danwəy məndi va vəgha sawa kwərakwə.

Njasa mətiy Yesəw

(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Zhj 19:28-30)

³³ Ma sa mənəta vici tarə kwa ghən ki na, dzəghwa tərkwəsl pi məniiy, ya pa' kwəmafa tə hidi gwa'a gwa'a, pa' tsahi mahkan hetihwer na war tsəgha pi. ³⁴ Ma ge'i lə tsahi mahkan ni va ki na, dza Yesəw ka zlapə kwəma zlanzlan, a kə na: «*Eləwy Eləwy lama sabakətani?*» kə. Ma di kwəma vaa gəzəy «A Hyalee, a Hyalee, wa shiy mənishi ndəghamtəra gha kia?» di naa gəzə. ³⁵ Ma kə nihwəti mbəzli mbə mbəzliy nza tə pətsa va, sa favə ghəshi kwəma gəzə Yesəw va na: «Aya, avaci mbə haka *Eli» kə ghəshi. ³⁶ Dzəghwa tsahwəti ndə mbə shi bəvbəpə ta bali. Dza na tsan bəvə shiy nja səwsə, kə yəkwə yəkwəmbəshi mbə tay tsa ndalakwə tsa, səəkə na mba'a haslivəshi lə gəta, ka bānci, a ghəci sa. A kə na: «Zlayəm, a ghwəmmə nighə di, nda katan dza Eli tsa vaa səəkə pəlamti səkwa tə tsəm tsa va!» kə.

³⁷ Dzəghwa Yesəw mba'a ngwəmata lala zlanzlan, mba'a mətiy. ³⁸ Dzəghwa kwəmtə tsa

15:32 15:32 Mt 27:11 **15:33** 15:33 Amə 8:9 **15:34** 15:34
Cem 22:1 **15:36** 15:36 Cem 69:22 **15:38** 15:38 Səvəri 26:31;
Ebr 10:19-20

pəhəy məndi ta təhəvəri pətsa mbə *ciki Hyala, mba'a sləkwəy bakə mbə, sa 'wava na səəkə mə ghən tsa ci pa' kwakə tə mətsəni.

³⁹ Ma kə dikə tsa ka sawji bələkwə, sa nata na məti Yesəw va, ghəci tifa ki na: «Ma ntsa katanjəy, Zəghwə Hyala na!» kə.

⁴⁰ Ma ghala pətsaa məti Yesəw va ki na, tifa niy nza nihwəti mi'i ka nighə kwəma va vəri kərakə. Mbə mi'i va kar Marəy ka Magədala, lə Marəy mbəghəy kar Zhakə tsa jəw tsa, lə Zhəzesə, mba'a Saləməy niy nza. ⁴¹ Sa niy nəw ghəshi Yesəw ghala ghəci ghwəlay tə hidī ka Galile, ka kəkəəti ghəshiy nza lə shiy ghəngən ghəngən. Daŋ tərəŋw nihwəti mi'i tifa difa, sa səsəkəshi ghəshi kwasəbə Yesəw dzəmbə məlmə Zherəwzalem.

Njasa lamti məndi Yesəw

(Mt 27:57-61; Lk 23:50-56; Zhj 19:38-42)

⁴² Ma vici məti Yesəw va ti kiy, fəca vici ka məndiy gwəmava ta ndəghə *vici dəkəva tə həzlimə niy nza na. Ma sa məniiy pi hetihwer na, ⁴³ dza *Zhezhefə, ntsa mbə məlmə Arimate mba'a səəkəy. [Ghəciy, ntsa fa məndi kwəma və mbə mbəzliy sləka *ka Zhəwifə niy nza na. Mbə ndəghə vici dza Hyalaa səəkə ta sləkə mbəzli ti ghəci niy nza kwərakwə.] Dza na kaa nəfə tsa ci, mba'a ndahwə, mba'a tsəhəy vəgha ngwəmna Pilatə ta cə'wə kwal tsaa dza ta bə mbəri tsa Yesəw ta dzaa ta lamti. ⁴⁴ War sa favə Pilatə a Yesəw mətiiy, kə məndi na, mba'a məhərli ci səəta, sa mətiiy Yesəw va kyanjwkyanjw. Dza na

da' harvə dikə tsa ka sawji bələkwə ka dəw və, a kə na: «A Yesəw mətiy kə məndiy, nzay nza na ghala mətiy na na?» kə. ⁴⁵ Ma sa gəzanci ndə sawji tsa va kwəma dəw na va və gwa'a kaa Pilatə ki na, mba'a banavə kwal kaa Zhezhefə ta bə mbəri tsa Yesəw.

⁴⁶ Dza Zhezhefə kaa bahta wəzə na, mba'a pavə ta harə Yesəw mbə. Dza na mba'a dzaa bəkəghwa mbəri tsa Yesəw səkwa vəgha tsəm tsa va, mba'a dzaa harambə mbə. Mba'a dzaa faghwa kwa kwəli lati məndi mbə hakwə. Dza na mba'a tsəkwəkə hərəmbəzliy kalamiy miy kwəli va.

⁴⁷ Kar Marəy ka Magədala ghəshi lə Marəy mbəghəy Zhwəzesə ki na, mba'a ghəshi niy nay dzəghwa tə pətsa ləy məndi Yesəw.

16

Zhakati tsa Yesəw mbə məti
(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Zhj 20:1-10)

¹ Ma sa dzəvərta *vici dəkəva ki na, dza kar Marəy ka Magədala, lə Marəy mbəghəy Zhakə, mba'a Saləməy, pa' ghəshi pavə 'wərdi, ta dza ta mənıy dzəti mbəri tsa Yesəw kwa kwəli va. ² Dza ghəshi fəca ləwma Dəmasə mekəshi, pəətə ghəshi madıshi, dza ndəs ghəshi tsəhəshi tə kwəli viciy səəm. ³ Ma kə ghəshi kwa jipə shi sa tsəhəshi ghəshi na: «A ntsaa dzaa tsəkwantəmmə hərəmbəzli məy kwəli va va nanzə kia?» kə ghəshi. ⁴ Va sa nzana, hərəmbəzli dikə sa va tərəjw gəzə ghəshi tsəgha. Sa nə ghəshi njə'wə, kə ghəshi kaa pətsa məy kwəli na, bəjwəta kwəli, mba'a hərəmbəzli

tsarakə dzar kwa tsa nzə pi. ⁵ Dza ghəshi təhwə dzəmbəshi mbə kwəli va. Ma dzəmbə ghəshi na, tsahwəti məgəla ndə mənəy mbəba, ge'i tar bəla kwa bəzəmə kwəli va, lə kwəban tsa tezlezl tsa kən ghən ci. Mba'a mi'i va hazlənishi dalala. ⁶ Ma kə kaa mi'i va na: «A mi'i, ka hazləni ghwəy ma! E sənay Yesəw ndə ka Nazaretə tsa danwəvəgha məndi va vəgha tsəm na sa pala ghwəy. Ghəci tikə kwa kwəli naw. Aa zhakatiy mbə məti. Vanay pətsaa niy fəy məndi ti. ⁷ Madim gəzanshim bar tsa kwəma va kaa mbəzli ta səda ci, lə kaa Piyer gwa'a. A pə ghwəy ngəshiy: “Pərba ghəci dza naa 'waa tsəhəy kən ghwəy tə hidī ka Galile. Tiba dza ghwəy dzaa nay, nja kwəmaa niy gəzanwəy na va” pə ghwəy ngəshi» kə.

⁸ 'Wakəvə mi'i va mba'a ghəshi səəməshi kwa kwəli va, kwəsha' ghəshi ta bali, ka hwəshiy dzashi kərakə vəgha kwəli va, kala gwərgwərə, sa səəta məhərli shi. Dza ghəshi kala maw gəzə kwəma va ya kaa tsaməba ndə va hazləni.

*Yesəw ghəshi lə Marəy ka Magədala
(Mt 28:9-10; Zhḡ 20:11-18)*

[⁹ Ma sa zhakatiy Yesəw mbə məti mekəshi mekəshi fəca ləwma dəmasə na, dza na mba'a canati ghən tsa ci pərba kaa Marəy ka Magədala. Marəy ka Magədala niy tihəkəvəri Yesəw va hyeler mbərfən mbə ghən nzə. ¹⁰ Dza Marəy mba'a dzaa gəzanshi bar tsa kwəma va kaa mbəzliy niy nza lə Yesəw. Ma ghəshi ghala pətsa va na, war cəcəlikwə, lə wahə kwa mətəshī.

11 A kə Marəy ngəshi na: «Mbə piy na Yesəw sənzenva! E nay lə mətsee!» kə Marəy. Ma mbəzli va na kala zləbati ma kwəma nzə va ghəshi.

Yesəw ghəshi lə mbəzli ta səda ci
(Mt 28:16-20; Lk 24:13-49; Zhj 20:19-23;
SləniKY 1:6-8)

12 Zhini mba'a Yesəw zhəghəvə nahwəti pa ta canati ghən tsa ci kaa nihwəti mbəzli ci bakə, mbəzli va kwa kwal mbə dza ta dzəti nahwəti giwa. 13 Mba'a ghəshi zhəghəkəvashiy dzəvəgha nihwəti mbəzli ci va, mba'a ghəshi gəzanshi kwəmaa mənta. Dza ni va kwərakwə ba na, kala zləba ma kwəma va ghəshi.

14 Dzəghwa, ləy hwəm kiy, mba'a Yesəw canati ghən tsa ci kaa mbəzli ta səda ci va məj lə tan ni gwanashi, ghəshi mbə zəmə shi zəmə ghala vəghwə tsa va. Dza na nabə nabə nabətishi, sa dī ma ghəshi zləba kwəma gəzəkə Hyala lə sa nza nefer shi caslakəslakə, mba'a tə sa dī ma ghəshi va yi kwəma gəzanakəshi mbəzliy niy nay va ghəci zhakatiy mbə məti.

15 A kə kaa ngəshi dība ki na: «Mbalam ya pa' kwəmafa tə pətsa kərkə hidī, a ghwəy dzaa gəzanshi Yəwən kwəma wəzə na kaa mbəzli gwanashi. 16 Ma ntsaa dzaa zləbavə kwəma dza ghwəy vaa gəzə, dzəghwa mba'a məndi mananati *bateməy, ta mbəliy dza tsava ndə. Ma ntsaa dzaa zləbati may, ta slanakən ngwəvə dza Hyala.

¹⁷ Mbəzliy dzaa zləbavə kwəma vay, avanta kwəma maɗaŋa maɗaŋa na dza ghəshiy məni: Ta tihə hyeler dza ghəshiy dza mbə mbəzli, lə slən tsee. Ta gəzə kwəma dza ghəshi lə ghani səəkə ma ghəshiy gəzəhwə. ¹⁸ Ya shishiy kəsəvə ghəshi lə dəvə shi, ya ghwə'iy pəəsli ndəə sahəwə ghəshiy, kwəmaa dzaa mananshi tifa tepəw. Ka ghəshi dzay ka fə dividivi shiy dzəkən mbəzli shaw shaw ni, fanakənsi ma ghəshi na, mba'a mbəzli va mbəli shi» kə Yesəw.

Njasa dzay Yesəw dzəvəgha Hyala mə ghwəmə

(Lk 24:50-53; SləniKY 1:9-11)

¹⁹ Ma ləy hwəm sa kəɗiy Ndə sləkəpə Yesəw lə gəzə kwəma va kaa mbəzli ta səɗa ci ki na, dza Hyala mba'a bəhwəə dzəmə ghwəmə, mba'a dzaa nzəyəy tə kwa bəzəmə Hyala məɓa.

²⁰ Dzəghwa mbəzli ta səɗa ci mba'a ghəshi maɗishi ta dza ta gəzə Yəwən kwəma wəzə na va, ya pa' kwəmaɓa tə hidi gwa'a. Dzəghwa Ndə sləkəpə mba'a kəətishi. Tərəŋw ghəshi mənti kwəma maɗaŋa maɗaŋa na. Ma sa nata mbəzli kwəma va na, mba'a ghəshi sənay, kwəma katan naa sa gəzə ghəshi va, kə ghəshi.]

Ava tsəgha na Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw *Kəristəw njasa tsasli Markə ki.

16:17 16:17 SləniKY 8:7; 16:17; ghani: SləniKY 2:4; 10:46; 19:6; 1Kwər 14 **16:18** 16:18 shishi: Lk 10:19; SləniKY 28:3-6; Ta mbəli mbəzli dza ghəshi: SləniKY 4:30; 5:16; 8:7; Zhk 5:14-15

16:19 16:19 Mt 22:44 **16:20** 16:20 Ebr 2:4

**Zliya Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən
Yesəw Kəristəw**

**Bana: Zliya Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw
Kəristəw New Testament**

Le Nouveau Testament en langue Bana du Cameroun

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bana

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

ae014872-94cd-54bc-869e-601bde2245b3